

Yhteistyön moninaisuus

Perusopetuksessa käytettyjä yhteistyömuotoja

Lapin Kansan 1999, 2013 ja 2015 mukaan

Pro Gradu -tutkielma

Anne Ollila

60031

Kasvatustieteiden tiedekunta

Lapin Yliopisto

Syksy 2016

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Yhteistyön moninaisuus. Perusopetuksessa käytettyjä yhteistyömuotoja Lapin Kansan 1999, 2013 ja 2015 mukaan

Tekijä: Anne Ollila

Koulutusohjelma/oppiaine: Kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -työ Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 107

Vuosi: 2016

Tiivistelmä:

Perusopetus pohjautuu yhteistyökäytänteisiin. Koululla on velvoite järjestää opetus niin, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus oppia omalla yksilöllisellä tavallaan. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia oppia ja työskennellä eri työtavoilla ja oppimisympäristöissä. Yhteistyö koulun sisällä ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa tukee näitä tavoitteita. Tutkimuksessani kuvaan perusopetuksen pedagogisten kasvatusammattilaisten yhteistyötoimintaa Lapin Kansan artikkeleiden mukaan.

Tutkimus on laadullinen ja sen aineisto koostuu Lapin Kansan artikkeleista vuosilta 1999, 2013 ja 2015 (n=206). Analysoin aineistoa teoriaohjautuvasti sisällönanalyysin keinoin. Työni pohjana käytän Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 kuvaamia yhteistyörakenteita. Tutkimuksen tarkoituksena on hahmottaa millaista kuvaa Lapin Kansa luo perusopetuksen yhteistyöverkoista lukijoilleen. Lehdistö osana mediaa muovaa mielikuvia siitä, mitä yhteiskunnassamme tapahtuu ja mitä siellä tehdään.

Aineistosta löytyi monipuolisesti perusopetuksen arjessa harjoitettavia yhteistyötoimintoja. Yhteistyötoiminnot jaoin koulun sisäisiin, projekteihin ja hankkeisiin sekä koulun ulkoisiin yhteistyötoimintoihin. Koulun sisäisessä yhteistyössä yhteistyötä tehtiin koulun arjen toiminnoissa, järjestyksen pidossa, tukitoimissa ja oppilaiden osallisuuden takaamisessa. Kouluilla oli lukuisia projekteja ja hankkeita, jotka mahdollistivat yhteistyötoiminnan niin koulun sisäisten kuin ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun ulkopuolella yhteistyötä tehtiin koulujen välillä, kodin ja koulun kesken, koulun lähiympäristön toimijoiden kanssa ja kansainvälisesti.

Lapin Kansan artikkelit kuvaavat monipuolisesti peruskoulussa harjoitettavaa yhteistyötä. Yhteistyötoiminnot ovat OPS 2014 mukaisia. Yhteistyön toimijoina opettajat ja rehtorit ovat keskeisessä asemassa. Heidän vastuunsa ja velvoitteensa ovat järjestää yhteistyötoimintaa monipuolistamaan opetusta. Opettajat ja rehtorit voivat myös hyötyä yhteistyötoiminnasta: He voivat saada siitä ideoita ja tukea omaan työhönsä. Erityisopettajan ja koulunkäynninohjaajan sekä oppilashuollon toiminta moniammatillisessa yhteistyössä korostuu, kun on ongelmatilanteita tai havaitaan oppimisen ja kasvun tuen tarvetta. Kaiken keskiössä on oppilas. Artikkeleissa näkyy oppilaan sekä kodin oikeus omiin mielipiteisiin. He myös tietävät omat oikeutensa ja osaavat vaatia niitä.

Avainsanat: peruskoulu, yhteistyö, miniammatillisuus, oppilashuolto, sanomalehti

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi

(vain Lappia koskevat)

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA	3
2.1 Koulu osana yhteiskuntaa	3
2.2 Media vaikuttajana	5
2.3 Perusopetuksen kasvattajat	9
2.3.1 Perusopetuksen kasvattajien työn perusta	10
2.3.2 Perusopetuksen kasvatusammattilaiset	13
2.3.3 Moniammatillinen perusopetus	17
2.4 Tutkimuksia yhteistyötoiminnasta	20
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
3.1 Tutkimuskysymykset	22
3.3 Aineistona sanomalehtiartikkelit	22
3.4 Sisällönanalyysin periaatteita	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	28
5.1 Peruskoulun yhteistyötoimintaa	29
5.1.1 Koulun sisäinen yhteistyö	30
Koulun arjen yhteistyötoiminnot	30
Järjestyksenpidollista yhteistyötä	41
Yhteistyötä tukitoimissa	45
Oppilaiden kuuleminen	51
5.1.2 Hankkeet ja projektit	54
5.1.3 Ulkoinen yhteistyö	65
Koulujen välillä tapahtuva yhteistyö	66
Koti ja koulu	69
Yhteistyö koulun lähiympäristön toimijoiden kanssa	75
Kansainvälisyys	83
5.2 Yhteistyön moniammatillisuus	84
5.4 Tutkimuksen etiikkaa ja luotettavuustarkastelua	87
6 POHDINTA	90
LÄHTEET	94
LIITE 1. LAPIN KANSAN ARTIKKELIT 2015	103
LIITE 2. LAPIN KANSAN ARTIKKELIT 2013	104
LIITE 3. LAPIN KANSAN ARTIKKELIT 1999	105

1 Johdanto

Pro Gradu -työni käsittelee perusopetuksen arjessa harjoitettavaa yhteistyötoimintaa. Pyrin löytämään erilaisia yhteistyömuotoja Pohjois-Suomen suurimman päivittäislehden Lapin Kansan sivuilta. Olen kerännyt sanomalehdistä peruskouluun käsitteleviä artikkeleja vuosina 1999, 2013 ja 2015. Kiinnostukseni kohdistuu peruskoulussa työskenteleviin pedagogisiin kasvatustammattilaisiin ja heidän työssään ilmeneviin yhteistyötoimintoihin niin koulun sisäisten kuin ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Teen päivätyötä koulunkäynninohjaajana peruskoulussa. Työssäni korostuu yhteistyön tekeminen opettajan, erityisopettajan, terapeuttien sekä oppilaiden vanhempien kanssa. Se on tullut yhä tärkeämmäksi vuosi vuodelta. Nykykoulu korostaa yksilöllisiä oikeuksia oppia ja opetella asioita juuri itselle sopivimmalla tavalla. Tämä oikeus tekee koulusta moniammatillisen työpaikan, jossa opettajat kasvattavat oppilaita yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Käytännössä tiedän yhteistyön merkityksen kasvaneen peruskoulun arjessa. Myös tutkimuksia käytännön yhteistyöstä perusopetuksessa on tehty runsaasti, kun taas mediaan pohjautuvaa tutkimusta yhteistyötoiminnoista ei suoranaisesti ole. Lapin Kansa median osana luo lukijoilleen tietynlaista kuvaa tästäkin ilmiöstä. Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut siitä millaista mielikuvaa Lapin Kansan artikkelit luovat yhteistyötoiminnoista perusopetuksessa. Se avaa keskustelua siitä, miten artikkelit muokkaavat yleisön käsitystä kehittyvästä perusopetuksesta ja siinä harjoitettavasta yhteistyötoiminnasta. Lisäksi se voi antaa uusia ideoita manipuloitamaan koulun tai luokan yhteistyötoimintaa. Tutkimukseni asettuu kasvatustieteen laajaan kenttään. Sen mielenkiinto kohdistuu yhteistyötoimintaan, koska sillä vaikutetaan kasvatukseen, opetukseen, kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 tukevat tutkimuksen ajankohtaisuutta: Perusopetuksen veloitteena on järjestää oppimisympäristöt (tilat, paikat, yhteisöt ja toimintakäytännöt, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat sekä opiskelussa käytettävät välineet, palvelut ja materiaalit) sellaiseksi, että ne edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista sekä mahdollistavat aktiivisen yhteistyön myös koulun ulkopuolisten yhteisöjen ja asiantuntijoiden kanssa (Opetushallitus 2014, 29).

Työssäni käytän laadullista sisällönanalyysia aineiston analyysissä. Lehtiartikkeleista poimin yhteistyöhön liittyviä yhteneväisyyksiä ja niiden pohjalta pyrin hahmottamaan millaista kuvaa Lapin Kansa luo perusopetuksen yhteistyöverkoista lukijoilleen. Työni tavoitteena on herättää keskustelua perusopetuksen kasvatusammattilaisista ja heidän välisestä yhteistyöstä sekä yhteistyötoiminnasta, jota käydään koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Työni toisessa luvussa tarkastelen työni taustaa. Työni perustana käytän perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014. Peilaan aineistosta löytyviä yhteistyötoimintoja OPS 2014 kuvaamiin yhteistyörakenteisiin. Työni muu teoreettinen tausta rakentuu peruskoulun asemasta yhteiskunnassa, kasvatushenkilöstön työnkuvauksesta ja heidän välisestä yhteistyöstä sekä moniammatillisen yhteistyön käytänteistä peruskoulussa. Lisäksi olen tutustunut median keinoihin vaikuttaa yleisöön. Medialla on vaikutusvaltaa ihmisten ajatteluun. Se mitä ja miten kirjoitetaan koulusta ohjaa yleistä käsitystä koulun arjesta ja siitä keitä siellä toimii. Sanomalehti on yksi massamedian tuote, joka vaikuttaa yhteiskunnassa tapahtuvien ilmiöiden seuraamiseen ja siihen mitä ja miten lukijat saavat luettavaksi.

Kolmannessa luvussa esittelen työni tutkimustehtävän ja aiempia tutkimuksia. Neljännessä luvussa kuvaan työni empiiristä toteutusta: sisällönanalyysin periaatteita laadullisessa tutkimuksessa sekä aineistoani. Viidennessä luvussa esitän tutkimuksen tulokset ja pohdin työni luotettavuutta. Kuudennessa luvussa pohdin tutkimuksen tuloksia sekä lisätutkimuksen tarpeellisuutta.

2 Tutkimuksen taustaa

2.1 Koulu osana yhteiskuntaa

Koulu on osa yhteiskuntaa – koulua itseään ja sen kehittämistä on aina perusteltu yhteiskunnallisilla muutoksilla. Jo 1987 on kirjoitettu koulun ja yhteiskunnan välisestä suhteesta oppimisen paikkoina. Koulu ei ole erillinen suljettu laitos, vaan sen tulee kasvattaa lapsia yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Koulun on myös katsottu olevan oppilaitaan varten. Kuitenkin se millaiset painotukset näiden välillä on, on vaihdellut ajan mukana. Peruskoulu valmistaa lapsia ja nuoria yhteiskuntaa varten esimerkiksi yhteistoiminnallisilla keinoilla. Koulun on annettava oppilaiden vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Samalla oppilaille on annettava kokemuksia ryhmätyöstä ja demokraattisesta toiminnasta. (Resnick 1987, 13; 35; Simola 1995, 61, 67–73.)

Opetussuunnitelmat antavat kouluille ohjeistuksia toiminnasta ja antavat tavoitteita työskentelyyn. Ne ilmentävät omaa aikaansa. Ne kuvaavat aina tietyn aikakauden ihanteita kasvatuksessa ja opetuksessa sekä ilmentävät yhteiskunnan rakenteita. Vuoden 2016 syksystä voimaan tullut uusi Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa kasvatetaan lapsia hyvinvoivaa yhteiskuntaa varten. OPS 2014 antavat koululle yhteiskunnallisia tehtäviä, jotka suoritetaan usein yhteistyöllä myös ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus kulkevat läpi koko koulupolun jokaisen lapsen elämässä. Oppiminen, vuorovaikutussuhteiden rakentaminen, ihmisten väliset yhteydet ja luottamus edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia sekä kehitystä. (Opetushallitus 2014, 18, 35; Young 2002, 9)

Koulutuksen yksilöllisyys näkyy myös Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa kehittämissuunnitelmassa koulutukselle ja tutkimukselle. Koulutuspoli-

tiikka perustuu elinikäisen oppimisen periaatteelle. Jo esi- ja perusopetuksessa on tärkeä varmistaa hyvät oppimisen edellytykset kaikille, rakentaa hyvät oppimisvalmiudet ja tukea kasvussa sekä oppimisessa tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria. Tämä on tärkeää koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamisen kannalta, joka puolestaan on perusta suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnille. Muuttuvassa yhteiskunnassa oppimisvalmiuksien hyvä kehittyminen on ensiarvoisen tärkeää. Yhteiskuntamme tulevaisuus rakentuukin yhä voimakkaammin koulun ja sen kehittymisen varaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1; Opetusala.)

Koulu osana yhteiskuntaa on myös ohjailtavissa. Simolan (1995, 76, 79) mukaan koulu näyttää pelkältä palvelevalta, toteuttavalta ja toimeenpanevalta toimijalta. Sen on mukauduttava uuteen, sille ulkoa ja ylhäältä annettuun tehtävään. Vuodesta 1994 asti oppimiskäsitys alkoi muuttua ja oppilaan aktiivinen rooli tiedonrakentajana alkoi määrittää opettajan työtä: *”Optimaalisten oppimismahdollisuuksien luomista sekä positiivisen oppimishalun virittämistä ja säilyttämistä pedagogiikan keinoin sekä opiskelun ohjaamista ja oppimisympäristön suunnittelua* (Simola 1995, 79).” (Simola 1995, 78–79, 100.)

Nyky-yhteiskunta korostaa yksilöllisyyttä ja myös oppilaiden kuulemistä ja osallisuutta. Käytännössä oppilaan oikeuksia ja toimintavaltaa on toteutettu vasta 1. tammikuuta 2014, kun oppilaskunnat tulivat pakollisiksi ensimmäisestä luokkasteesta lähtien (Perusopetuslaki 47a §, 30.12.2013/1267). Koulun keskipiste on oppilas ja koulun tehtävänä on kehittää jokaisen oppilaan kokonaispersoonallisuutta tämän omista lähtökohdistaan käsin ja tähän pyritään moninaisen yhteistyön turvin.

Koulujen perustehtävä on arviointi. Arviointi on koulun oppisisältöjen kontrollin väline. Opetustyö voidaan siten nähdä teknisenä toimintana, joka on tiukasti mitattavissa suoritustavoitteissa. Arviointikulttuurikin kuitenkin on muuttunut. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja sen tulee olla kannustavaa, mutta realistista. Koulun perinteisen todistusarvostelun tarkoituksena on muun muassa vertailukelpoisuuden takaaminen myöhempää koulutus- tai työ-

uraa varten. Oppilaassa itsessään tulisi kehittyä sellainen minäkäsitys, joka johtaa tarkoituksenmukaisiin valintoihin silloin, kun yksilöllinen vapaus lisääntyy. (Simola 1995, 291, 316; Opetushallitus 2014, 48–51.)

Rönty (2009, 187–189) toteaa oman erityisopettajahistoriansa perusteella, että tietoa alkoi saada 1980-luvulla. Se johti opetusmenetelmien päivittämiseen. Kuitenkaan työ ei ollut nykypäivän kaltaista moniammatillista yhteistyötä. Vasta oivallus oppilaasta kokonaisena persoonana sysäsi eteenpäin kehitystä moniammatillisesta sekä vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Uudistuvat opetussuunnitelmat ja oppimisenäkemykset edellyttävät opettajilta sekä koko koululta uusiutumista. Yhteiskunnan vaatimukset ja koululle asetetut tavoitteet ohjaavat koulun ja siellä työskentelevien ammattilaisten toimintaa. Myös netin ja muiden medioiden vaikutus näkyy koulunkin toiminnassa. Me elämme medioituneessa ympäristössä. Tässä ympäristössä rakentuu sosiaalinen ja kulttuurinen todellisuus. Eri mediat ohjaavat meitä kaikissa elämän vaiheissa. Ne vaikuttavat puheenaiheisiimme, arvomaailmaamme ja käsityksiimme toisista ihmisistä sekä eri organisaatioista. Median vaikutus yltää myös koulu-keskusteluun. (Parko 2012.)

2.2 Media vaikuttajana

Mediaa sanotaan yhdeksi yhteiskuntaa koossa pitävistä voimista. Se pyrkii varmistamaan, että yhteiskunnalle merkityksellinen tieto kulkee nopeasti ihmiselle. Media pyrkii puhuttelemaan kaikkia ja siinä se onnistuu hyvin, koska mediaa on joka puolella ympärillämme. Elämme informaatioyhteiskunnassa, jossa eri medioiden päivittäinen käyttö ylittää kaikki muut toimintomme. Median asema perustuu siihen, että se on päässyt ihmisten yksityisyyteen. Sen avulla rakennetaan merkityksiä ja vaikutetaan mielikuviin ilmiöistä. Jokapäiväisessä

elämässämme törmäämme moniin eri median välineiden tarjoamiin uutisiin, joista jää meidän ajatuksiin mielikuvia, halusimme sitä tai emme. (Jaakkola 2014, 13–14; Uimonen 2009, 54–55; Potter & Wetherell 1989, 169.)

Nordenstreng (2002, 5) sanoo median roolin nousseen 2000-luvun muotikäsitteeksi. Sen vaikutus näkyy uutisvälityksissä, taloudessa, politiikan ja kulttuurin toimissa. Media on myös muutoksen symboli. Se välittää muutoksia. Muutos ei ole peräisin mediasta itsestään vaan niistä ilmiöistä, joita se heijastaa. Mediaa voidaan siis sanoa muutoksen moottoriksi. Median vaikutusvalta ihmisiin on suuri. Kulkarni (2010) kirjoittaakin artikkelissaan, että usein opettajien, vanhempien tai sukulaisten neuvot menevät ohi korvien, mutta median ulosanti on pakottavaa ja otteessaan pitävää.

Tiedotusvälineet vaikuttavat ja muokkaavat jatkuvasti jokaisen tietoisuutta. Lamb kirjoittaa artikkelissaan aiemmin vallinneesta käsityksestä, miten media vaikuttaa suoraan yleisöönsä. Ihmiset kulkevat vailla omaa ajattelukykyä, massana, johon voi vaikuttaa suoraan median kautta. Sen mukaan olemme kaikki samanlaisia ja reagoimme samalla tavalla median viesteihin. Tämä teoria on kehitetty 1900-luvun alkupuolella Ensimmäisen Maailman sodan aikana selvittäessä propagandan vaikutusta yleisöön. Nytemmin on huomattu, että teoria on riittämätön. (Uimonen 2009, 55; Lamb 12.4.2013.)

Ihmiset eivät ole massaa, johon voi vaikuttaa suoraan median viesteillä. Kuitenkin se hallitsee millaiseksi luomme ajatuksemme asioista. Yleisö ei itse asiassa reagoi tosiasioihin, vaan luotuihin mielikuviin. Massamedian tärkein vaikutus yleisöönsä onkin sen kyky määrittää ja ohjata ajatteluamme. Kuka sitten muokkaa ajatuksiamme. On helppo ajatella, että toimittajat päättävät yksin kirjoittaessaan juttuja medioihin, että miltä maailma näyttää. Toimittajat kirjoittavat siitä, mitä joku muu on sanonut tai tehnyt. He kirjoittavat suurelta osin siitä, mitä viranomaiset, tiedottajat tai johtajat päättävät antaa julkisuuteen ilmiöistä. Kuitenkin myös toimittajia kontrolloidaan, manipuloidaan tai heidät asetetaan tapahtuneiden asioiden eteen, jolloin he vain kirjoittavat, mitä muut ovat sanoneet ja

tehneet. Medialla on valta valikoida mitä uutisia näemme ja kuulemme ja mitkä osat uutisista ovat tärkeitä. Journalismi on siis joukkuelaji, jossa toimii toimittajien lisäksi koko joukko muita työntekijöitä, jotka arvioivat jutun tärkeyttä päivän aiheiden valikoimassa ja sijoittavat jutun tärkeyden mukaan osaksi lehteä. (Uimonen 2009, 56; Jaakkola 2014, 53–58; McQuail 1992, 130.)

Media käyttää portinvartioita (*gatekeeping*) ja asialista-asetuksia (*agenda setting*) kontrolloimaan, mitä yleisö saa uutisina, informaationa ja viihteenä. Portinvartioina toimivat lukuisat tarkistuspisteet, joissa uutisia tutkaillaan ennen julkaisua. Tämän prosessin aikana useat ihmiset (toimittajat, kirjoittajat, tuottajat,...) päättävät mitkä uutiset julkaistaan. Portinvartijoiden jälkeä sanomaa kontrolloivat asialista-asetukset, jotka ohjaavat yleisön ajattelua. Esimerkiksi otsikoilla kärjistetään tarkoituksenhakuisesti asioita, jotta yleisön mielenkiinto heräisi ja säilyisi. Kärjistäminen ja valikoiminen ovatkin median keskeisiä toimintatapoja. Näin median vaikutus näkyy koko yhteiskunnan toiminnoissa. Media vaikuttaa yleisöönsä ja yleisö vaikuttaa siihen mistä yhteiskunnassa ja politiikassa keskustellaan. (Spring 2002; Pöyhtäri, Haara & Raittila 2013, 145.)

Media vaikuttaa myös ihmisten tarpeessa olla hyväksytyt. Griffin (2008, 372, 379–380) kirjoittaa teoriasta, jonka mukaan ihminen on mieluummin hiljaa kuin sanoo julki mielipiteen, joka on yleistä mielipidettä vastaan. Kuitenkin aina on ihmisiä, jotka eivät välitä enemmistön mielipiteestä, vaan kertovat omansa yleisestä mielipiteestä välittämättä. Vaikka tämä teoria on saanut kritiikkiä osakseen, on se vieläkin käytössä. Uimonen (2009, 64–65) kirjoittaa megafonivaikutuksesta, jolloin median julkituoma uutinen myllää useissa eri medioissa peittäen alleen toisinajattelijoiden äänet. Medioiden kilpa suuren yleisön huomiosta saa aikaan uusien kohauttavien juttujen julkituonin samasta aiheesta. Pöyhtäri, Haara ja Raittila (2013, 146) kirjoittavatkin arvostelua herättävästä tavasta toimia. Mediaa on arvosteltu siitä, että se tuo julki esimerkkejä nimenomaan häiriökäyttäytymisistä. Niiden esittely yhä uudelleen antaa niille lisää voimaa ja valtaa.

Parko (2010) kuvaa artikkelissaan mediaa parhaimmillaan vallan vahtikoiraksi. Se suojelee demokraattisen maan yhteiskunnan arvoja tuomalla julkiseen keskusteluun yhteiskunnan epäkohtia tai muita tärkeiksi katsottuja asioita. Silloin tällöin eri asiat tai ilmiöt nostavatkin julkisen kohun, joka voi kestää päivistä kuukauteen. Mediakohut synnyttävätkin kiihkeää keskustelua puolesta ja vastaan. Nämä keskustelut voivat vaikuttaa niin päättäjiin kuin yleiseen mielipiteeseen asiasta.

Straubhaar ja LaRose (2002, 96–421) jakavat median kahteen ryhmään: Traditionaalisiin medioihin kuuluvat lehdet, kirjat, sanomalehdet, radio, elokuvat sekä televisio. Uuteen mediaan kuuluvat teknologian kehityksen myötä tietotekniikan mahdollisuudet, kuten internet ja interaktiiviset ohjelmat.

Tässä tutkimuksessa keskityn sanomalehteen. Sanomalehti voidaan lukea mo-
neen viestinnän muotoon. Se on massamedian tuote ja yksi joukkoviestinnän muodoista, jossa sanoma välitetään teknisin keinoin yksisuuntaisesti vastaanottajalle. Se jakaa tietoa useille vastaanottajille. Vastaanottajilla ei kuitenkaan ole välitöntä mahdollisuutta tuoda omaa mielipidettään julki. Sanomalehti on myös kesto-
viestintää, jolle on ominaista sanoman pysyvä jälki, sanoman välityksen suhteellinen hitaus sekä sanomien teollinen monistus ennen niiden kuljettamista vastaanottajalle. (Nordenstreng & Wiio 2012, 68–69; Straubhaar & LaRose 2002, 20–21; Wiio & Nordenstreng 2001, 10–13.)

Perinteisimmillään sanomalehti on painettua mediaa, joka jaetaan talouksiin paperisina lehtinä. Kirjoitettu sana muovaa kulttuuriamme siksi, koska se pysyy. Painetun lehden voi lukea, sen voi uudelleen lukea sekä varastoida myöhem-
pää käyttöä varten. Nykyisin kuitenkin sanomalehdetkin voidaan lukea netistä. Pikaviestintä onkin korvaamassa tulevaisuudessa yhä enemmän kesto-
viestintää. Pikaviestinnästä etenkin verkkoviestintä lisääntyy nopeasti. Tietokoneilla ja älylaitteilla on helppo lukea uutiset suoraan ruudulta. (Thompson 2011, 65, 72; Straubhaar & LaRose 2002, 29–30; Wiio & Nordenstreng 2001, 13.) Sanoma-
lehtien Liiton media- ja kuluttajamarkkinoinnin johtaja Kirjonen (5.11.2015) vahvistaa Aamulehden asiantuntija-artikkelissaan painetun sanomalehden pysy-

neen vieläkin suosiossa. Medioiden määrä on kasvanut ja kuluttajien ajankäyttö sirpaloitunut, kuitenkin painettu sanomalehti on monelle se mieluisin media. ”Sanomalehden lukeminen on edelleen hyvin keskittynyttä, sille otetaan oma hetki päivästä” (Kirjonen 5.11.2015).

Petäjä (19.5.2015) kirjoittaa Helsingin Sanomien artikkelissaan *Luotettavimmat mediat* -tutkimuksesta. Tutkimuksen toteutti Sanomalehtien Liitto maaliskuussa 2015. Tutkimuksessa kysyttiin eri medioiden luotettavuutta sekä niiden tärkeyttä uutislähteinä. Tutkimuksessa luotettavimmaksi mediaksi sekä uutislähteenä tärkeimmiksi miellettiin painetut sanomalehdet. Tämä oli myös nuorten käyttäjien mielipide, vaikkakin sanomalehtien maksuttomat digitaaliset palvelut sekä facebook mainittiin tutkimuksessa heti painettujen sanomalehtien jälkeen tärkeimpinä uutislähteinä.

2.3 Perusopetuksen kasvattajat

Perusopetuksen kasvattajista tai sen työntekijöistä puhuttaessa käsitykset rajoittuvat usein opettajiin. Itse työskentelen koulunkäynninohjaajana peruskoulussa. Niin oppilaat kuin heidän vanhempansakin, unohtamatta ulkopuolisia vierailijoita, kutsuvat minua opettajaksi. Perusopetuksessa työskentelee eri ammattikuntien edustajia. Alakoulun puolella työskentelee luokanopettajia, erityisopettajia, resurssiopettajia sekä koulunkäynninohjaajia. Yläkoulun puolella aineenopettajat, toimivat myös luokanvalvojina. Lisäksi kasvattajiksi voidaan lukea moniammatillisen verkoston jäsenet (terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit sekä eri alojen terapeutit) sekä koulukeittiön työntekijät ja siivoajat. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin pedagogisiin kasvattajiin, joihin luen mukaan rehtorit/ koulun johtajat, opettajat, erityisopettajat, resurssiopettajat sekä koulunkäynninohjaajat.

Perusopetuksen pedagogisella henkilökunnalla on velvoite yhteistyöhön kasvatust ja opetustyössä. Opettajat tekevät harvoin yksinäistä opetustyötä suljettujen ovien takana. Opettaja ei voi olla oman työnsä ohella erityisopettaja tai psykologi. Apua on saatavilla, jos ilmaisee huolensa aktiivisena toimijana yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa. (Airosmaa 2012, 176.) Yhteistyötä tehdään myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa mahdollisuuksien mukaan ja yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista ovat oppilaiden vanhemmat. Peruskoulussa tehdään yhteistä kasvatustyötä lasten hyväksi. Peruskoulu on oppilaita varten ja niin ikään oppilaiden oma ääni tulisi kuulua koulun toiminnassa. Perusopetuksen yhteistyötoiminta on moninaista ja päivittäistä koulun arkea.

2.3.1 Perusopetuksen kasvattajien työn perusta

Perusopetuksen kasvatuksen ammattilaisia ja heidän työtään ohjaavat perusopetuslaki (628/1998) sekä asetus (422/2012), joka säätää perusopetuslaissa muun muassa perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista. Näitä tavoitteita kuvaavat tarkemmin opetussuunnitelman perusteet sekä paikalliset opetussuunnitelmat. Paikallisten opetussuunnitelmien laadinta yhteistyössä koulun henkilöstön sekä oppilaiden ja huoltajien kesken edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen sekä kasvatuksen yhtenäisyyttä (OPH 2014, 10). Lisäksi opetuksen järjestämistä voi velvoittaa mahdolliset muut lainsäädännöt sekä kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut, kuten Lapsen oikeuksien sopimus, Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (TSS-sopimus). Lisäksi YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista velvoittaa opetuksen järjestäjiä. Oikeudellisen perustan perusopetukselle antaa sopimus YK:n lapsen oikeuksista. Toiminta perusopetuksessa nojautuu periaatteille, jotka korostavat lapsen oikeuksia. Periaatteet ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemyksen kunnioittaminen, lapsen oike-

us suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys. (Opetushallitus 2014, 15.)

Perusopetuslaki § 37 määrittelee perusopetuksen henkilökunnaksi rehtorin, opettajat sekä tuntiopettajat, koulunkäyntiavustajat ja muun henkilöstön. Se velvoittaa ottamaan huomioon oppilaiden ikäkauden ja edellytykset opetusta suunniteltaessa. Se määrittelee oppilaan oikeudet oppimisen tukeen kolmiportaisen mallin mukaisesti. Oppilaalla on oikeus tukiopetukseen, osa-aikaiseen erityisopetukseen, koulunkäyntiavustajan tukeen sekä tehostetussa tuessa suunnitelmalliseen tukeen oppimissuunnitelman mukaisesti. Erityisessä tuessa oppilaalle on tehtävä pedagoginen selvitys yhdessä moniammatillisen oppilashuolto-ryhmän kanssa. Oppimista tuetaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Lisäksi oppilaan asioissa on kuultava hänen vanhempiaan tai muuta huoltajaa ja oppilasta itseään.

Jo perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden mukaiset säädökset edellyttävät yhteistyötä niin koulun sisällä kuin ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetussuunnitelman perusteissa korostetaan yhteistyötä eri tahojen kanssa. Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tuo koulutyöhön vaihtelua ja liittyy opetuksen ympäröivän yhteisön elämään. Yhteistyö kodin kanssa on tärkeässä roolissa. Kodin kanssa tehtävä yhteistyö liittyy niin yksittäistä oppilasta koskeviin asioihin kuin paikallisen opetussuunnitelman arviointiin. Koulun henkilöstöltä vaaditaan avointa ja kunnioittavaa suhtautumista perheiden erilaisiin uskontoihin, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin, jotta rakentava vuorovaikutussuhde kotien kanssa onnistuu. (Opetushallitus 2014, 11, 14–15.)

Oppilaalla on oikeus opetussuunnitelman mukaiseen maksuttomaan opetukseen, oppilaanohjaukseen ja koulunkäynnin tukeen heti tarpeen ilmetessä. Koulutyön on perustuttava oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Opetus ja kasvatusta pyrkivät siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia itsenäisesti sekä yhdessä muiden kanssa. Oppimisen ilo ja uutta luova toiminta sekä myönteiset kokemukset edistävät oppi-

mista. Oppiminen on tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista sekä näiden monipuolista arvioimista. Tästä syystä Oppimisessa onkin olennaista oppilaiden tahto ja taito toimia ja oppia yhdessä. Oppimista tuetaan monipuolisella myönteisellä ja realistisella palautteella. (Opetushallitus 2014, 14, 17.)

Oppilaiden osallisuus koulutyön suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Luokka ja koulu, mutta myös lähiympäristön yhteistyötahot, kuten kirjastot, museot sekä liikunta-, taide- ja luontokeskukset tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä. Tieto- ja viestintäteknologia antaa myös monia mahdollisuuksia. Sen avulla voidaan vahvistaa yhteisöllisiä työskentelytaitoja ja tukea oppilaiden omia yksilöllisiä oppimispolkuja. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologia on hyvä keino oppilaiden osallisuuden tukemisessa. Vaihtelu oppimisympäristöissä ja työtavoissa lisäävät motivaatiota ja tukevat oppilaiden oppimista. Kokemuksellisuus ja toiminnalliset työtavat, eri aistien käyttö opetuksessa, draamatoiminta sekä työpajat tuovat vaihtelua kouluarkeen. (Opetushallitus 2014, 29–30.)

Kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta on eriyttäminen. Se ohjaa työtapojen valintaa ja perustuu oppilaan tuntemukseen. Eriyttää voi muokkaamalla oppilaille yksilöllisiä materiaaleja, antamalla lisää aikaa opiskeluun tai huomioiden oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen tukee oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä ehkäisee tuentarpeen syntymistä. Myös eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eheyttää voi rinnastamalla (sama teema useassa oppiaineessa), jaksottamalla (samaa teemaan liittyvät asiat järjestyksessä), toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja (teemapäivät, tapahtumat, leirikoulut), suunnitteleamalla pitempikkestoisia, monialaisia oppimiskokonaisuuksia (toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita), integroimalla oppiaineita tai kokonaisopetuksena (kuten esikoulussa). (Opetushallitus 2014, 30–31.)

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet painottavat voimakkaasti yhdessä tekemisen ja yhdessä oppimisen merkitystä. Opetusneuvos Eija Kauppinen (19.6.2013) kuvailee täysin uudeksi kokemusten ja tunteiden merkityksen

esiin nostamisen. Oppiminen on vuorovaikutteista. Siksi tunteilla on merkitystä oppimisessa. Emotionaalinen hyvinvointi tukee oppimista ja myönteiset tunteet edistävät sitoutumista.

2.3.2 Perusopetuksen kasvatusammattilaiset

Yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen oppilaan hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä luo pohjaa koulupäivän arjen toiminnoille. Hyvinvoinnista huolehtiminen ja kasvatustyö eivät riipu ammattinimikkeestä, vaan se kuuluu kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. (Opetushallitus 2014, 34.)

Koulun johtaja/rehtori vastaa opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulutyössä. Koulun johtajalla on myös velvoite arvioida koulun toimintatapoja ja poistaa kasvun ja oppimisen esteitä sekä ennaltaehkäistä ongelmia siinä. Koulun johtaja vastaa koulunsa tavoitteiden saavuttamisesta. Sen vuoksi hänellä on oikeus ja velvollisuus tietää, mitä luokissa tapahtuu. Hän myös vastaa viimekädessä yhteistyömuodoista sekä uusien opettajien perehdyttämisestä. (Opetushallitus, 34; Perusopetuslaki 37§; Blomqvist 2009, 165.)

Rehtori on viimekädessä vastuussa kaikesta mitä koulussa tapahtuu, mutta hän ei tee työtään yksin. Koko koulun henkilöstö toimii yhteistyössä koulun tavoitteiden mukaisesti. Yhdessä suunnitellen ja toteuttaen myös koulun kehitys on taattu. Esimerkiksi yhteistyöllä laadittu lukuvuosisuunnitelma edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin, samalla se lisää yhtenäisyyttä opetus- ja kasvatustyössä. Myös perehdyttäminen on koko kouluyhteisön projekti, vaikkakin sen tarkoitus on tutustuttaa uusi työntekijä kokonaisvaltaisesti työympäristöön ja työoloihin sekä työyhteisönsä tavoitteisiin, toimintaan ja tapoihin. Sillä varmistetaan, että uusi työntekijä on mahdollisimman pian työyhteisön toimiva jäsen. Uusi työntekijä omine mielipiteineen ja taitoineen työyhteisössä tuo muutoksen, joka aiheuttaa jonkinasteisen perehdytystarpeen yhteisön kaikille jäsenille. (Opetus-

hallitus 2014, 10; Blomqvist 2009, 165, 168–169.)

Opettajan tai aineenopettajan ammatti on professio, johon valmistutaan pitkän koulutuksen kautta. Koulutuksensa ansiosta hän hallitsee paljon tietoa ja asiantuntemusta. Samalla opettaja toimii omana itsenään, persoonana. Opettaja vaikuttaa pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan opetusryhmänsä toimintaan, oppimiseen ja hyvinvointiin. Opettajan perusvalmiuksiin kuuluvat aina vuorovaikutukselliset taidot, ongelmanratkaisutaidot sekä kyky kohdata ristiriitaitilanteita. Sanotaan, että opettajille on yleistä ”vahvuuden oireyhtymä”, jossa toinen ihminen kohdataan ammatillisen muurin takaa. Näin hän osoittaa hallitsevansa työnsä kaikissa oloissa. (Heikkinen 1998, 96–97, 99; Syrjälä 1998, 31.)

Opettajan tehtävät ovat moninaisia. Niihin kuuluvat muun muassa oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen sekä oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen. Lisäksi opettajan on tunnistettava mahdolliset oppimisen vaikeudet varhaisessa vaiheessa. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opettajan on myös huolehdittava osaltaan, että oppilaan oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Nämä toimet opettajan on tehtävä jokaista oppilasta arvostaen, tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Opettajan työ vaatii vuorovaikutusta niin oppilaiden kuin heidän vanhempiansa kanssa sekä opettajien välistä ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa toteutettua yhteistyötä. (OPH 2014, 34; Syrjälä 1998, 31.)

Yksi opettajan keskeisistä työtehtävistä on arvioinnin toteuttaminen. Se on luonteeltaan formatiivista eli arviointi ja siihen liittyvä palautteen antaminen liitetään osaksi päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Arvioinnin tehtävä on myös edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Palautteen avulla oppilaat ymmärtävät mitä on tarkoitus oppia ja mitä he ovat oppineet sekä miten he voisivat parantaa omaa suoritustaan. Samalla oppilaiden vanhemmat saavat tietoa lastensa työskentelystä koulussa. Arviointi on keino kannustaa ja tukea oppilasta itseään. Arvioinnin suorittaa opettaja, mutta usein se vaatii yhteistyötä opettajan, oppilaan,

vanhempien sekä muiden ammattilaisten kanssa. Yhteistyö korostuu, kun oppilaalla havaitaan tarve oppimisen tukeen. Esimerkiksi koulunkäynninohjaajan näkemykset tavoitteiden saavuttamisesta ovat merkittäviä, koska hän näkee läheltä oppilaan osaamistason ohjatessaan oppilasta tai oppilaita monissa tehtävissä. (Simola 1995, 291; Rönty 2013, 159; Opetushallitus 2014, 61.)

Koulunkäynninohjaajan työn lähtökohtana ovat kaikkien yhdenvertainen oikeus koulunkäyntiin, opiskeluun, yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen osallistumiseen sekä tarvitsemiinsa tuki- ja avustajapalveluihin näiden toteutumiseksi. Yleisesti ottaen koulunkäynninohjaajan työtehtäviin kuuluu osallistua koulutyön toiminnan valmisteluun sekä opetuksen ja tukipalveluiden järjestämiseen yhdessä opettajan ja koulun muun henkilöstön kanssa. Työnkuva vaihtelee kuitenkin sen mukaan missä koulussa tai luokassa työpaikka on. Koulutuksen järjestäjä määrittää työsopimukseen työnkuvan. (Super 2012, 4; Merimaa & Virtanen 2013, 37, 49.)

Sujuva yhteistyö opettajan ja koulunkäynninohjaajan kesken mahdollistaa parhaat tulokset oppilaiden kannalta. Jaetussa asiantuntijuudessa yhteiset käytännöt luokkahuoneessa sovitaan ja suunnitellaan etukäteen. Oppitunnit vedetään suunnitelmien mukaisesti yhteistyöllä. Koulunkäynninohjaaja tekee yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa, kuten koulukuraattorin ja psykologin, eri terapeuttien sekä oppilaiden perheiden kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, 10; Merimaa & Virtanen 2013, 11–12, 39.)

Koulunkäynninohjaajan työ edellyttää taitoa kohdata erilaisuutta, edistää suvaitsevaisuutta, tunnistaa ongelmatilanteita ja toimia ennaltaehkäisevästi. He kannustavat oppilaita aloitteellisuuteen, tarjoavat haasteita kehittymiselle sekä havainnoivat oppilaan kehitystä. Koulunkäynninohjaajan työtä ohjaavat kunkin oppilaan yksilölliset kasvatukselliset ja pedagogiset tavoitteet. (Super 2012, 4; Merimaa & Virtanen 2013, 12.)

Koulunkäynninohjaajan työnkuva on vuosien mittaan laaja-alaistunut, johon on vaikuttanut muun muassa erityisopetuksen kehittyminen. Tukea tarvitsevien oppilaiden määrä ja huoltajien tietoisuus tukimuodoista ja mahdollisuuksista on kasvanut. Opetussuunnitelman perusteissa ohjataan opetusta yksilöllisempään suuntaan ja erityistä huomiota on kiinnitetty oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen sekä tuen antamiseen heti tarpeen ilmetessä. Myös määritellyt yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vaiheet tuovat muutosta niin koulunkäynninohjaajan, opettajan kuin erityisopettajan työnkuvaan. (Rönty 2013, 170–171, 207.)

Erityisopettajan työn kannalta vuosi 1990 toi pysyvän muutoksen työnkuvaan. Mukaan tulivat toimintaverkostot, ryhmät, yhteistyö huoltajien kanssa ja asiantuntijuuden laajeneminen uusiin oppimisen ongelmiin. Oppilashuoltoryhmät vakiinnuttivat asemansa myös yläasteella. 2000-luku toi yhtenäisen peruskoulun ja integraation vakiintumisen. Erityisopettajan työ on muuttunut peruskoulun aikana kapea-alaisesta erityisosaamisesta laaja-alaiseksi moniosaamiseksi. Erityisopettaja on auttaja, ryhmien jäsen ja verkostotyöntekijä. Muutos on osaltaan seurausta inklusiiviseen opetukseen siirtymisestä. Tukea tarvitsevat oppilaat opetetaan useimmiten yleisopetuksen luokassa, kun erityisluokkien määrä on laskenut. (Paloniemi 2016, 8; Koivisto 2016, 7; Ikonen & Krogerius 2009, 190, 193–194.)

Erityisopettajan työ painottuu yleisopetukseen sekä yhteistyöhön ja konsultointiin luokanopettajien sekä muiden koulun kasvattajien kanssa. Yhteistyö ja konsultointi ovat opetusta tukevia muotoja, joiden tarve kasvaa entisestään uuden opetussuunnitelman myötä. Mahdollisimman monen erityistä tukea tarvitsevan oppilaan tulisi saada käydä koulua omassa lähikoulussaan yhdessä ikäistensä lasten kanssa. Lähikouluperiaatetta vahvistaa tuen kolmiportainen malli, jossa tukea tarjotaan oppilaan kasvuun ja oppimiseen hänen tarpeensa mukaisesti. Tuen muodot vaihtelevat yleisen, tehostetun ja erityisen tuen välillä. Jotta oppiminen ja kasvaminen ovat mahdollista oppilaan edellytysten ja ikäkauden mukaisesti, tarvitaan opetuksellisia erityistoimenpiteitä, yksilöllistämistä ja henkilö-

kohtaistamista. Erityisopettajan ammattitaito muiden kasvattajien ohjaamisessa ja yhteistyössä on erittäin tärkeää. (Vitka 2016, 14–15; Paloniemi 2016, 8–9; Koivisto 2016, 7; Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 6§, 16a§, 17§, 17a§; Opetushallitus 2014, 61–63, 73–74; Ikonen & Krogerus 2009, 10, 12.)

Erityisopettajan työn vaikuttavuuden kannalta on keskeistä saada aikaan myönteinen, turvallinen ja kannatteleva vuorovaikutus oppilaan kanssa ja ylläpitää sitä. Sen varaan rakentuu kaikki muu, mukaan lukien verkostotyö. Koululla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa todellisiin syihin. Odotukset ovat silti korkeat. Erityisopettaja joutuu kestämään epävarmuutta, työn keskeneräisyyttä ja riittämättömyyttä valmiiksi saamisen sijasta. (Ikonen & Krogerius 2009, 194.)

2.3.3 Moniammatillinen perusopetus

Perusopetuksen periaate, yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen oppilaan hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä, velvoittaa jokaista koulun työntekijää. Kasvatustyö ei ole tehtävästä riippuvaista, vaan se kuuluu kaikille aikuisille. Kaikki oppilaiden kanssa työskentelevät aikuiset ovat kovien odotusten kohteina. Heiltä odotetaan tietoa ja taitoa kohdata oppilas. Heiltä odotetaan myös ymmärrystä lapsen tarpeista, tietoa keinoista vastata tarpeisiin, lapsen kehittymisestä ja ratkaisuja kaikkiin kasvatuksen ongelmiin. Yhteinen vastuu koulupäivästä tekee peruskoulusta moniammatillisen työpaikan. Lisäksi opetuksen järjestämisen periaate, jossa otetaan jokaisen oppilaan tarpeet, edellytykset ja vahvuudet huomioon edellyttävät yhteistyötä myös muiden tahojen, kuten terapeuttien kanssa. (Opetushallitus 2014, 34; Rönty 2013, 112–113.)

Perusopetuksen yhteistyössä moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmien yhteistyötä. Sosiaalitoimen, terveystoimen kouluterveydenhuollon, lapsi- ja nuorisopsykiatrian ja nuorisotoimen kanssa harjoitettavaa yhteistyötä sanotaan organisaatioiden väliseksi yhteistyöksi. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nämä toimijat ovat opettajat, erityisopettajat ja muut tahot, jotka vastaavat oppilaan koulutyön sujuvuudesta. Koulun lähiympäristön toimi-

joissa on useita eri ammattiryhmien edustajia. He antavat oman osansa moniammatilliseen yhteistyöhön. Monitoimijuus on kyseessä silloin, kun yhteistyötä tehdään seurakunnan, järjestöjen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. (Laitinen & Hallinen 2011, 35; Opetushallitus 2014, 29–30.)

Peruskoulussa moniammatillista yhteistyötä tarvitaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen havaitsemiseen, arviointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen, koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen, turvallisuutta ja hyvinvointia edistävien toimintamallien kehittämiseen sekä yhteistyöverkkojen luomiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa moniammatillisuus korostuu oppilaan tai nuoren koulunkäynnin tuen tarpeen lisääntyessä. Opettajien ja muiden tuen ammattihenkilöiden välinen tiivis yhteistyö on tärkeää. Tapauskohtaisesti harkittavien ammattihenkilöiden välinen yhteistyö antaa oppilaalle parhaan mahdollisen tuen ennaltaehkäisten suurempia vaikeuksia. Tuki järjestetään ja tarvittavat asiakirjat (oppimissuunnitelma, pedagoginen arvio, pedagoginen selvitys, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) valmistellaan yhteistyössä opettajan ja muun henkilökunnan (erityisopettajan ja koulunkäynninohjaaja) sekä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. (Laitinen & Hallinen 2011, 37; Opetushallitus 2014, 61–64; Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 16a§, 17§, 17a§.)

Oppilaan koulunkäynnin tuen varmistamisen lisäksi moniammatillinen yhteistyö korostuu oppilashuollossa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien koulun aikuisten sekä oppilashuollosta vastaavien työntekijöiden tehtävä. Vaikka ensisijaisesti koulu yhteisön hyvinvoinnista vastaa koulun henkilökunta, on oppilashuollossa tärkeää aito moniammatillisuus. Opettajan pedagogisen osaamisen rinnalle tarvitaan psykologian, sosiaalityön ja terveydenhuollon asiantuntemusta. (Opetushallitus 2014, 77; Laitinen & Hallinen 2011, 37.)

Integraatio tai inklusio ja lähikouluperiaate lisäävät moniammatillisen yhteistyön tarvetta. Kansainvälisten sopimusten ja julistusten perusteella Suomen on kehitettävä koulutusjärjestelmää ja opetusta niin, että kaikilla, vaikeimmin vam-

maisillakin, lapsilla ja nuorilla on oikeus opetukseen. Julistuksia ja sopimuksia, jotka edellyttävät inklusiivista opetusta, kaikkien lasten tasa-arvoista kohtelua sekä tukitoimien järjestämistä lähikouluun sen mukaan, mitä kukin lapsi ja nuori tarvitsee hyvään oppimiseen ja kasvuun ovat mm.: Luxenburin peruskirja 1996 A School for All, YK:n yleissopimus lapsen perusoikeuksista 1989 (Suomessa 1991), YK:n Vammaisten oikeuksien julistus 1975, Malagan vammaispoliittinen julistus 2003, Unescon Salamancan julkilausuma 1994 sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus 2006. (Erityisopetuksen strategia 2007, 10–12.)

Inklusiota on vauhdittanut erilaiset tutkimukset, joista on tullut hyviä tuloksia oppimisen ja sosiaalistumisen suhteen. Yleisopetuksen luokka on ollut myös erityisoppilaiden oppimisen kannalta paras paikka. Suurimmalle osalle tukea tarvitsevista lapsista paras sijoituspaikka on yleisopetus, ei eristäminen muista ikäisistään. Erityistä tukea tarvitsevien lasten läsnäolo kasvatti myös vertaisryhmän erilaisuuden ymmärrystä, sietokykyä ja hyväksymistä. On huomattava kuitenkin että, koulusijoitus on yksilöllisesti tehtävä päätös ja iän kasvaessa usein epätasa-arvon kokeminen ja sosiaalinen eristäminen ikätovereista sekä kehityksellinen kuilu kasvaa. (Heller, Holzman & Messicle 1982, 290–291; Kent-Walshin & Lightin 2003. 120–124.)

2.4 Tutkimuksia yhteistyötoiminnasta

Mediaan pohjautuvaa perusopetuksen kasvatusammattilaisia sekä heidän välisiä yhteistyötoimintaa käsittelevää tutkimusta ei suoranaisesti ole. Sen sijaan on tehty lukuisia tutkimuksia eri kasvatusammattilaisten työnkuvasta ja työn kokeemisesta. Niissä sivutaan yhteistyötä kollegoiden ja muiden perusopetuksen ammattilaisten kanssa.

Rajakallion (2011) väitöskirjassa peruskoulusta muutosten ristipaineissa, hän selvittää toimintatutkimuksena sekä seurantavaiheessa haastattelututkimuksena, miten koulu vastaa uudistuspaineesiin ja miten muutos toteutetaan koulussa. Tutkimuksessa on peilattu opettajien ja rehtoreiden antamia merkityksiä kouluuudistuksille, joten Rajakallion tutkimus ottaa huomioon vain kaksi ammattikuntaa peruskoulusta. Airosmaa (2012) taas on tutkinut nuorten musiikinopettajien kehitystä työssään. Hän kartoittaa opettajan työtodellisuutta ja arvojen kehitystä musiikinopettajilta, jotka ovat olleet työssään 1–2 vuotta ja viisi vuotta myöhemmin. Tutkimus pohjautuu kokonaan opettajien kokemuksiin työstään, mutta sivuaa moniammatillisen yhteistyön ja työyhteisön tärkeyttä opettajan työn sekä työssä jaksamisen kannalta.

Jyrkiäinen (2007) on tehnyt tutkimuksensa Hämeenlinnan *Oppija Tuki* -projektista. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten koulun toimijat jakoivat osaamistaan verkostoissa. Toimijoina tutkimuksessa olivat rehtorit, opettajat, erityisopettajat ja kouluohjaajat. Verkostoitumisen ja osaamisen osatekijöinä ovat yhteistyö, vuorovaikutusta tukevat rakenteet sekä kollektiivinen asiantuntijuus. Jyrkiäisen tutkimus ottaa laajemmin huomioon koko perusopetuksen kasvatusammattilaisten toimimisen moniammatillisessa yhteistyössä.

Liusvaara (2014) pohtii tutkimuksessaan rehtorin työtä. Hän vastaa kysymyksiin: Miten rehtorit johtavat koulun kehittymistä ja miten rehtorit määrittelevät pedagogisen hyvinvoinnin koulussa. Koulua pyritään kehittämään kollektiivisesti yhteisiin arvoihin opettajakuntaa sitoen. Koulun osaaminen syntyy enimmäk-

seen opettajien osaamisen summasta. Koulun pedagogiseen hyvinvointiin tutkimuksessa liitettiin koulun perinteet ja säilyvyys, hallinnan tunne, erilaisuuden hyväksyntä, toiminnan suunnittelu erilaisten oppilaiden mukaan, kollegan auttaminen ja omien avuntarpeiden turvallinen esiin ottaminen, luottamus, arvostus sekä yhdessäolo ja keskustelu. Liusvaara (2014, 140–141) kuvaa pedagogisesti hyvin voivaa koulua: *”Opettajan tukena ovat rehtori, muut opettajakollegat sekä koulun ja opettajan valintoihin ja toimintaan luottavat huoltajat. Opettaja tuottaa onnistuneita oppimiskokemuksia oppilailleen sekä osallistuu koulun kehittämiseen innovatiivisesti.”* Hänen tutkimuksessaan tulee esiin myös yhteistyön merkitys vanhempien kanssa.

3. Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimuskysymykset

Peruskoulu on moniammatillinen työpaikka, jossa rakennetaan yksilöllistä oppimispolkua jokaiselle lapselle ja nuorelle. Tämä työ vaatii mutkatonta yhteistyötä niin rehtorin, opettajan, erityisopettajan, koulunkäynninohjaajan, vanhempien sekä mahdollisten muiden asiantuntijoiden kesken. Lapin Kansa luo omaa kuvaansa perusopetuksen työntekijöistä ja heidän tehtävistään. Lapin suurimpana päivittäislehtenä sillä on valta vaikuttaa lukijoiden tietoisuuteen peruskoulun arjessa harjoitettavasta yhteistyötoiminnasta.

Tutkimuksessani tarkastelen Lapin Kansan artikkeleita vuosina 1999, 2013 ja 2015. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- 1) Millaista yhteistyötä pedagogiset kasvattajat tekevät peruskoulun arjessa Lapin Kansan mukaan?
- 2) Miten artikkeleista välittyy moniammatillinen yhteistyö?

3.3 Aineistona sanomalehtiartikkelit

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston voi koota hyvin erilaisista lähteistä. Ne ovat usein valmiiksi kirjoitettuja. Näitä ovat esimerkiksi elämänkerrat, kirjeet, muistelmat, päiväkirjat sekä viralliset dokumentit. (Metsämuurosen 2007, 238; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 206; Coffey & Atkinson 1996, 4). Tässä tutkimuksessa käytän sanomalehtiartikkeleita. Artikkelit olen kerännyt Lapin Kansasta. Lapin Kansa on yksi maakuntien ykköslehdistä ja näin ollen Lapin läänin luetuin lehti (Nordenstreng & Wiio 2012, 79).

Tutkimuksessani tarkastelen millaisen mielikuvan Lapin Kansan kirjoitukset antavat perusopetuksen kasvattajien työstä sekä toteutetusta yhteistyötoiminnasta koulun arjessa. Pysin keräämään aineistoa monitahoisesti sekä yksityiskohtaisesti. Mielenkiintoni kohdistuu valmiiden dokumenttien eli tässä tapauksessa sanomalehden artikkeleiden sisältöihin. Siihen mitä ja millaisia sisältöjä aineistosta löytyy. Metsämuuronen (2007, 209) kuvaa tätä kulttuurin jäsenten käyttämien kategorioiden ymmärtämiseksi.

Aineistona olen kerännyt vuosien 1999, 2013 ja 2015 Lapin Kansan artikkeleita sekä pääkirjoituksia ja alakerta-kirjoituksia. Vuosi 2013 määräytyi, koska mielenkiintoni tutkimuksen aiheeseen nousi juuri kyseisenä vuonna lukiessani päivittäin Lapin Kansaa. Nyt en ole enää Lapin Kansan tilaaja, joten vuoden 2015 Lapin Kansat sain luettavakseni tuttavaltani, joka oli kerännyt lehtiä varastoon.

Vertailuvuodeksi olen valinnut 1999 Lapin Kansan artikkelit. Perusopetuslaki uudistui vuonna 1998. Silloin elettiin peruskoulun uudistamisen aikakautta ja kouluissakin alettiin valmistautua uuteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan, joka astui voimaan 2004 (Opetushallitus 2004). Valitsin vertailuvuodeksi vuoden 1999, koska koulumaailma oli muutoksessa samankaltaisesti kuin vuonna 2013 sekä 2015. Muutos herättää mediankin mielenkiinnon. Lisäksi 1999 Suomella meni taloudellisesti hyvin. 1990-luvun alun lamasta oli selvitty ja taloudellisesti vahvempia vuosia oli eletty jo jonkin aikaa. Koulumaailmakin sai toimia silloin ilman suurempia säästö määräyksiä. (Kiander 2001,62; Jaakkola, 15.9.2014.) Vuosina 2013 ja 2015 kouluja kehoitettiin säästeliäisyyteen. On mielenkiintoista katsoa ovatko talouden hyvät vuodet näkyvillä koulun yhteistyökäytänteissä Lapin Kansan artikkeleissa.

3.4 Sisällönanalyysin periaatteita

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jossa pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini sisällönanalyysin avulla. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään usein kuvamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmisten välistä toimintaa. Alkujaan sisällönanalyysillä tutkittiin median vaikutusta muun muassa talouden sekä sosiaalisten ja poliittisten ongelmien esiintymiseen. Sisällönanalyysiä käytetään niin kvantitatiivisessa kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa, mutta sen käyttö mielletään kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston analyysimenetelmäksi. Itse sisällönanalyysi tarkoittaa sanallista tekstin sisällön kuvailua ja siinä pureudutaan niin tekstin sisällöllisiin kuin laadullisiin merkityksiin. Sisällönanalyysin vaiheet ovat: aineiston tekstualisointi, luokittelujärjestelmän kehittäminen, analyysiyksikön määrittäminen ja aineiston osittaminen sekä aineiston raportointi. Näiden vaiheiden kautta pyritään saavuttamaan systemaattinen ja kattava kuvaus aineistosta. (Lichtman 2013, 4-6, 17; Seitamaa-Hakkarainen 2014; Krippendorff 2004, 3–7.)

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysi on tapa tarkastella tutkimusaineistoa, jossa tutkittavasta ilmiöstä muodostetaan tiivistetty kuvaus. Tutkimusaineiston laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto pirstotaan pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen uudenlaisiksi kokonaisuuksiksi. Se on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaisiksi muutettuja aineistoja. Tekstit voivat olla kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, keskusteluita tai sanomalehtien artikkeleita. (Grönfors 2008, 94.)

Grönfors (2008, 94) yhdistää sisällönanalyysin sanomalehtitekstien analysointiin. Sen avulla voidaan tarkastella eri lehtien tapaa kirjoittaa asioista. Vertaamalla fraasien, sanojen ja asioiden esiintymistiheyttä sekä käytettyä palstatilaa saadaan analyysille pohjaa. Sisällönanalyysillä saadaan kuvailevaa tietoa tutkimuskohteesta. Tutkimuksessani olen tarkastellut asioiden esiintymistiheyttä.

On mielenkiintoista tarkastella, miten usein jokin yhteistyömuoto näkyy Lapin Kansan artikkeleissa. Usein kirjoitettu on myös enemmän yleisön mielessä.

Aloitin analyysin kerätessäni vuoden 2013 Lapin Kansan artikkeleita. Keräsin niitä systemaattisesti. Koska aloin töni tekemisen samaisena vuonna, pystyin silloisena tilaajana lukemaan jokaisena päivänä sanomalehden läpi. Etsin peruskoulua ja etenkin peruskoulun kasvatushenkilökuntaa käsitteleviä artikkeleita. Coffey ja Atkinson (1996, 30, 36) puhuvat koodaamisesta. Siinä yksinkertaistetaan aineistoa, jotta sitä olisi helpompi käsitellä. Koodasin eli lajittelin artikkelit alkuun peruskoulun kasvatusammattilaisten (opettajat, rehtorit/koulunjohtajat, koulunkäynninohjaajat, erityisopettajat) mukaan ja keräsin ne kansioon myöhempää tarkastelua varten.

Valitsin vertailuvuodeksi vuoden 1999. Nämä lehdet olivat jo niin vanhoja, että paperisia versioita en saanut luettavaksi. Rovaniemen pääkirjastosta löytyi mikrofilminä Lapin Kansan 1999 lehdet. Kävin mikrofilmit läpi kuukausittain koko vuoden ajalta. Peruskoulua koskevat artikkelit talletin muistitikulle myöhempää tarkastelua varten. Tulostin myös artikkelit, jotta lukeminen olisi helpompaa omaa dokumentointia varten. Lajittelin nämäkin artikkelit peruskoulun ammattilaisten mukaan kansioon.

Analyysissä aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena, eikä sen pohjalta pyritä tekemään yleisiä lainalaisuuksia. Havaintojen pelkistämisessä on tärkeää aineiston tarkasteleminen tietystä teoreettisesta näkökulmasta. Usein luokittelu syntyy aineiston sekä teoreettisen käsitteellistämisen yhteistyönä. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi onkin syklinen prosessi. Aineistoon perehtyminen, teoria ja luokittelu käyvät vuorovaikutusta keskenään. Luokittelukategoriat kehittyvät ja muuttuvat analyysiprosessin aikana. (Alasuutari 2001, 39–45; Seitamaa-Hakkarainen 2014.)

Aluksi tutkimuskysymykseni oli laaja. Keräsin kaikki mahdolliset artikkelit koskien peruskoulua. Tutkimuskysymykseni tarkentui aineiston karttuessa ja aloin

käydä aineistoa läpi uudelleen uuden kysymyksen avulla. Otin myös uuden perusopetuksen opetussuunnitelman teoreettiseksi pohjaksi aineiston läpikäymiselle. Yhteistyön näkökulma vähensi artikkeleiden määrää. Vuoden 2013 Lapin Kansoista löytyi yhteensä 80 artikkelia, jotka käsittelivät jollainlailla peruskoulua. Näistä artikkeleista tutkielmaani päättyi 42 artikkelia. Poisjääneet artikkelit eivät käsitelleet perusopetuksessa työskentelevien kasvattajien välistä yhteistyötä tai heidän yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kesken. Vuonna 1999 yhteistyötä käsitteleviä artikkeleita oli runsaasti. Vuonna 1999 Lapin Kansasta artikkeleita kertyi yhteensä 229, mutta karsinnan jälkeen niitä jäi analyysiin 94 artikkelia. Nämä artikkelit käsittelivät erilaisia yhteistyötapoja niin koulun sisällä kuin koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Viisi poisjääneistä artikkeleista käsitteli yhteistyötä tilojen käytön suhteen. Tässä tutkimuksessa keskityn vuorovaikutukselliseen yhteistoimintaan, joten en ole kiinnostunut tilojen käyttöä koskevista jutuista. Tässä vaiheessa litteroin Word-tiedostoksi tutkimuksen kannalta merkittävät artikkelit vuoden 2013 sekä 1999 Lapin Kansoista.

Tutkimukseni valmistuminen on vienyt aikaa, joten otin mukaan vuoden 2015 Lapin Kansan artikkeleita ajantasaistamaan tutkimustani. Vuoden 2015 Lapin Kansoja sain luettavakseni usealta kuukaudelta. Näistä sanomalehdistä löytyi perusopetuksessa käytyjä yhteistyömuotoja hyvin (n= 34). Myös vuoden 2015 artikkeleista litteroin tekstitiedostoksi tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset osuudet. Yhteensä tutkimuksessa käytettiin 170 Lapin Kansan artikkelia.

Sisällön analyysissä pirstaloitu aineisto järjestetään uudelleen johtopäätöksien tekoa varten ja yhdistetään ilmiö laajempaan kontekstiin. Sisällönanalyysi antaa ”raaka-aineet” teoreettiseen pohdintaan, mutta itse pohdinta tapahtuu tutkijan järjellisen ajattelun keinoin. (Grönfors 2008, 94.) Useamman aineiston tarkastelun jälkeen kokosin aineistosta toistuvuuksia, jotka muotoutuivat vähitellen tutkimukseni yhteistyö luokiksi: *sisäiseen ja ulkoiseen yhteistyöhön*. Tämän kärkeän jaon mukaan aloin selvittämään, millaisia yhteistyömuotoja Lapin Kansan mukaan peruskoulussa on. Sisäisen ja ulkoisen yhteistyön rinnalle muodostui vielä kolmas ryhmä perusopetuksen yhteistyömuodoille: *Projektit ja hankkeet*.

Artikkeleissa oli runsaasti erilaisia projekteja ja hankkeita, joihin koulut halutesaan pääsivät mukaan. Projekteihin ja hankkeisiin liittyi monenlaista yhteistyötoimintaa sisältäen sisäistä ja ulkoista yhteistyötoiminnan.

OPS 2014 johdatti minut myös tarkastelemaan perusopetuksen yhteistyötä moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Uudelleen tarkastelun jälkeen kokosin artikkeleista Lapin Kansan antaman kuvan moniammatillisesta yhteistyöstä peruskoulussa.

Laadullisen ja tilastollisen tutkimuksen yhdistäminen tutkimuksen eri vaiheissa on yleistä. Laadullisen tutkimuksen analyysituloksia voi tarkastella niin käsitteellisesti kuin tilastollisesti. Tilastollista aineistoa käytetään ilmaisemaan, kuinka paljon jotain sisältöä tai ominaisuutta aineistoon sisältyy. Tilastollinen esitys voi selkeyttää laadullisen aineiston runsautta ja monipuolisuutta. (Silvermanin 2005, 8; Seitamaa-Hakkarainen 2014.) Tutkimuksessa käytän kuvioita yhteenvedona. Laaja aineisto aukeaa sisällöllisesti helpommin kuvioista.

5 Tutkimustulokset

Peruskoulu on paikka, jossa lapsi ja nuori oppii yhdessä ikätovereidensa kanssa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Peruskoulu rakentaa pohjan nuoren tulevaisuuden haaveille ja sen tehtävänä on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Sen tavoitteena on tuottaa kaikille sama jatko-opiskelukelpoisuus. Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä. Tätä työtä tehdään yhdessä koulun sisällä opettajan ja oppilaan vuorovaikutuksessa sekä yhteistyössä koko koulun henkilökunnan kanssa. Kasvamista ja oppimista tukevat myös yhteistyö muiden koulujen ja lähiympäristön toimijoiden kanssa sekä kodin ja koulun välillä. Yhteistyö vaatii koulunhenkilökunnalta aikaa ja energiaa, mutta se kantaa tulosta oppilaan turvallisen kasvun ja kehityksen tukemisessa. (Opetushallitus 2014, 7, 11, 34–35; Waller, Wolfendale & Waller 2014, 16.)

Tutkimuskysymysteni mukaan jaan tutkimustulokset luvun peruskoulun yhteistyötoimintaan, yhteistyön moniammatillisuuteen ja yhteistyön tarkoitukseen. Peruskoulun yhteistyötoiminnassa kuvaan millaisia yhteistyömuotoja Lapin Kansan artikkeleissa on tutkimusvuosina 1999, 2013 ja 2015. Samalla kuvauksessa ilmenee yhteistyötoiminnan tarkoitus. Miksi yhteistyötä tehdään. Yhteistyön moniammatillisuuden näkökulman halusin ottaa erillisenä tutkimuskysymyksenä esiin. Perusopetuksen yhteistyö perustuu lähes kokonaan moniammatillisuuteen, mutta tässä tutkimuksessa keskityn moniammatilliseen yhteistyöhön oppilaan näkökulmasta. Onhan oppilas perusopetuksen päähenkilö. Liittyykö Lapin Kansan mukaan moniammatillisuus vain oppilaan koulunkäynnin tukemiseen, vai onko moniammatillinen yhteistyö moninaisempaa?

5.1 Peruskoulun yhteistyötoimintaa

Kuviossa 1. näkyy perusopetuksessa harjoitettavien yhteistyömuotojen määrät Lapin Kansan artikkeleissa vuosina 1999, 2013 ja 2015. Kuvion lohkot kuvaavat sitä, kuinka monta kertaa Lapin Kansa on kirjoittanut eri yhteistyömuodoista artikkeleissaan. Tutkimuksessani käytin vuoden 1999 Lapin Kansasta 94 artikkelia. Näissä 94 artikkelissa oli kaikkiaan 116 perusopetuksessa käytettävää yhteistyömuotoa. Vuoden 2013 Lapin Kansoista löytyi 42 artikkelia yhteistyömuodoista, joissa oli kaikkiaan 56 yhteistyömuotoa. Vuoden 2015 Lapin Kansan artikkeleissa oli 34 perusopetuksen yhteistyömuotoa.

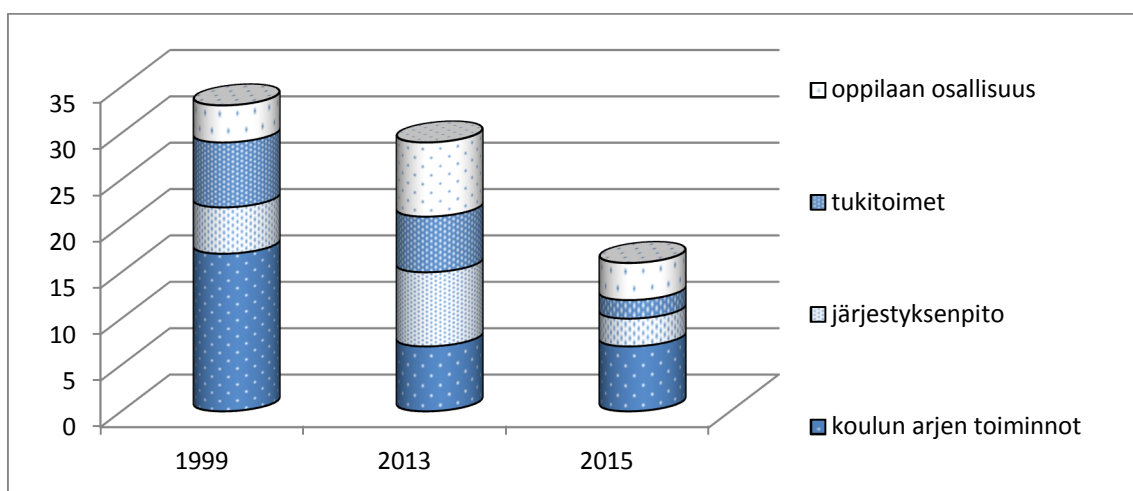

Kuvio 1. Perusopetuksessa käytävä yhteistyö Lapin Kansan artikkeleissa 1999, 2013, 2015.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen perusteella olen jakanut perusopetuksen yhteistyötoiminnan tulokset koulun *sisäiseen ja ulkoiseen yhteistyöhön* sekä *projekteihin ja hankkeisiin*, jotka toivat koulun arkeen erilaisia tehtäviä ja tapah-tumia, joissa tarvittiin niin koulun sisäistä kuin myös koulun ulkopuolelle ulottu-va yhteistoimintaa. Tämä yhteistoiminta ulottui paikallisista osaajista kansain-väliseen yhteistyöhön.

5.1.1 Koulun sisäinen yhteistyö

Koulun sisällä tehtävä yhteistyö muodostuu Lapin Kansan 2015/2013/1999 mukaan yhteistyöstä, joka liittyy koulun arjen toimintoihin (7/7/17), järjestyksen pitoon (3/8/5), tukitoimiin (2/6/7) sekä oppilaiden osallisuuteen (4/8/4). Suluissa olevat numerot kertovat eri artikkeleiden määrän, joita löytyi 2015, 2013 ja 1999 Lapin Kansoista kunkin osion kohdalla. Yhdessä artikkelissa voi olla useampaan yhteistyötoimintaan kuuluvia artikkeleita, joten suluissa olevat luvut kertovat aiheen yleisyyden, ei tutkimuksessa käytettyjen artikkeleiden määrää. Kuvio 2. esittää koulun sisäisten yhteistyömuotojen määrät tutkimusvuosittain.

Kuvio 2. Koulun sisäinen yhteistyö Lapin Kansan artikkeleissa vuosina 1999, 2013 ja 2015.

Koulun arjen yhteistyötoiminnot

Koulun arjessa käydään moninaista yhteistyötä koulun henkilöstön kesken. Olen jakanut koulun käytännön yhteistyön kahteen osaan: käytänteitä koululla sekä tapahtumia ja juhlia. Käytänteitä koululla otsikon alle olen poiminut Lapin Kansan artikkeleista perusopetuksen arjessa tapahtuvia toimintoja. Vaikka koulujen rehtorit/johtajat ovat monessa asiassa päätöksen tekijöitä, yleensä asioista on käyty keskustelua yhdessä koulun muun henkilöstön kanssa. Käytänteitä kouluilla Lapin Kansan mukaan ovat muun muassa kouluun ilmoittautuminen,

oppilasarviointi, perehdyttäminen, säännöt, työsuunnitelma sekä maahanmuuttajien opetus. Tapahtumissa ja juhlissa näkyy erityiset päivät liittyen kalenterivuoden juhlapäiviin, kuten Itsenäisyyspäivä tai Kalevala. Tämän otsikon alla on myös useita tapahtumia ja juhlia, jotka ovat koulukohtaisia ja vuosien saatossa perinteeksi muodostuneita. Koulut ovat myös juhlistaneet omia syntymäpäiviään.

Yhteistyötoimintaa koulun käytänteissä

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa henkilökunnan välinen yhteistyö sitouttaa yhteisiin tavoitteisiin ja lisää kasvatus- ja opetustyön yhtenäisyyttä. Yhteistyö opetussuunnitelmatyössä, lukuvuosisuunnitelman laadinnassa sekä koulun toiminnan suunnittelussa luo henkilökuntaan yhtenäisyyttä. Lisäksi rehtoreilla on suuri vastuu koulunsa muutosjohtamisessa. OPS 2014 edellyttää keskustelua opettajien kanssa siitä, mitä se tarkoittaa koulun arjessa. (Opetushallitus 2014, 8, 35; Silveri 2016, 12.) Vuoden 1999 Lapin Kansassa (LK 22.3.1999) kirjoitettiin, että koulun henkilöstön yhteistyö on kehittynyt vuosien myötä. Koulun kehittämisen kannalta rehtorilla on merkittävä rooli keskustelutilanteiden luomisessa. Parhaimmat tulokset saadaan avoimessa ilmapiirissä, jossa henkilöstö viihtyy. Kuitenkaan yhteistyö ei ole koskaan mutkatonta. Opettajayhteisö pyrkii pitämään tyytyväisyytään yllä itsesensuurilla, jossa mahdolliset ristiriitatilanteet vältetään oman mielipiteen julkituomisen välttelyllä. Tämä tarkoittaa sitä, että koulun kehittämistyö ei tapahdu yhteistyössä koko koulun opettajien kesken, vaan on siirtynyt pienempiin opettajaryhmiin. (LK 13.5.1999.)

Koulun kehittämisen lisäksi koulun johtaja vastaa monesta muustakin koulun arkeen liittyvästä toiminnasta. Onhan rehtori koulunsa pedagoginen johtaja. Halenius-Alari, Huhtanen ja Paatos (2009, 84, 92) kirjoittavat artikkelissaan koulunjohtajan roolin olevan monitahoinen. Rehtori on avainasemassa silloin, kun yhteinen näkemys on löydettävä. Nykykoulussa yhteistoiminnallisuus korostuu. Johtamistapaa pyritään kehittämään keskustelelevammaksi ja osallistuvaksi. Näin rehtori voi vahvistaa myös omaa pedagogista johtajuuttaan. Vuoden 2013 Lapin

Kansassa kirjoitettiin rehtorin asemasta pedagogisena johtajana. Koulunsa pedagogisena johtajana hän huolehtii koulun arjen toiminnoista joka suhteessa.

”Rehtori on koulun pedagoginen johtaja. Hänen vastuullaan on oman koulun käytännöt sekä uusien työntekijöiden perehdyttäminen.” (11.4.2013, A6.)

Yksi käytännön toimista on uusien opettajien perehdyttäminen. Perehdyttämisen suunnittelusta vastaa koulun rehtori ja perehdyttäjinä toimivat usein rehtori itse tai opettajakollega. Uusi työntekijä tuo muutoksen työyhteisöön ja monesti perehdyttäminen on nopeaa esittelyä ja tiipoittain jaettua tietoa. Se on yksi tapa kohdata muutosta, mutta se voi olla kiusallista uuden työntekijän kannalta. Tämän välttämiseksi koko työyhteisön olisi hyvä olla mukana perehdyttämistapah- tumassa. (Blomqvist 2009, 165–167, 170.) Kollegan tuki uudessa työpaikassa on tärkeää. Säästöt, haastavat oppilaat ja kanssakäyminen oppilaiden vanhempien kanssa voivat olla vaikeita tilanteita ja tästä syystä kokeneiden opettajien tuki on arvokasta. Vaikean arjen vuoksi vuoden 2013 Lapin Kansan mukaan joka kolmas opettaja on valmis harkitsemaan lähtöä muihin töihin, vaikka opet- tajuus on Suomessa pysynyt arvostetussa asemassa. (LK 11.4.2013; 17.7.2013.)

”Koulun arkeen ei voi valmistaa mikään koulutus, vaan siihen tarvi- taan tukea kokeneilta opettajilta. Yli 60 % tutkimukseen osallistu- neista (1938) opettajista kertoi, ettei tuoreilla opettajilla ollut edes lyhyttä perehdyttämistä.” (17.7.2013, A6-7.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014, 41) kir- joitetaan lukuvuosisuunnitelmasta. Koulut kirjaavat lukuvuosisuunnitelmaan kouluruokailun, välituntitoiminnan, päivänavaukset sekä juhlat ja mahdolliset retket ja leirikoulut. Lapin Kansassa kirjoitetaan työsuunnitelmasta. Yhteistyössä rehtorin ja henkilöstön kanssa valmistellaan lukuvuoden alussa työsuunnitelma. Työsuunnitelmassa on kirjattuna tulevan lukuvuoden toiminta juhlineen ja retki-

neen. Retket tulee olla kirjattuna vakuutusturvan takia. Joskus lukuvuoden aikana voi tulla suunnittelemattomia retkiä, joita ei lukuvuoden alkaessa pystytty ennakoimaan, tällöin rehtoreilla on oikeus täydentää työsuunnitelmaa myös jälkikäteen. (LK 23.5.2013.)

OPS 2014 mukaan opettajan rooli on ohjaava ja tukeva. Hän innostaa oppilaita ottamaan asioista selvää. Ryhmätoiminta on uuden OPS:n mukaista innostavaa oppimista. Muutos uudenlaiseen kouluun on käynnissä, mutta se vie aikaa. Siksi käsitys koulusta ja siellä toimimisesta vaihtelee eri kunnissa ja kouluissa. (Silveri 2016, 10–11.) Lapin Kansan artikkelissa tulee esiin yksi käsitys uuden OPS:n mukaisesta toiminnassa koulussa. Samanaikaisopettajuus on aikuisten yhteistyötä parhaimmillaan. Samanaikaisopetuksessa kaksi opettajaa jakaa opetus- ja kasvatustehtävää luokassa. (LK 20.1.2015) Tämän mukaista toimintaa oli jo 2015 syksyllä vaikkakin tilojen puutteen myötä toteutettuna. Lapin Kansan artikkelin mukaan kaksi kakkosluokkaa jakoi opetustilan ja opettajat. Kyseinen koulu toteutti kahden opettajan yhteisopettajuutta siten, että oppitunnin alussa oppilaat kävivät luokassa hakemassa opin ja sen jälkeen siirtyvät koulun muihin tiloihin työskentelemään harjoitustehtävien parissa. (LK 3.10.2015.)

”Lisäksi kaksi kakkosluokkaa alkaa tehdä jo nyt etuajassa yhteistyötä uuden opetussuunnitelman 2014 mukaisesti. ...opetustila on yhteinen. Oppilaat käyvät hakemassa luokassa opin ja siirtyvät sitten jonnekin rauhalliseen paikkaan tekemään työtä.” (LK 3.10.2015, A9.)

Koko henkilökunnan kanssa sovitaan yhdessä erilaisista koulun käytännöistä, esimerkiksi välituntikäyttäytymistä koskevista päätöksistä tai olosuhteiden muutoksiin liittyvistä toimista, kuten pakkasrajoista. Opettajat voivat myös yleisesti puhua pyöräilykypärän käyttämisestä. Turvallisuussyistä kypärien on hyvä olla mukana, kun välineiden käyttö siirtyy myös välitunneille. (LK 10.9.2013; LK 29.1.1999.)

”Rajasimme pihasta oman alueen skeittaajille ja potkulautailijoille, jotta harrastaa voi myös välitunneilla...” (LK 10.9.2013, O8–9.)

Lukuvuoden loppupuolella on kouluun ilmoittautuminen. Vuoden 1999 Lapin Kansassa (18.2.1999) kouluun ilmoitaututtiin koulun kansliassa rehtorin ja kanslistin vastaanotolla. Lukuvuoden lopussa sekä puolessavälissä on myös oppilasarviointi. Laki antaa velvoitteen kouluille oppilasarvioinnista. Keväällä lukuvuoden päätteeksi oppilaalle on annettava todistus. Lisäksi arviointia on tehtävä lukuvuoden aikana. Arviointikäytänteet ovat kunta- ja koulukohtaisia. Joissakin kunnissa joulun välitodistuksen ovat korvanneet täysin arviointikeskustelut. Joissakin kunnissa taas on koulun päätettävissä järjestetäänkö todistuksen lisäksi myös arviointikeskustelu. Monipuolinen ja kannustava arviointi tukee oppilaan oppimista ja joskus on aihetta keskustella luokalle jättämisestä. Luokalle jättämispäätöksen tekevät opettaja ja rehtori yhdessä. (LK 26.3.1999; LK 19.12.2013.) Arviointikäytänteistä käydään samankaltaista keskustelua nykyisinkin. Uusi OPS 2014 laittaa opettajat miettimään, miten arviointi tulisi suorittaa. Keväällä annetaan lukuvuositolodistus, mutta monissa kunnissa välitodistus korvataan arviointikeskustelulla opettajan, oppilaan ja vanhempien kesken. Nykyisin oppimisen tukea pyritään ennakoimaan niin, että luokalle jättämistä ei juurikaan käytetä. Tässä tuen kolmiportainen malli toimii ohjeena perusopetuksen toimijoille. (Opetushallitus 2014. 48–51, 62–67.)

” – Kirjallinen todistus on opettajallekin hyvä paikka pysähtyä miettimään kuluva vuotta.” (LK 19.12.2013, A4–5.)

Kouluissa tehdään yhteistyötä myös tiimeissä. Tiimityöskentely on yhteistoiminnallista oppimista. Yhteistoiminnallisen oppimisen tulisi koskea koko koulun toimintaa. Oppilaita opetetaan yhteistoiminnallisilla keinoilla, mutta sen pitäisi olla myös perustana opettajien ammatillisessa kasvussa ja työn hoitamisessa. (Halenius-Alari, Huhtanen & Paatos 2009, 78–79.) Aineistossa oli kaksi artikkelia, joissa korostui yhteistoiminnallisuus: kyläkoulun toiminta ja kielikoulun toiminta. Kyläkoulussa toteutetaan perustyön ohessa retkiä ja toimintoja yhdessä koko

koulun kanssa. Aikuiset tekevät läheistä yhteistyötä keskenään ja yhteisöllisyys ulottuu myös oppilaisiin. Koulun toiminta on myös joustavaa. Vieraat otetaan yhdessä vastaan ja arkeen sisältyy yhteistä toimintaa, kuten marjaretkiä tai potunnostoa. Yhteistoiminnallisuus on pienessä kouluyksikössä luonteenomaista. Henkilökuntaa ei ole useampaan tiimiin, vaan kaikki toimivat aina yhdessä tiimissä. Koulunjohtajakin toimii tiiviisti tiimensä jäsenenä. Myös OPS 2014 (Opetushallitus 2014, 35) korostaa koulutyön järjestämistä tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten välinen tiivis ja luonteva yhteistyö mallintaa myös oppilaille koulun toimintaa oppivana yhteisönä.

”Pienen koulun arki joustaa, kun vieras tulee lyhyellä varoitusaajalla. Koulu kokoontuu esiintymään liikuntasaliin.” (17.5.2013, A4–5.)

”- Mutta toisaalta oppilaiden tunteminen onnistuu hyvin näin pienellä koululla... Olemme yhtä suurta perhettä.” (13.11.2013, A8.)

Suuremmassa yksikössä tiimejä muodostuu monin eri kriteerein, kuten luokitain. Tiimit rakennetaan työn kannalta mielekkäästi, jotta tiimin työskentely antaa mahdollisimman paljon tiimiläisille sekä muulle henkilöstölle. Rehtorin sitoutuminen ja suhtautuminen tiimityön johtajana sekä koulun toimintojen kehittäjänä vaikuttaa koko työyhteisön suhtautumiseen. (Halenius-Alari, Huhtanen & Paatos 2009, 78, 88–89.) Kielikoulussa korostettiin yhteistyön tärkeyttä. Se sijaitsee kahden maan rajalla ja ottaa oppilaita kummastakin maasta. Yhteistoiminnallisuus ja yhteishenki yhdistävät niin henkilöstöä kuin oppilaitakin. Rinnakkaisluokkien toiminta perustuu yhteisiin oppitunteihin perustyöskentelyn rinnalla. Rinnakkaisluokat muodostavat näin ollen tiimin, jossa suunnitellaan yhteisiä oppitunteja tai toimintoja. (LK 16.11.2015.)

”Yhteistyötä tehdään tuntien sisällä. Välttämättä ensin ei ole yhteistä kieltä, mutta hiljalleen yhteistyö kasvaa... - Olemme ja teemme asioita yhdessä... Yhteishenki on asia, jota vaalimme erityisesti.” (LK 16.11.2015, O14.)

Yhteistyö koulun henkilöstön välillä lisää yhteisöllisyyttä ja luo mahdollisuuden koulun kehittymiselle. Yksi merkittävä osa koulujen kehittämisessä on koulutukset henkilöstölle. Lapin Kansan mukaan kouluilla ei pidetä oman koulun sisäisiä koulutuksia. Poikkeuksena on Steinerkoulu, jossa koulutetaan opettajia sisäisesti. Koulutuksia pidetään, olipa opettajan pohjakoulutus mikä tahansa. (LK 24.3.1999.)

”Maanantai-iltapäivisin on koulutusjakso ja torstaisin opettajakunnan kokous, jossa opiskellaan hallinnollisia, taiteellisia ja pedagogisia valmiuksia.” (LK 24.3.1999, 4.)

Vuonna 2015 Lapin Kansassa alkoi näkyä maahanmuuttajien opetus. Peruskouluissa järjestetään maahanmuuttajalapsille valmistavaa opetusta, jossa opetellaan suomen kieltä ja kulttuuria. Yhteistyötä koulun sisällä opettajien kesken tarvitaan, koska maahanmuuttajalasten on määrä siirtyä yleisopetuksen luokkiin. Valmistava opetus kestää vuoden, mutta ainekohtaisesti, kuten liikuntatunneille oppilaiden siirtäminen yleisopetukseen onnistuu nopeastikin. (LK 5.11.2015.)

”Valmistavassa opetuksessa keskitytään suomen kieleen ja kulttuuriin. Lähtökohtaisesti valmistava koulutus kestää vuoden. – Jos oppiminen sujuu ja valmiudet ovat hyvät, siirtyminen tavalliseen luokkaan voi tapahtua jo aiemminkin. Aineissakin on eroa. Esimerkiksi liikunnassa voidaan olla samalla tunnilla jo hyvinkin nopeasti.” (LK 5.11.2015, A4.)

Koulumaailmassa on pyritty lisäämään liikettä ja mahdollistamaan oppimista toimimisen kautta. Kouluilla on liikkeen lisäämiseksi hankittu perinteisten tuolien tilalle pallotuoleja. Pieni liikehdintä pallotuolin päällä rauhoittaa ja auttaa keskittymään. Kokemukset palloista tuoleina ovat olleet niin hyviä, että eräs koulu on päättänyt hankkia pallotuolit kaikille. Ennen sitä koulun sisällä joudutaan sopimaan kiertävien pallojen vuoroista.

”- Pallotuoli auttaa keskittymään... Kakkosluokkalaisten palloluokan lisäksi koulussa on kiertäviä palloja.” (LK 20.1.2015, O14.)

Yläkoulun puolella yhteistyötä koulun käytänteissä on tarvittu Lapin Kansan artikkeleiden mukaan kasvion keräämisessä. Oppilaiden läksynä on kerätä kesän aikana kasvio 40 kasvin listasta. Koulun opettajat helpottavat tämän läksyn suorittamista kasviretkillä. Koulun opettajat järjestävät kesän aikana kolme kasviretkeä, joissa kasvien keräys onnistuu. (LK 9.9.2015.)

”... koulun opettajat järjestävät kesällä kolme kasviretkeä. Oppilaat ovat voineet kerätä retkillä kasveja...” (LK 9.9.2015, A6.)

Tapauksia ja juhlia

Kouluvuosi tuskin koskaan toteutuu ilman minkäänlaisia tapahtumia, kilpailuja tai juhlia. Ne sävyttävät koulun arkea ja käytänteitä läpi lukuvuoden. Erilaiset tapahtumat vaativat yhteistyötä opettajien ja eri luokka-asteiden kesken hyvän lopputuloksen takaamiseksi. Tiimityöskentely koulussa liittyy usein lukuvuoden kiertoon. Kalenterissa löytyy useita juhlia ja kansanperinteitä, jotka tarjoavat hyvän alustan tiimityölle. Vaikka yhteistyö lisääntyy, perustyö tehdään usein samoin kuin ennenkin. Tiimityössä jokaisen osallisen ammattitaito laajenee ja vastualueet kasvavat. (Halenius-Alari, Huhtanen & Paatos 2009, 82–83.)

Vuoden 1999 Lapin Kansassa oli useampia juhlallisuuksia koulun arkea värittämässä. Artikkeleissa näkyi vuoden kalenterijuhlat, kuten itsenäisyyspäivä, laskiainen ja Kalevalanpäivä sekä koulujen omat synttärijuhlat ja kevätjuhlat. Itsenäisyyttä juhlittiin koululla perinteisin menoin; lipunnosto, päivällinen, kättely ja valssi. Päivällisen tarjoilusta vastasivat yhdeksäsluokkalaiset kotitalousoppilaat, jotka olivat aiemmin opiskelleet aihetta. Koulun rehtorin mukaan itsenäisyyspäivän juhlalla haluttiin vaikuttaa oppilaiden viihtyvyyteen koulussa.

”- Meillä on moderni meininki, kun presidenttinä on nainen, totesivat koulun opettajat... Lipunnoston jälkeen syötiin päivällinen yhdeksäsluokkalaisten kotitalousoppilaiden tarjoillessa. Näille oli opetettu kotitaloustunneilla tapaetikettiä ja tarjoilu sujui sen mukaisesti. Päivällisen jälkeen oli vuorossa presidenttiparin vaativin urakka: opettajien ja parin sadan oppilaan kättely sekä valssi” (LK 4.12.1999, 15.)

Vuonna 1999 oli kansalliseepoksemme Kalevalan 150-vuotisjuhlavuosi. Kouluissakin tämä vuosi näkyi ja Lapin Kansa huomioi tämän myös artikkeleissaan. Kalevalaa on käyty monin eri tavoin läpi. Tutustumistyö on pohjustanut Kalevala-aiheista näytöstä, josta oppilaat ja opettajat ovat päässeet nauttimaan taidemaalauksista. Kalevalanäytös on mennyt jopa koulun perinteisen taide- ja pajapäivän ohi. (LK 18.2.1999; LK 25.2.1999.)

”On tutkittu ja keskusteltu... Rehtorilla ja opettajilla on ollut takajatuksensa – ovat tietenkin halunneet lasten pääsevän Kalevalaiseen maailmaan ilman, että hommassa olisi mielenkiinnon tappavaa pakko-oppimista. Toiminnan kautta aihe tulee lähelle” (LK 25.2.1999, 9.)

”...ala-asteen oppilaille esitettiin keskiviikkona Kalevalaa elokuvien ja musiikkiesityksin. ...oppilaat ja opettajat pitivät välivuoden perinteisen taide – ja pajapäivän vietosta, ja juhlistavat kansalliseepoksemme 150 -vuotisjuhlaa.” (LK 18.2.1999, 5.)

Laskiaista pidettiin kevätlukukauden hauskimpana koulupäivänä vuonna 1999 Lapin Kansan artikkelin (LK 17.2.1999) mukaan. Monella koululla pidetään erilainen koulupäivä. Mäenlaskeminen pitkin päivää on hauskaa vaihtelua kouluarkeen.

”Silloin saa ihan virallisesti oppitunnilla liukua takamuksellaan mäkiä.” (LK 17.2.1999, 8.)

Kouluilla voi olla omia jo perinteeksi tulleita tapahtumia lukuvuoden aikana. Syksyn pimentyessä tulitapahtuma oli tuonut jo neljättä kertaa reilun tuhat ihmistä yhteen nauttimaan elävästä tulesta ja oppilaiden esityksistä. Tapahtuma vaati suunnittelua ja etukäteisvalmisteluja muun muassa tuhansien kynttilöiden sytyttämisessä. Koko tapahtuma oli oppilaiden, opettajien, koulun muun henkilökunnan sekä Koti ja koulu -yhdistyksen yhteinen voimannäyte. Tapahtuma oli koulun, mutta myös samalla kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

”Neljättä kertaa järjestetty tapahtuma tunnetaan jo alueella ja siihen halutaan osallistua. — Tämä on samalla toisenlainen vanhempainilta sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.” (LK 6.10.1999, 11.)

1999 Lapin Kansan artikkeleissa oli kirjoitettu kolmen koulun juhlista, joissa juhlan aiheena oli pitkäikäinen opinahjo. Juhlia järjestäessä koulun henkilökunta ja oppilaat tekivät yhteistyötä. Juhlia varten koko koulun väki oli harjoitellut erilaisia esityksiä historiasta tähän päivään. Myös koko juhlavuoden kestäviä juhlia vietettiin. Vuoden aikana toteutettiin teeman mukaisesti kirjoituskilpailuja, käsityönäyttelyitä, vanhan ajan voimisteluilta, koululaulukonsertti sekä painettiin koulun historiikki ja istutettiin kuusi ja sata kukkaa merkkivuoden kunniaksi. (LK 13.2.1999; LK 6.3.1999; 23.5.1999.)

”Historiallisessa kavalkadissa esiintyi niin oppilaita kuin opettajia-kin.” (LK 13.2.1999, 4.)

”Juhlavuosi alkoi kirjoituskilpailulla... Koulun historiikki painetaan kirjaksi... Syksyllä istutetaan juhlakuusi ja sata kukkaa merkkivuoden kunniaksi koulun pihalle” (LK 6.3.1999, 6.)

Yhdessä artikkelissa kirjoitettiin myös koulun kevätjuhlasta. Kyseisen koulun perinteiset kevätjuhlat pidettiin torstaina, kun lukuvuosi päättyy lauantaina ja todistukset jaetaan. (LK 4.6.1999.)

Juhlien lisäksi kouluilla pidetään kampanjoita tai kilpailuita eri teemojen pohjalta. 1999 Lapin Kansa uutisoi kahdesta kampanjasta, jotka olivat kyseisten koulujen omia. Toisessa koulu on järjestänyt kampanjan koulukiusaamista vastaan. Henkilöstö ja oppilaat ovat velvoitettuja osallistumaan ja miettimään aihetta omalta kannaltaan. Kampanjasta oli tehty myös selvitys, miten se vaikutti kiusaamisen yleisyyteen. Sen mukaan varsinkin tytöillä kiusaaminen väheni ja asenteet muuttuivat kiusaamista tuomitseviksi. (LK 15.8.1999.) Toisessa artikkelissa koululla toteutettiin tapakasvatuskilpailu. Siinä opettajat arvioivat jaksojen päätteeksi luokkien käyttäytymistä. Voittajaluokka palkittiin ravintolakäynnillä. (LK 13.4.1999.)

Vuonna 2013 peruskoulun juhlia ja tapahtumia ei uutisoitu Lapin Kansassa. 2015 Lapin Kansassa kirjoitettiin jokavuotisesta päivätyökeräyksestä ja näytellyyn osallistumisesta. Päivätyökeräys on päivän kestävä tapahtuma, jossa 6.–9.-luokkalaiset tutustuvat työelämään. Päivän aikana ansaittu palkka lahjoitetaan keräykseen. Lahjoituskohteen valitsi koulun henkilökunta ja lahjoituksen antoivat oppilaskunnan jäsenet. Tällä kertaa lahjoituksen sai paikallinen vastaanotto-keskus. (LK 7.10.2015.)

”Koululla vietettiin päivätyökeräyspäivää 28. syyskuuta... Päivästä saatava palkka lahjoitettiin keräykseen... Koulun valitsema kohde ei kuitenkaan ollut mikään taksvärkin virallisista avustuskohteista... Tyttöjen mielestä rahojen lahjoittaminen vastaanottokeskukseen oli hieno ajatus.” (LK 7.10.2015, A7.)

Koulut ovat myös osallistuneet kuvataidenäyttelyn järjestämiseen. Näyttely on tehty yhteistyössä Kemin Pohjola-Norden ry:n ja Pohjolan Sanomien, jonka tiiloissa näyttely on, kanssa. Pimeään vuoden aikaan haluttiin valoa ja niin oppilaiden töissä loistaa valo. Koulun kuvaamataidon tunneilla keskityttiin näyttelytöiden valmistamiseen kahden viikon ajan. (LK 11.12.2015.)

”Koulun oppilaat ovat etsineet valoa, kun he ovat luoneet teoksia Pohjolan Sanomien aulassa sijaitsevaan näyttelyyn. Näyttelyn taustalla on Kemlin Pohjola-Norden ry.” (LK 11.12.2015, O19.)

Järjestyksenpidollista yhteistyötä

Järjestyssäännöt ovat tärkeitä ohjeita, joiden tarkoituksena on edistää jokaisen oikeutta turvalliseen koulupäivään. Järjestyssäännöt ovat tulkintaa perusopetuslaista (29§), jossa korostuu jokaisen oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulut laativat itse järjestyssäännöt, joihin koulun henkilökunta oppilaineen sitoutuu. Säännöillä pyritään edistämään koulun sisäistä järjestystä. (LK 7.8.2013.) Perusopetuslakiin nojaten opetusta häiritsevä tai uhkaavasti käyttäytyvä oppilas voidaan määrätä poistumaan tilanteesta. Rehtorilla tai opettajalla on oikeus poistaa oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. Tällöin voi myös käyttää voimakeinoja, jos oppilas tekee vastarintaa. (LK 11.4.2013.)

”Opettajilla, rehtoreilla ja muulla henkilökunnalla on tietyissä rajoissa oikeus käyttää myös voimakeinoja ja poistaa opetusta tai muuta tilaisuutta häiritseviä oppilaita.” (LK 9.4.2013, A6–7.)

Järjestyssäännöt takaavat myös osaltaan opettajalle työrauhan ja lisää työturvallisuutta. Kuitenkin jokaisella opetusalan työpaikalla täytyy olla selvänä myös, miten uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan ja miten niistä ilmoitetaan. Uhkatilanteista ilmoituksia tehdään vain harvoin. Vuoden 2015 Lapin Kansassa kirjoitettiin turvattomuuden lisääntymisestä perusopetuksessa. Tavallisia tilanteita ovat uhkailut, riehuminen, eineiden heittäminen ja pureminen. Kohteena toiminnalle ovat koulunkäynninohjaajat ja opettajat, vaikkakin uhkatilanteet ovat yleisempiä erityisopetuksessa. Erilaisiin uhkatilanteisiin varaudutaan entistä huolellisemmin. Vanhempien tapaamisissa mietitään etukäteen, miten sijoitutaan ja pitääkö läsnä olla toinen aikuinen. Myös koulun ja luokkien ovet pidetään yleensä lukittuina. Varotoimista huolimatta koulupahoinepitelyitä on sattunut. Lapin Kansa

kirjoitti tapauksesta, jossa opettaja ja oppilas joutuivat kesken koulupäivän pahoinpidelleyksi. Pahoinpitelijöinä toimivat koulun toisen oppilaan isovanhemmat. (LK 4.3.2013; LK 27.1.2015; LK 22.10.2015.)

”...ilmoituksia pitäisi tehdä jatkuvasti, sillä väkivalta- ja uhkatilanteet ovat koulussa liki päivittäisiä. Valtaosan niistä aiheuttavat oppilaat.”
(LK 4.3.2013, A6.)

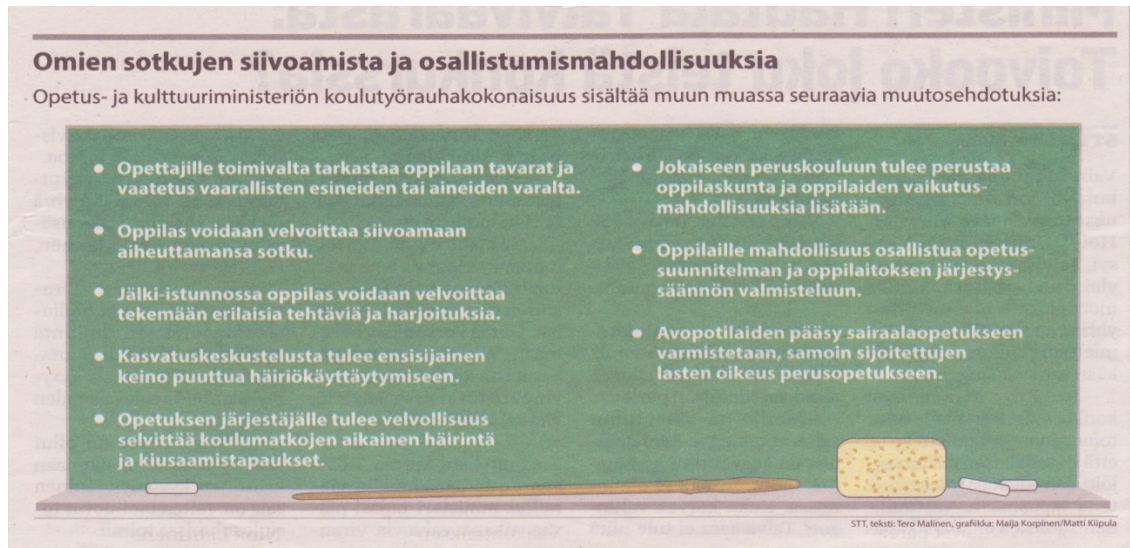
”- Viime syksynä vaaratilanneilmoituksia tuli perusopetuksessa yli sata. Tämä on kuitenkin jäävuoren huippu... Koulut varautuvat sisäisten häiriöiden lisäksi myös ulkoiseen uhkaan. Konkreettisena esimerkkinä tästä on ulko-ovien lukitseminen. Varsinkin yläkouluisa myös luokkien ovia pidetään lukittuina.” (LK 27.1.2015, O8.)

”...isovanhemmat pahoinpitelivät opettajaa ja neljännen luokan oppilasta kesken koulutunnin.” (LK 22.10.2015, A13.)

Uhkatilanteita oli myös reilu kymmenen vuotta sitten. Vuoden 1999 Lapin Kansassa kerrotaan, että joka kymmenes ala-asteen opettajista ja neljä prosenttia yläasteen opettajista on kokenut työssään väkivaltaa oppilaidensa taholta. Vaikka Suomen kouluissa väkivalta on harvinaista, on kouluilla hyvä laatia katastrofisunnitelma yllättävien tilanteiden varalta. Kouluilla myös tehdään katastrofiharjoituksia, jotta tosi tilanteissa osattaisiin toimia oikein. (LK 12.11.1999; LK 4.3.1999; 22.4.1999.)

Uhkatilanteet, kuten kouluampumiset ja muut kouluissa sattuneet välikohtaukset ovat nostattaneet halun muuttaa lakeja. Kuviossa 3 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön koulutyörauhaa parantavia muutosehdotuksia. Opettajat kiittävät ehdotuksia, vaikka oikeusoppineet pitävät erikoisena sitä, että opettajan toimivaltuuksiin sisältyisi julkista turvallisuustehtävää sisältäviä toimivaltuuksia.

Kuitenkin pitää muistaa, että opettajilla ei ole velvoitetta tarkistuksiin ja uhkaavissa tilanteissa voi pyytää apua toiselta henkilökunnan jäseneltä. (LK 2.2.2013.)

Kuvio 3. Omien sotkujen siivoamista ja osallistumismahdollisuuksia. (LK 2.2.2013, A7.)

Järjestyksen pitoon kuuluvat myös työrauha luokassa ja kiusaamistilanteet. Hyvä työrauha on oppilaan perusoikeus koulussa. Työrauhan ylläpitämiseksi on kouluilla tehty yhteistyötä. Luokanvalvoja on ollut tilanteessa mukana saattamassa oppilasta luokkaan. Myös erityisopettajan tuki on ollut tarpeen. Jos opettaja ei saa luokkaan työrauhaa, erityisopettaja on puuttunut tilanteeseen. (LK 10.4.2013.) Toisessa koulussa on kokeiltu parkkitoimintaa. Keskusteluissa opettajien kanssa törmättiin ongelmaan, jossa yksi oppilas valtaa koko luokkatilanteen häiritsemällä opetusta ja muun luokan työrauhaa. Erityisopettaja oli kehittänyt Parkin, jonne opettaja voi lähettää oppilaan rauhoittumaan heti häirinnän alettua. Parkissa odotti vastuullinen aikuinen valmiina kuuntelemaan nuorta. Niin häiriköivä nuori saa turvallisesti kertoa ajatuksiaan ja luokka saa työrauhan. (LK 9.4.1999, 18.)

”Hän jututteli koko luokan siten, että tapasi oppilaat pienissä ryhmissä. Palkkioksi hyvästä käytöksestä pääsimme paistamaan lettuja koulun laavulle.” (LK 10.4.2013, A4-5.)

”Oppilas lähetetään tunnilta Parkkiin heti kun ensimmäiset poikkeavan käyttäytymisen oireet havaitaan.– Luokassa oli lähes joka oppitunti sekä sellaisia oppilaita, jotka halusivat opiskella, että oppilaita, jotka sabotoivat tuntia käytöksellään. Muiden opettajien kanssa keskustellessa kävi ilmi, että tällaiset ongelmat ovat lisääntyneet vuosi vuodelta.” (LK 9.4.1999, 2.)

Laki perusopetuksen muuttamisesta (1267/2013, § 35a) määrää ensisijaiseksi kurinpidolliseksi toiminnoksi kasvatuskeskustelun. Keskustelu käydään opettajan tai rehtorin, oppilaan ja tarvittaessa oppilaan huoltajan kanssa. Vuonna 2015 Lapin Kansassa kirjoitettiin tästä lakimuutoksesta. Puhuttelut ovat olleet osa oppilaiden ongelmien ratkomista aina, mutta nyt lakimuutos painottaa kouluja ratkaisemaan kurinpidolliset ongelmat kasvatuskeskustelujen avulla. Opettajan puhuttelu on ensisijainen puuttumisen keino. Rehtorin puhuttelu on seuraava askel. Monesti keskusteluissa on myös oppilaan vanhemmat mukana tai ainakin heihin otetaan puheluyhteys. Kasvatuskeskustelussa keskeistä on se, että ratkaisuja mietitään yhdessä oppilaan kanssa. (LK 15.1.2015.)

”Lakimuutos painottaa kouluja ratkaisemaan kurinpidollisia ongelmia niin sanotun kasvatuskeskustelun avulla... Ratkaisu mietitään yhdessä oppilaan kanssa... Hän uskoo, että kaikki ongelmat on mahdollista ratkaista, jos puheyhteys oppilaaseen ja tämän huoltajiin on kunnossa. (LK 15.1.2015, A6.)

Oppilashuolto kuuluu oppilaan oikeuksiin perusopetuksessa. Koulun rehtori ja opettajat sekä muu henkilökunta ovat ensisijaisesti vastuusta kouluuyhteisön hyvinvoinnista, mutta koulun ulkopuolisia oppilashuollon palveluja ovat psykologit ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuolto. (Opetushallitus 2014, 77.)

Oppilashuollon toiminta tuli esiin vuoden 1999 artikkeleissa työrauhan ylläpitämisessä. Lapin Kansan (4.3.1999) mukaan ongelmatilanteissa opettajien avuksi löytyy kuraattoreita, koulupsykologeja sekä viime kädessä lastenneuvolan ammattilaisia ja psykiatrisia menetelmiä. Kuitenkin työrauhan ylläpitämisessä korostetaan opettajan omaa toimintaa; kuri huumorilla höystettynä on tehokasta. Kiusaamiseen puututaan puhuttelun lisäksi myös oppilashuoltoryhmän käsitteilyllä (LK 17.11.1999).

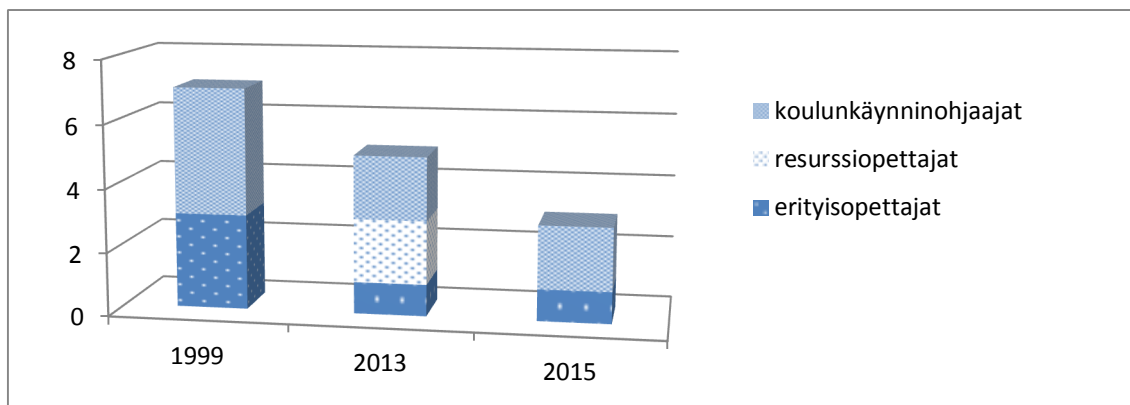
Vuonna 2013 Lapin Kansan artikkeleissa puututtiin kiusaamiseen oppilashuoltoryhmässä, valvonnallisesti ja koulun ilmapiirin rakentamisella. Kiusaaminen ei ole aina helposti havaittavissa, mutta kun kiusaamistapaus tulee koululle tietoon, tapausta käsitellään yhteistyössä rehtorin, terveydenhoitajan, koulukuraattorin ja opinto-ohjaajan kanssa. Opettajien kanssa sovitaan myös tiukemmasta valvonnasta väli- ja oppitunneilla. Kiusaamisen estämiseksi koulun ilmapiirin rakentaminen hyväksi on oleellista. Kun koulussa on hyvä olla, arvostusta ei tarvitse hakea toisia kiusaamalla. Selkeä ohjeistus opettajalta ja rehtorilta auttavat myös. On sanottava selkeästi mitä saa tehdä ja mitä ei. (LK 23.5.2013; LK 12.8.2013.)

Yhteistyötä tukitoimissa

Tukitoimet ja oppilaan tukeminen koulutyössä on keskeistä nykykoulussa. Jokaisella on oikeus oppia ja kasvaa omien kykyjensä mukaisesti muiden kanssa ja hänellä on oikeus saada tukea siihen heti tarpeen ilmaantuessa.

Kuvio 4. esittää peruskoulussa tukitoimien kautta toimivien yhteistyökumppaneiden määrän Lapin Kansan artikkeleissa vuosina 1999, 2013 ja 2015. Koulunkäynninohjaajat ovat saaneet artikkeleissa palstatilaa tutkimuksen jokaisena vuonna (1999 neljässä artikkelissa, 2013 ja 2015 kahdessa artikkelissa). Eri-tyisopettajat yhteistyökumppaneina näkyivät vuonna 1999 (n=3) ja vuonna 2013

(n=1) ja 2015 (n=1). Lapin Kansan artikkeleissa (2 artikkelia) näkyy erityisesti vuonna 2013 saatu valtionavustus, jonka turvin kunnat saivat palkata resurssiopettajia suurten opetusryhmien pienentämiseen. Vuonna 2013 apurahan määrä koko maassa oli 60 miljoonaa euroa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2013.) Sama valtionapu vuonna 2015 oli 30 miljoonaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2015). Lapin kouluissakin avustussumman määrät vähenivät niin, ettei resurssiopettajien työ näkynyt Lapin Kansan artikkeleissa.

Kuvio 3. Peruskoulussa tukitoimien kautta toimivia yhteistyökumppaneita Lapin Kansan artikkeleissa 1999, 2013 ja 2015.

Erityisopettaja työssään

Ennaltaehkäisevä tuki koulunkäynnissä on erittäin tärkeää. Se edellyttää oppilastuntemusta, yhteistyötä oppilaan kanssa työskentelevien kanssa ja joustavia opetuskäytänteitä. (Vitka 2016, 16.) Lapin Kansan artikkeleissa ennaltaehkäisevää tukea pyritään antamaan mahdollisuuksien mukaan. Lain mukaan oppilaalla on oikeus tukitoimiin heti tarpeen ilmettyä. Laista huolimatta erityisopetuksen saaminen vaihtelee suuresti. Oppilaan mahdollisuus saada tuki- ja erityisopetusta voi olla kiinni siitä, missä kunnassa hän käy koulua. Raha ratkaisee ja koulun henkilöstön asenteet peilautuvat tuen toteutumisessa. Tukea kuitenkin on tarjolla lähes kaikissa maamme kunnissa. Erityisopettajan tukea annettiin

osa-aikaisessa erityisopetuksessa ja pitkäaikaisessa erityisopetuksessa, niin erillisessä luokassa kuin tavallisessa koululuokassa. (LK 12.3.2013; LK 13.5.1999.)

”Resurssien lisäksi johdon sitoutuminen ja henkilöstön asenteet vaikuttavat tuen toteutumiseen.” (LK 12.3.2013, O9.)

Nykykoulu edellyttää opettajuuden muutosta. Erityiskoulujen ja luokkien purkaminen ja integraatioajattelu erityisopetuksessa on käynnistynyt yli 10 vuotta sitten. (Kent-Walsh & Light 2003, 110–113.) Tuen kolmiportaisuus on vahvistanut integraatioajattelua ja nyt uusi OPS 2014 muokkaa entisestään erityisopettajien työtä perusopetuksessa. Lapin Kansan artikkeleissa vuonna 1999 odotettiin uusiutuvaa perusopetuslakia ja opetussuunnitelmaa. Silloinen erityisopetuksen uusi muotoina oli integraatio, jossa oppilaalle annetaan erityisopetusta yleisopetuksen yhteydessä. Jokaisella on oikeus opiskella paikkakuntansa lähikoulussa yleisten koulutuspalvelujen keskellä. Erityisopetuksessa erityisopettaja tulee luokkaan ongelmatilanteissa. Vuoden 1999 Lapin Kansassa uuden muotoisesta integroivasta opetuksesta on kirjoitettu kahdesta eri näkökulmasta: kiertävän erityisopettajan ja jo ennestään integraatiota toteuttavan koulun näkökulmasta. Molemmissa yhteistyön merkitys opetustyössä korostuu. (LK 30.11.1999; LK 22.9.1999; 5.11.1999.)

Kiertävä erityisopettaja tuntee riittämättömyyttä tilanteen edessä, jossa tuen tarve lisääntyy. Hätätilanteet, tilanteet, joissa oppilaan koulumenestys romahtaa, pystytään hoitamaan, mutta muuhun tuen tarpeeseen pystytään antamaan vain ensiapu. Yhteistyö eri ammattikuntien välillä korostuu. Luokanopettajan ja luokanvalvojan rooli tuen antajana sekä koulunkäynninavustajan tarve kasvaa. (LK 22.9.1999.)

”...nykyisessä työssään antamaan vain ensiavun, jolla selvitään tästä vuodesta... Laadulliseen puoleen ei ehditä kiinnittää huomiota... Joudumme etsimään uusia tekniikoita ja luokanopettajan tai

luokanvalvojan työmäärää on kasvatettava. Työparina erityisopettajalla on koulunkäynninavustaja, joka on oppilaiden mukana tunneilla ja auttaa silloin, kun erityisopettajan työaikaa kuuluu neuvotteluissa oppilaan asioita järjestettäessä.” (LK 22.9.1999, 5.)

Lisäksi onnistunut inklusio vaatii tiimityöskentelyä, koulutusta, riittäviä resursseja, kaikkien osapuolten sitoutumista, yksilöllisten tavoitteiden asettamista ja fyysisen oppimisympäristön sopeuttamista (Kent-Walsh & Light 2003, 110–120). Integraatiossa yhteistoiminnalliset työtavat, moniammatillinen yhteistyö ja yhtäaikaishuollollisuus ovat tärkeitä. Moniammatillisessa ryhmässä toteutetaan oppilashuollollisia toimia; esimerkiksi, kun opettaja on ilmaissut huolen oppilaan menestyksestä. Integroitu oppilas saa tarvitsemansa tuen suunnittelusta käytäntöön ja luokassa työskentelee tarvittaessa myös erityisopettaja. Uusi työtapa vaatii asenteiden muuttamista ja uusien työskentelytapojen kehittämistä. (LK 5.11.1999.)

”- Uusi perusopetuslaki ja opetussuunnitelman perusteet sanovat, että ensisijainen vaihtoehto on, että opiskellaan oman paikkakunnan lähikoulussa ja tutussa ympäristössä. Erityisopetus tapahtuu normaaliympäristössä, yleisten koulutuspalvelujen keskellä. Yhteistoiminnallisia työtapoja kehittämällä on mahdollisuus päästä tyydyttävään ratkaisuun... Tavoitteena tulee edelleen olla, että opettaja olisi oppimisen ohjaaja. Koulupäivästä olisi kaiken kaikkiaan yhteisvoimin pystyttävä tekemään nykyistä tehokkaampi, miellyttävämpi ja jaksettavampi oppilaiden ja myös opettajan kannalta.” (LK 5.11.1999, 20.)

Erityisopettajan työnkuva on moninainen. Hän voi työskennellä samanaikaisopetuksessa, pienryhmissä ja yksilöopetuksessa. Erilaiset kartoitukset ja arvioinnit kuuluvat myös erityisopettajan työhön. (Vitka 2016, 16.) Lapin Kansan artikkelin mukaan erityisopettajalla on tärkeä rooli oppilaan tukitoimien toteutamisessa. Opettaja seuraa luokassaan oppilaittensa menestystä koulutyössä,

mutta erityisopettajat varmistavat oppilaiden arvioinnin tukitoimiin liittyen erilaisilla testeillä kuten luki-seulalla, jolla pyritään tunnistamaan tuen tarpeessa oleva oppilas. Koulujen velvoite käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksessaan lisää myös erityisen tuen tarvetta. Opetuksessa tulisi käyttää oppimislejää ja muita digitaalisia materiaaleja sekä koodaamisen perusteita. Digilukeminen, olennaisen löytäminen tekstistä, tuottaa tukea tarvitsevalle oppilaalle vaikeuksia. (LK 21.8.2013; 6.11.2015.)

”-Lukihäiriöiset lapset näyttävätkin tarvitsevan erityistä tukea myös digilukemisessa.” (LK 6.11.2015, O7.)

Resurssiopettaja työssään

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kunnille apurahaa, jonka avulla opetuksen järjestäjät ovat voineet lisätä jakotunteja tai resurssiopettajia tai jakaa suuret opetusryhmät pienemmiksi. Vuonna 2013 apurahan määrä koko maassa oli 60 miljoonaa euroa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2013.) Lapin kansan mukaan apurahan kohteen saivat päättää kunnat itse, esimerkiksi Rovaniemi palkkasi avustuksella lisää resurssiopettajia. (LK 7.3.2013.)

Resurssiopettaja tekee yhteistyötä luokanopettajan kanssa jakaen vastuuta opetuksesta. Resurssiopettaja suunnataan avuksi luokkiin, joissa on 25 oppilasta tai sitä isompiin luokkiin. Samanaikaisopetus puolittaa näin isoja luokkia. Koulun rehtori määrittelee viimekädessä kuinka lisähenkilöresurssi käytetään. Ison luokan puolittaminen lukuvuodeksi ei tuo yhtä suurta apua kuin kiertävä resurssiopettaja. Resurssiopettaja voidaan siirtää sinne missä sitä oikeasti tarvitaan, esimerkiksi erityisopetuksen tarpeen mukaan. (LK 14.11.2013.)

”Periaatteessa saaduilla avustuseroilla se (koulun suurin luokka) olisi voitu jakaa kahteen pienempään luokkaan. Yhdestä liikkuvasta

resurssiopettajasta on kuitenkin... enemmän hyötyä.” (LK 14.11.2013, A14–15.)

Koulunkäyntiavustaja työssään

Koulunkäynninohjaajan työn tarkoitus on antaa kaikille mahdollisuus osallistua opetukseen yhdessä ikätovereidensa kanssa (Super 2012, 4). Lapin Kansassa koulunkäynninohjaajan tukea käytettiin suurissa luokissa tai muuten haastavissa ryhmissä. Koulunkäynti-ohjaajan työ on vaativa kasvatustehtävä, jossa hän toimii opettajan työparina ja ohjaa aamu- ja iltapäivätoimintaa. Koulunkäynninohjaaja on luokassa apuna tarpeen mukaan. Ohjaaja ja resurssiopettaja voivat vuorotella apulaisena luokissa. Näin oppilaille voidaan tarjota parempi opimisen tuki. (LK 29.10.2013; LK 14.11.2013.)

”Jos hän (resurssiopettaja) ei ole paikalla, luokassa on apuna koulunkäynninohjaaja. Näin lähes kaikilla tunneilla on mukana kaksi aikuista.” (LK 14.11.2013, A14-15.)

Koulunkäynninavustaja tekee työtään läheisessä yhteistyössä opettajan ja erityisopettajan kanssa. Erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalla on oikeus saada opetuksen edellyttämät avustajapalvelut. Avustaja voi olla henkilökohtainen tai yhteinen useammalle tukea tarvitsevalle oppilaalle. Avustaja on koulun työntekijänä monesti hyvin lähellä oppilasta. Oppilaat voivat puhua mieltä painavista asioista herkemmin avustajalle tai avustaja itse havaitsee oppilaiden avuntarpeet tai edistykset helpommin kuin opettaja. (LK 22.9.1999; LK 16.12.2015; LK 14.11.2015.)

”Työparina erityisopettajalla on koulunkäynninavustaja...” (LK 22.9.1999, 5.)

”Monta kertaa avustajat ovat myös opettajaa lähempänä oppilasta, ja oppilaat voivat puhua herkemmin asioistaan meille.” (LK 16.12.2015, A5.)

”Kolmannen lukupäivän aamuna koulunkäyntiavustaja kertoi, että tyttö, joka ei aiemmin juuri kirjastossa käynyt, oli lainannut Viiltäjä-Jack -kirjan.” (14.11.2015, O9.)

Koulunkäynninavustajan tuki lähtee oppilaan oikeuksista saada tarvitsemaansa tukea koulunkäyntiin. Kuitenkin Lapin Kansan artikkeleissa vuosina 1999 ja 2015 koulunkäynninavustajan rooli on kääntynyt aikuisen avustamiseen. Yhteistyötä koulun sisällä tarvittiin 1999, kun työrauhan järkkyminen aiheutti oppilaiden poissaolon. Tilanne aiheutti uusia järjestelyjä koulussa. Rehtori nimesi koulunkäyntiavustajan opettajan avuksi luokkaan ja puuttui epäkohtiin ohjaten opettajaa työssään. Myös työkaverit ovat antaneet neuvojaan ongelman korjaamiseksi. (LK 25.9.1999; LK 30.9.1999; LK 31.9.1999.) Vuonna 2015 kirjoitettiin myös opettajien tarpeesta toisen aikuisen läsnäoloon oppitunnilla. Avustajien määrää on vähennetty säästösyistä. Kuitenkaan mikään koulu ei jää ilman avustajaa, jotta oppilaan tarpeen mukainen tuki täytyisi. Avustaja ei ole yhtä opettajaa varten vaan yleisopetuksen avustajat ovat kaikkien luokka-asteiden käytettävissä tarpeen mukaisesti. (LK 16.12.2015.)

”Ainakin osassa luokista on muutenkin rauhatonta ja opettajat tarvitsevat apua hallitakseen oppilaita.” (LK 16.12.2015, A4.)

Oppilaiden kuuleminen

Nykykoulussa kaiken toiminnan lähtökohtana on oppilas. Viimeistään vuoden 2016 syksyllä on otettu käyttöön uusi opetussuunnitelma, joka korostaa entisestään oppilaan omaa aktiivista osallisuutta. Myös lain mukaan opetuksen järjestäjän on edistettävä jokaisen oppilaan osallisuutta ja huolehdittava siitä, että kaikilla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen. Oppilailla

on myös oikeus ilmaista mielipiteensä heitä koskevissa asioissa. Osallisuutta varmistetaan esimerkiksi oppilaskunnan toiminnalla. (Opetushallitus 2014, 35; Laki perusopetuksen muuttamisesta 1267/2013, 47a §.) Lapin Kansassa vuonna 2015 tulevaisuuden koulusta kirjoitetaan oppilaidensa näköisenä. Koulu nähdään vuorovaikutuksellisenä paikkana, jossa oppilaiden mielipiteellä on merkitystä. Oppilaiden osallisuus näkyy erilaisten toimintojen kautta. Oppilaat ovat päässeet osallistumaan oppituntien toiminnan suunnitteluun. Oppilaat ovat saaneet mahdollisuuden myös vaikuttaa koulun peruskorjauksessa tehtäviin muutoksiin ideoimalla uutta. (LK 16.7.2015; LK 13.11.2015; LK 28.1.2015.)

”- Oppilaat saavat osallistua suunnitteluun. Kun esimerkiksi tehtävänä oli piirtää kuva planeetoista, oppilaat saivat sanoa, minkä kokeiselle ja väriselle paperille se tehdään ja millaisilla väreillä.” (LK 28.1.2015, A6.)

”Peruskorjaushankkeen suunnittelu alkoi keväällä 2013. Ideointiin osallistuivat myös oppilaat.” (LK 13.11.2015, A12.)

Oppilaiden ideasta on lähdetty myös hankkimaan koululle polkupyöriä, joilla liikuntatunneille siirtyminen sujuu nopeasti. Oppilaat itse möivät karkkeja ja keksejä, mutta lisäksi oppilaiden idea innosti lahjoittajia tukemaan pyörien hankintoja. Koulu sai kaikkiaan 25 pyörää, jotka ovat käytössä niin liikuntatunneille siirtymisessä kuin luokkien retkissä kirjastoon tai luontoon. (LK 4.9.2015.) Oppilaiden kuuleminen tapahtuu myös oppilaspalautekyselyillä. Kyselyt auttavat esimerkiksi kiusaamistapausten selvittelyssä. (LK 24.5.2013; LK 7.6.2013; LK 23.5.2013)

”- Miksi emme ala myydä karkkia ja kerätä rahaa pyöriin, kasiluokkalainen oppilas ehdotti opettajalle.” (LK 4.9.2015, O18.)

Oppilaiden kuuleminen ja osallisuus koulun arjessa tuli artikkeleissa esille myös työrauhan säilymisen kannalta. Vuonna 1999 artikkelissa vastuuta yhteisistä

toimista jaettiin myös oppilaille. Koulun järjestyssääntöjä ei noudatettu välituntien aikana, siksi oli keksittävä nuoria kiinnostavaa puuhaa välituntien ajaksi. Kouluun remontoitiin tilat kanttiinia varten ja paikat, joissa nuoret voivat viettää aikaa. Oppilaskunnan jäsenet vastasivat vuorollaan eri tilojen valvonnasta ja ylläpidosta, yleisvalvonnan ollessa kuitenkin opettajilla. (LK 13.4.1999; LK 4.3.1999.)

Koulutyö on enemmän ja enemmän keskustelevaa, neuvottelevaa ja demokraattista. Oppilaat osaavat vaatia keskustelua. Opettajan auktoriteetti ei enää hiljennä lapsia. Opettajan tärkeä pedagoginen taito on luoda kontakti oppilaaseen puhumalla. Samalla opettajan suhtautuminen oppilaisiinsa on merkityksellistä nuoren elämässä. Monet oppilaat kokevat, että opettaja ei hyväksy heitä sellaisina kuin he ovat, eikä kohtele heitä tasa-arvoisesti muihin oppilaisiin verrattuna. Opettajalla ammattikasvattajana on vastuu myönteisen käyttäytymisen tukemisesta. Opettajan työssä on kyse vuorovaikutuksesta ja luovasta yhteistyöstä. Myös jatkuva muuntautumislaittius ja oikea ammattilypeys ovat opettajan työssä tärkeitä. Oppilaan ja opettajan henkinen yhteys ei tarkoita opettajan arvovallan katoamista, vaan yhteistyön syvenemistä. Hyvä oppilaan kohtelu palautuu opettajalle vähäisempänä tahallisenä opetuksen häirintänä. Toista arvostava, kannustava ja lämmin suhtautumistapa voi olla tehokasta koululuokassa. Opettajan työ helpottuu, kun hän suostuu yhteistyöhön oppilaiden kanssa. Työrauha säilyy ja hyvä oppimisympäristö turvautuu. (LK 14.4.2013; LK 10.4.2013; LK 11.4.2013; LK 11.12.2013; LK 8.4.1999.)

”Työrauhaa parantaa se, kun opettaja onnistuu yhteistyössä oppilaiden kanssa. ...Opettajankin pitää kuunnella ja vastata, kun oppilas kutsuu. Jotkut opettajat lopulta vain suuttuvat siitä.” (LK 10.4.2013, kansi.)

”Kyyminen ja kylmä ei nuoria kohtaan tarvitse olla säilyttääkseen auktoriteetin.” (LK 8.4.1999, 9.)

Oppilaiden osallisuutta on uutisoitu 1999 Lapin Kansassa (22.1.1999) myös arvioinnissa. Silloisessa uudessa koululaissa painotettiin arvioinnin monipuolisuutta. Eräässä koulussa kehiteltiin oppilaan itsearviointijärjestelmä. Oppilaat asettavat itselleen tavoitteen ja seuraavat sen toteutumista. Tavoite asetetaan viikoksi kerrallaan ja suorituksen arvioinnista saa palkkioksi tarran. Itsearviointi ei ole aluksi helppoa, mutta harjoittelun jälkeen oppilaat osaavat asettaa itselleen realistisia tavoitteita. Itsearviointi vahvistaa etenkin oppilaan minäkäsitystä ja itsetuntoa sekä auttaa oppilasta ajattelemaan miten voisi vaikuttaa omaan oppimiseensa koulussa.

”...oppilas oppi itsearvioinnissa itse ajattelemaan omaa koulunkäyntiään, kun joutui miettimään, mitä tekee, miksi tekee ja miten tavoitteeseen pääsee.” (LK 22.1.1999, 12.)

Oppilaiden oikeuksista puhutaan paljon ja niitä korostetaan, mutta oikeuksien rinnalla kulkevat aina velvoitteet. Opetussuunnitelman perusteissa (2014, 34) ja perusopetuslaissa (luku 17) on määritelty oppilaiden oikeuksien lisäksi myös heidän velvoitteensa. Oppilaan vastuu kouluyhteisön jäsenenä on säännöllistä osallistumista koulutyöhön, reilua ja arvostavaa suhtautumista koulutovereihin ja koulun aikuisiin, yhteisten sääntöjen noudattamista, työrauhan kunnioittamista sekä tehtävistä huolehtimista. Vuoden 2013 Lapin Kansassa oppilaan velvoitteet otettiin huomioon yhdessä virkkeessä. Oppilaille olisi hyvä määritellä oikeuksien lisäksi myös heidän velvoitteensa.

”- Kun saa vapautta, saa myös vastuuta. Jos nämä eivät kulje käsi kädessä, mennään pahasti metsään.” (LK 10.4.2013, A4–5.)

5.1.2 Hankkeet ja projektit

OPS 2014 perusopetuksen oppimisympäristöjen on tuettava oppilaan kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta sekä edistettävä osallisuutta ja yhteisöllistä tiedon

rakentamista. Erilaisten oppimisympäristöjen kautta mahdollistuu yhteistyö myös koulun ulkopuolisten yhteisöjen ja asiantuntijoiden kanssa. Kouluissa toteutettavat hankkeet ja projektit mahdollistavat hyvin erilaisten oppimisympäristöjen luomisen perusopetuksen arkeen. (Opetushallitus 2014, 29.) Lapin Kansassa kirjoitettiin vuosina 1999 ja 2013 useista eri projekteista ja hankkeista, joihin peruskoulut halutessaan hakeutuivat. Näiden kautta kouluille mahdollistui monipuolinen yhteistyötoiminta niin koulun sisällä, lähiympäristössä kuin kansainvälisesti. Vuoden 1999 Lapin Kansassa oli runsaasti erilaisia projekteja (f=13). Projekteista nousi esiin eniten uutisoituna ja myös laajempaa yhteistyötä vaativana projektina Comenius -projekti (f=10). Vuoden 2013 uutisoidut projektit ja hankkeet olivat lähinnä toteutettu lähipiirin kanssa yhteistyössä (f=7). 2015 Lapin Kansassa hankkeita ja projekteja uutisoitiin vähemmän (f=4).

Oppilaiden osallisuutta vahvistavia hankkeita ja projekteja olivat Kemppe Tsemppaa, Kiva koulu, tutorointiprojekti sekä Turvaa lapsen tie. Yksi paikallinen hanke nosti lasten äänen kuuluviin. Kemppe Tsemppaa -hanke kokosi kaupungin alakoululaisia pitkin talvea miettimään millainen kotikaupunki on ja miten sitä voisi kehittää. Hankkeen toimijoina olivat nuorisotoimi ja kansalaisopisto. Koulut ovat tehneet yhteistyötä hankkeessa ja ovat käyttäneet hankkeen tapahtumiin koulupäiviä. (LK 9.5.2015.)

”Kaupungin nuorisotoimen ja kansalaisopiston yhteinen Kemppe tsemppaa -hanke... Kemppe tsemppaa -hankeessa lapset ovat saaneet esittää ajatuksiaan ja toiveitaan muun muassa draaman ja kuvataiteen keinoin.” (LK 9.5.2015, A10.)

Koulun alkaessa huoli lapsista liikenteessä kasvaa, kun pienet oppilaat muiden mukana lähtevät koulumatkalleen liikenteen sekaan. Turvaa lapsen tie -hanke oli liikenneturvan toteuttama kokeilu, joka toteutettiin muutamassa Suomen kunnassa. Liikenneturva, kunta, koulu, oppilaat ja vanhemmat yhteistyössä miettivät koulumatkan vaaranpaikkoja ja sitä miten niitä voisi parantaa. (LK 10.8.1999.)

”Liikenneturvassa uskotaan, että turvallisuutta voidaan kehittää kodin, koulun ja kunnan reippaalla yhteistyöllä.” (LK 10.8.1999, 11.)

KiVa Koulu -ohjelma on jalkautettu Suomen kouluihin 2009. KiVa koulu tarkoittaa kiusaamisen vastaista koulua. Ohjelma on opetusministeriön rahoittama hanke kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. KiVa koulu -ohjelmaa ei ole luotu vuoden mittaiseksi projektiksi, vaan koulun pysyväksi toimintatavaksi. (KiVa koulu -hanke.) Lapin Kansa (4.8.2013) kirjoittaa KiVa koulu -ohjelman olevan käytössä lähes jokaisessa peruskoulussa Suomessa. Perusperiaatteena on, että jokaisella on velvoite puuttua kiusaamiseen. Kouluilla on valittu pienille oppilaille kummioppilaita. Kummit huolehtivat pienemmän oppilaan koulupäivästä. Yläkoulun puolella taas toimii tukioppilasverkosto, joille voi kertoa kiusaamisesta. Vuonna 1999 Lapin Kansassa (24.3.1999) kirjoitettiin tutorointiprojektista, jossa isommat oppilaat olivat pienempien oppilaiden tukena. Tutorointiprojektissa tuki annettiin äidinkielen, matematiikan ja käsityön tunneilla oppimisen tukena.

Vihreä lippu on osa kansainvälistä *Eco-Schools* -ympäristöohjelmaa, johon osallistui vuonna 2013 yli 50 maassa noin 35 000 koulua. Suomessa Vihreä lippu -ohjelmassa on mukana noin 300 päiväkotia, koulua ja oppilaitosta. (Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry.) Lapin Kansassa (28.9.2013; 17.9.1999) kirjoitettiin Vihreä lippu -ohjelman olevan Suomen ympäristökasvatuksen seuran ympäristökasvatusprojekti, jonka avulla kestäväkehitys pyritään liittämään osaksi arkea. Vihreä lippu tuo kouluille yhteistyötä muun muassa ympäristöraadin toiminnassa. Siihen kuuluu opettajia, oppilaita ja vanhempia.

”Koulu on saanut Vihreän lipun osoitukseksi pitkäjänteisestä ja korkeatasoisesta ympäristökasvatuksesta.” (LK 28.9.2013, A10.)

”Kouluille on valittu ympäristöraati, johon kuuluu opettajia, oppilaita ja vanhempia...” (LK 17.9.1999, 6.)

Liikuntaan rohkaisevia hankkeita ja projekteja olivat Liikkuva koulu ja Suksien Sothsiin. Liikkuva koulu -hanke on käynnistynyt vuonna 2010 ja jatkunut koulujen, Opetushallituksen, opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, puolustushallinnon, aluehallinnon ja järjestöjen yhteistyöllä (Liikkuva koulu). Lapin Kansan (7.8.2013; 23.10.2015) mukaan Lapin kouluja on mukana hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on lisätä liikuntaa koulupäiviin. Välituntiohjaajat ja muu välineistö saa lapset liikkumaan välitunneilla. Välituntiohjaajan koulutusta järjestää Lapin Liikunta ry:n kouluttaja koulupäivän sisällä. Koulujen välistä yhteistyötä lisätään kiertävällä leikkivälinevaunulla.

”Suunnitelmissa on saada kiertävä leikkivälinevaunu, välituntiohjaajia ja muuta välineistöä. Koulujen pihojen uudistaminen tähtää myös liikunnan lisäämiseen.” (LK 7.8.2013, A4.)

Suksien Sothsiin on hanke, jossa tuodaan olympimismia kouluihin. Hanke korostaa liikunnan iloa ilman paineita menestymisestä. Se liikutti vuonna 2013 kymmeniä tuhansia lapsia. (LK 18.9.2013.)

”Olympismi yhdistää urheilun, kulttuurin ja kasvatuksen. Tavoitteena on kehittää elämäntapaa, jossa ilo löytyy yrittämisestä eikä niinkään menestymisestä.” (LK 18.9.2013, A16.)

Taidetta ja kulttuuria koululle toivat koulu ja kulttuuri projekti sekä Ikäehyt -hanke. Koulu ja kulttuuri -projekti on opetushallituksen kolmivuotinen hanke. Koulun järjestämä taidepäivä oli osa kyseistä hanketta. Päivä toi koululle pajojen vetäjiksi ammattitaiteilijoita. Pajoissa työskenneltiin yhdessä ja yksin muun muassa keramiikan, akvarellimaalauksen, akryylimaalauksen, tanssin ja musiikin, linopainatuksen ja huovutuksen merkeissä. Projektin puitteissa tutustutaan moneen eri taiteen muotoon ja siinä tarjoutuu mahdollisuus myös yhteistyölle matkailuyritysten kanssa. Projektin puitteissa on myös tehty yhteistyötä naapurikuntien kanssa kuoron toiminnassa ja teatteriesityksissä. (LK 8.10.1999.)

”- Projekti suo oppilaille mahdollisuuden tutustua taiteen eri muotoihin... Koululaiset voivat suunnitella ja tehdä vaikkapa matkailuyrityksen joulukoristelun.” (LK 8.10.1999, 6.)

Keväällä 2011 käynnistyneen *Ikäehyt* -hankkeen tavoitteena oli lappilaisten ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun tukeminen. Hankkeen toteuttajina ja toimijoina olivat muun muassa Lapin korkeakoulukonserni, Lapin kunnat, ikäihmiset ja henkilöstö, yrittäjät ja yhdistykset. (Ikäehyt.) Kylän palvelukoti oli yksi hankkeeseen osallistujista ja paikallisen projektin vetäjä yhdisti koulun ja palvelukodin yhteen projektiin. Yhteistyössä toteutettiin muistojen piha, jossa oli muun muassa koululaisten ja kyläläisten yhdessä rakentama maitolaituri sekä paperimassatyönä Punakorva-lehmä. Projektiin kuului myös vierailuja yhteisten laulu- ja tarinahetkien parissa. (LK 27.2.2013.)

”Otin yhteyttä kouluun, joka innostui kovasti tästä yli sukupolvien menevästä osallistuvasta yhteistyöstä. Ajatuksena oli saattaa oppilas ja palvelutalon asukas samaan kertomukseen, yhteiseen tarinaan... Kouluissa on aina ollut liikuntapäiviä, mutta nyt koulussa vietetään myös luovuspäiviä.” (LK 27.2.2013, O14.)

WeRead -hanke yhdisti koulun, yliopiston, opiskelijat sekä oppilaat ja heidän vanhempansa. Hanke oli yliopiston ja harjoittelukoulun yhteistyöprojekti, jossa pyrittiin kokeilua ja tutkimusta hyödyntäen kehittämään pedagogisia malleja lukemisen ja kirjoittamisen oppimiseen tablettien avulla. Tutkija seurasi opetusta, haastatteli oppilaita ja heidän vanhempiaan. Projekti oli kaksi vuotinen ja sen aikana oppilailla oli oma tabletti arjen työvälineenä. (LK 22.11.2013.)

”Rehtori pitää tärkeänä, että yliopiston harjoittelukoulu sai tutkijan tekemään tablettien käytöstä tutkimusta. – Tämä ei jää vain kokeiluksi, vaan meille jää kättä pidempää, miten pienten opetuksessa voidaan ottaa huomioon tietotekniikka.” (LK 22.11.2013, A14-15.)

Hankkeissa ja projekteissa mahdollistuu myös kansainvälinen yhteistyö. Näihin koulut voivat halutessaan hakea mukaan. Marraskuussa 1999 Lapin Kansassa kirjoitettiin EU:n tukemasta eurooppalaisesta ja osin maailmanlaajuisesta *Netdays* -hankkeesta. Tämä hanke toi kouluille yhteistyötoimintaa tietoverkossa. Suomessa tapahtumaan osallistui 50 koulua ja toteutti kuutisenkymmentä projektia eri aiheista. *Netdays* -hanke kutsui myös 17 eri maan kyläkouluja oppilaineen, opettajineen sekä kyläläisineen viettämään eurooppalaista kyläkouluviikkoa. (LK 8.11.1999; 13.11.1999.)

”Kyse on EU:n tukemasta eurooppalaisesta ja osin maailmanlaajuisestakin hankkeesta, jossa koululaiset ja opiskelijat tekevät yhteistyötä tietoverkkojen välityksellä mitä erilaisimpien aiheiden kimpussa.” (LK 8.11.1999, 8.)

”Kolmatta kertaa järjestettävään tapahtumaan osallistuu Suomesta 50 koulua omilla hankkeillaan.” (LK 13.11.1999, 2.)

Vuonna 1999 Lapin Kansassa oli Comenius -projekti esillä kymmenessä artikkelissa. Comenius on kouluyhteistyötä edistävä projekti, joka on osa EU:n Sokrates nimellä kulkevaa koulutusyhteistyöohjelmaa. Koulujen välisen yhteistyön lisäksi projektin tarkoituksena on lisätä kansalaisuuksien välisiä kontakteja ja edistää Eurooppalaista ulottuvuutta opetuksessa. Yhteistyöverkon muodostaa vähintään kolmea maata edustavan koulun ryhmä. Ryhmässä työskennellään yhteisesti sovitun teeman pohjalta. Projekti tukee myös hankkeen valmisteluun liittyviä vierailuita sekä opettajien ja koulun johdon vierailuita yhteistyökouluissa. Oppilaat ovat saaneet yhteistyömaista kirjekavereita ja, vaikka hanke ei ole kustantanut oppilaiden matkustamista, on luokkaretkiä tehty yhteistyömaihin rahan keräyksen jälkeen. (LK 14.6.1999; LK 23.2.1999.)

”Ranskalaiset opettajat ja englantilaiskoulun rehtori olivat koulun opettajien ja oppilaiden vieraina toista viikkoa. Lehtori opetti syksyllä kaksi viikkoa tekstiilityötä Englannissa... - Jokaisessa koulussa

on monien eri opettajien toteuttamia pieniä projekteja. Kaikki ovat yhteistyössä mukana.” (LK 11.3.1999, 4.)

”...kuudennen luokan oppilaat olivat yhdessä opettajansa ja muutamien vanhempansa kanssa leirikoulussa Hollannissa toukokuussa... Hollantilainen koulu on myös pian päättyvän Comenius -projektin partnerikouluista.” (LK 17.6.1999, 18.)

Comenius -projektit kestävät kolme vuotta ja projektin lopussa järjestetään yhteinen näyttely tai vastaava koonti. Yhteisinä toiminnan teemoina ovat olleet muun muassa sää, metsä, kulttuuri, uudistuva rahayksikkö euro, ruokakulttuuri ja maaseutu. Näiden teemojen pohjalta kaikki yhteistyömaat toimivat yhteistä koontia kohti. Oman koulun taidepainotteinen viikkokin kääntyi kansainväliseksi, kun Comenius -projektissa mukana oleva koulu toteutti projektin Lapin taiteesta ja jakoi teokset myös yhteistyökouluilleen. Comenius -projektin kautta koulut ovat tehneet yhteistyötä muun muassa Lapin kesäyliopiston kanssa. (LK 9.9.1999; LK 12.2.1999; LK 22.9.1999; LK 11.3.1999; LK 17.9.1999; LK 14.1.1999; LK 17.6.1999.)

”...kääntyivät sekä projektin parissa toimivien yhteistyökoulujensa että Lapin kesäyliopiston puoleen. ...siellä pidetään kolmipäiväinen Blue Ice and Northern Lights -konferenssi. Tapahtuma on samalla komea päätös kolmivuotiselle Comenius -projektille, joka on pitänyt ala-asteen tiiviissä yhteistoiminnassa ruotsalaisen, hollantilaisen ja walesilaisen kumppanikoulun kanssa.” (LK 12.2.1999, 7.)

”Leirikoulua kuvaamme videolle ja valokuviksi sekä kirjaamme havaintoja. Tästä lähtee esittely lappilaisesta maaseudusta Comenius -yhteistyökouluihin Itävaltaan, Ranskaan ja Skotlantiin.” (LK 17.9.1999, 6.)

Comenius -projekti yhdistää myös tiettyjä ammattiryhmiä. Lapista projektissa mukana oli kaksi erityiskoulua. Projektin sisällä toteutettiin myös erityisopettajien tapaaminen. Erityisopettajat yhdistävään hankkeeseen kuuluvat koulupartneerit tulevat Irlannista, Englannista, Skotlannista, Espanjasta, Belgiasta ja Norjasta. Lappiin näistä maista kokoontui 24 erityisopettajaa. Myös heillä on ollut mahdollisuus kouluvierailuille, joista parhaassa tapauksessa saa uutta näkemystä omaan työhön.

”...erityisopettaja kertoi käyneensä Espanjassa Valenciassa kahden viikon opettajavisitillä ja kertoi matkan olleen antoisa ammatillisesti. Kasvokkain kollegojen kanssa syntyy rakentavia keskusteluja... Maailmankuvat avartuvat niin oppilailla kuin opettajillakin ja kansainvälisyysrajat laskevat. Belgialaiset esimerkiksi ovat oppineet, että erityiskouluissa voi opiskella joku muukin, kuin vain lukihäiriöinen oppilas.” (LK 30.5.1999, 4.)

Comenius -projektin lisäksi EU:n Language E -ohjelma toi koulun arkeen kansainvälistä yhteistyötä. Ranskalaisten oppilaiden ja opettajien vierailuun osallistuivat myös perheet, koska oppilaat majoittuivat kahden viikon vierailullaan perheissä. Koulussa oppilaat kehittivät yhdessä pelin, joka vie pelaajansa Lapin ja joulupukin maailmaan.

”Paikallisissa perheissä asuneet vieraat saivat kokea lappilaista elämää kodista kouluun... Käytännön hyötyä vierailusta oli suomalaisille ranskankielen tehokurssina, ranskalaisille uuden vieraan kielen kokeiluna ja koko maailman kannalta markkinointi-iskuna, sillä koulukkaat rakensivat yhdessä internetiin ja mahdollisesti cd-levylle välitettävän tietokonepelin.” (LK 26.4.1999, 4.)

Pidempien projektien ja hankkeiden lisäksi kouluilla on mahdollisuus osallistua lyhyempiin projekteihin tai tapahtumiin. Nämä voivat kestää päivän tai viikon verran. Lapin Kansan ja koulun yhteistyön kannalta merkittävä tapahtuma on

sanomalehtiviikko. Ensimmäinen sanomalehtiviikko vietettiin vuonna 1995 ja sen jälkeen viikon sisältöjä on pyritty kehittämään yhteistyön kannalta paremmiksi. Viikon tavoitteena on edistää sanomalehden käyttöä opetuksessa, opettaa nuoret käyttämään sanomalehteä tietolähteenä, keskustelun synnyttäjinä sekä viihtymisen välineenä. Tässä työssä koulut ovat keskeisessä asemassa ja sen vuoksi kouluille onkin tarjolla erilaisia materiaaleja ja koulutusta viikkoa varten. (Puro 2014, 162–166, 240). Lapin Kansan artikkeleissa on sanomalehtiviikko otettu huomioon vuonna 1999. Muita lyhyempiä projekteja ja tapahtumia Lapin Kansan mukaan olivat vuonna 1999 NOTE -toiminta eli nuori osaa tekijä, joka yhdisti vapaa-ajan ja koulun sekä Lukuletkä -kiertue, jossa kulki kirjailijoita kertomassa työstään ja vastaamassa oppilaiden kysymyksiin. Koululaiset ja seurakunta tekivät yhteistyönä musikaalin Pro One -tapahtumaan. Nuoret harjoittelivat tiiviisti kiusaamisesta kertovaa esitystään koulutyönsä ohessa. Esityksen kirjoitti ja ohjasi opettaja ja apulaisohjaajana toimi seurakunnan nuorisotyönohjaaja. (LK 18.11.1999; LK 6.11.1999; LK 5.10.1999; 2.10.1999.)

”Vakavaa aihetta lähestytään helpolla tavalla... 25 hengen työryhmällä on takanaan hyvin intensiivinen kuuden viikon harjoitusjakso, johon jokainen on sitoutunut täysipainoisesti.” (LK 2.10.1999, 11.)

Myös 7-luokkalaisille suunnatut Sekaan seiskan ja Uskalla -ohjelmat ovat lyhyitä projekteja, joilla vahvistetaan nuoren itsetuntoa ja ryhmäytymistä. Sekaan seiskan -projekti on seurakunnan, maalaiskunnan nuorisosihteerin, urheiluopiston opiskelijoiden ja koulun yhteistyönä toteutettu. Yhden koulupäivän kestävällä leirillä urheiluopiston opiskelijat teettävät seiskaluokkalaisille tehtäviä tukioppilaa ja luokanvalvojan ollessa mukana. Uskalla -ohjelma taas yhdisti eri ammattilaisia, vanhempia, opettajia ja oppilaita käymällä läpi nuorten maailmaa. Ohjelman päätöksessä mukana olivat paikallinen vanhempainyhdistys sekä yhteistyöryhmässä ollut poliisi. (LK 1.9.1999; LK 5.3.1999.)

”Uskalla -ohjelma toteutettiin kouluaikana opetussuunnitelmaan liittyvänä 17 tuntia kestäväenä ohjelmana... Monelle vanhemmalle Us-

kalla -ohjelma avasi uusia näkemyksiä nuorten maailmasta ja rajojen asettamisesta lapsilleen...” (LK 5.3.1999, 4.)

”Yläasteella kokeillaan seiskaluokkalaisten ryhmäytymisen helpottamista viemällä kaikki luokat seurakunnan leirikeskukseen päiväksi. Kaksi luokkaa kerrallaan on koko koulupäivän leirillä, jossa Lapin urheiluopiston opiskelijat järjestävät monenlaisia tehtäviä.” (LK 1.9.1999, 4.)

Yhteistyön virittelylle tarjotaan mahdollisuuksia hyvin eri tahoilta paikallisesti ja kansainvälisesti myös kilpailuissa. Erilaisiin kilpailuihin osallistuminen tuo kouluille uutta yhteistoimintaa. Vuonna 2015 koulut osallistuivat Lapin Kansan mukaan ainakin kahteen eri kilpailuun. Sounds on vuosittainen musiikkitapahtuma, johon valitaan hakijoista parhaimmisto esiintymään päätapahtumassa. Sounds -2015 pidettiin Porvoossa. Tapahtumaan valmistautuminen vaati kahden opettajan ja 29 oppilaan pitkäjänteisen harjoittelu jakson. Kuoron oppilaat olivat pääsääntöisesti alakoulun oppilaita, mutta vahvistukseksi kuoro sai kuusi yläkoulun oppilasta. Yhteisten harjoitusaikojen löytäminen oli vaikeaa, koska yläkoulun oppilaat kävivät eri koulua. Harjoituksia pidettiin myös koulupäivien ulkopuolella. (LK 14.5.2015.)

”Koulun kuorolaiset keinuvat puolelta toiselle ja harjoittelevat Sounds 2015 -musiikkitapahtumaa varten. Lapin aluekarsintakutsun kilahdettua koulun postiin kuoronjohtaja mietti yhdessä toisen opettajan kanssa osallistuuko koulu tapahtumaan, vai jättääkö väliin. ...Koska kuusi kuorolaista... ovat päivät muualla opiskelemissa, kuoro on harjoitellut koululla kerran viikossa iltaisin.” (LK 14.5.2015, O20.)

Toinen vuoden 2015 kilpailu oli Hese -kisat, jossa oppilaat pääsivät kisailemaan yleisurheilussa. Piirikisoista parhaat pääsevät valtakunnan mestaruuskisoihin. Hese -kisat ovat osa Suomen Urheiluliiton ja Hesburgerin kouluyleisurheilun

yhteistyöohjelmaa. Vuoden 2015 voittoa juhli toistamiseen sama luokka. Opettajan mukaan luokkaa ei kuitenkaan ole koottu urheilullisuuden mukaan. (LK 7.5.2015.)

”Rovaniemeläisen ala-asteen 6B-luokassa oltiin niin varmoja yleisurheilun Hese-kisan menestyksestä, että opettajaa kehoitettiin varaamaan bussi jo päivää ennen Lapin ja Länsi-Pohjan piirikisaa Lapin urheiluopistolla.” (LK 7.5.2015, A16.)

Vuonna 2013 kisailtiin tuikun kuorien keräämisestä. Tuikkujahti tiivistää luokan yhteishenkeä kierrätyskilvan merkeissä. Se auttaa huomaamaan, että mitättömän tuntuistakin roskasta voidaan keräämällä saada paljon käyttökelpoista metallia. Kerätyt tuikkukuoret sulatetaan ja uudelleen käytetään. (LK 2.11.2013.)

”Lisäksi monet opettajat sanoivat tuikkujahdin lisänneen luokan yhteishenkeä, olleen hyvä apu matematiikan opettelussa kun tuikkukuoria on laskettu.” (LK 2.11.2013, A2.)

Vuoden 1999 kilpailuja olivat Särkänniemi Oy:n ja Kiilto Oy:n järjestämä askartelukisa ja Arktikumien järjestämä kuvataidekilpailu sekä SmokeFree Class –kisa, kansainvälinen lastentaiteen suurtapahtuma, jossa parhaimpia töitä palkittiin, koululehtikilpa sekä Lappilaisen vanhempaintoimikunnan järjestämä valtakunnallinen animaatiokilpailu. Monet kilpailut edellyttävät osallistujiltaan tiivistä yhteistoimintaa. (LK 8.10.1999; LK 1.5.1999; LK 8.1.1999; LK 20.4.1999; LK 22.1.1999; LK 6.2.1999.)

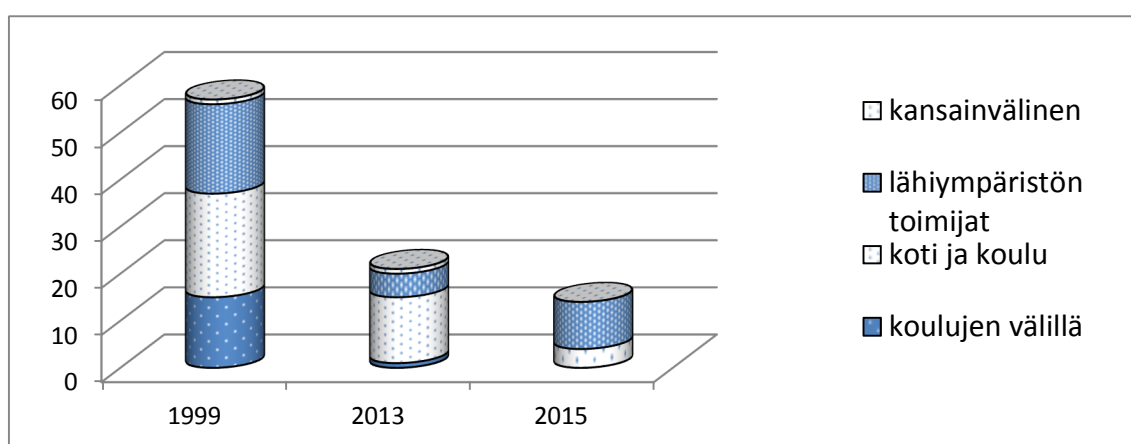
”Lehden tekemisessä on kyse yhteistoiminnasta, jolla pyritään luomaan toimiva kokonaisuus.” (LK 6.2.1999, 6.)

”Koulukkaat pistetään miettimään kokonaista tarinaa ja esittämään se kuvallisesti. Kilpailun taustana on vanhempien ja opettajien huoli verkon sanallisesta ylivallasta.” (LK 8.1.1999, 28.)

5.1.3 Ulkoinen yhteistyö

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014, 11, 29) edellytetään kouluja yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Se rikastaa koulutyötä, liittää sen ympäröivään yhteiskuntaan sekä parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua. OPS 2014 mukaan ulkopuolisia yhteistyötoimijoita ovat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavat viranomaiset, muissa hallintokunnissa ja organisaatioissa työskentelevät viranomaiset sekä asiantuntijat. Yhteistyö oppilashuollon sekä kodin ja koulun välillä parantaa turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. Myös moninaiset oppimisympäristöt tulee ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon. Oppiaineiden opetuksessa tulee hyödyntää luontoa ja rakennettua ympäristöä. Esimerkiksi kirjasto, museot ja muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa monipuolista oppimisympäristöä.

Kuviossa 4. on kuvattu Lapin Kansan artikkeleiden määrät eritoimijoiden mukaan tutkimusvuosittain. Lapin Kansoista 2015, 2013 ja 1999 löytyivät seuraavat ulkoisen yhteistyön muodot: yhteistyö koulujen välillä (0/1/15), yhteistyö kodin ja koulun välillä (4/14 /22), yhteistyö koulun lähiympäristön toimijoiden kanssa (10/5/19) ja kansainvälinen yhteistyö (0/1/1).

Kuvio 4. Peruskoulun ulkopuolella käytävä yhteistyö Lapin Kansan artikkeleissa vuosina 1999, 2013 ja 2015.

Koulujen välillä tapahtuva yhteistyö

Koulujen välisessä yhteistyössä monimuotoiset oppimisympäristöt tulevat esiin etenkin tieto- ja viestintäteknologian hyväksi käyttämisessä (Opetushallitus 2014, 29). Maahanmuutto on tuonut Suomenkin kouluihin uusia ulottuvuuksia, kuten kielten ja uskonnon opetuksen järjestämisessä. Islam on toiseksi yleisin uskonto Suomen peruskouluissa luterilaisuuden jälkeen. Vuonna 2013 Lapin Kansan artikkelissa kirjoitettiin islaminuskon opetuksen järjestämisen vaikeudesta. Päteviä aineenopettajia on harvassa, joten pätevät opettajat joutuvat kulkemaan useissa kouluissa. Lisäksi opetusta annetaan etäopetuksena netin välityksellä. (LK 1.9.2013.)

”Hän kiertää seitsemässä eri koulussa ja lisäksi hän antaa etäopetusta internetin välityksellä muslimioppilaille.” (LK 1.9.2013, A10–11.)

Vuonna 1999 koulujen välisinä yhteistyömuotoina olivat muun muassa opettajaresurssin jakamista niin fyysisesti kuin etäopetuksessa, yhteiset hankinnat, yhteiset esitykset ja muu toiminta sekä opettajien ja erityisopettajien ammattikohdainen yhteistyö. Lisäksi koulujen lakkauttamiset ja sen uhka saivat kouluja toimimaan yhteistyössä koulujensa säilyttämisen puolesta.

Etäopetus oli vuonna 1999 näkyvillä myös Helsingissä nykyaika-näyttämöllä. Paikanpäällä lasipalatsissa oli opettaja ja viisi oppilasta, jotka opiskelivat etäopetuksessa puolen tunnin videoneuvottelujaksoina. Kouluja oli mukana neljältä paikkakunnalta Lapista. Etäopetus oli käytössä Kilpisjärven ja Helsingin välillä jo viidettä vuotta. Myös Lapin pitkien koulumatkojen huojentamiseksi on käytetty etäopetusta kerran viikossa. Lisäksi suunnitteilla oli saamen kielen opettamista etäopetuksena, koska päteviä opettajia ei riitä joka koululle. (LK 11.9.1999; LK 4.5.1999; LK5.5.1999.)

”Etäopetus jatkuu Kilpjärven koulun ja Helsingin välillä jo viidettä vuotta, nyt osana koulun arkipäivää, eikä tälle lisäopetukselle ole loppua näkyvissä.” (LK 4.5.1999, 2.)

”Perjantaisin koululaisia valvoo sivutoiminen tuntiopettaja. Lasten opetushuoneesta on yhteys heidän luokkaansa. Luokan opettaja huolehtii opetuksesta.” (LK 11.9.1999, 3.)

OPS 2014 mukaan koulujen välistä yhteistyötä tarvitaan etenkin perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen (Opetushallitus 2014, 36). Lapin Kansan artikkeleissa koulujen välistä yhteistyötä tehtiin muutto-oppilaan asioiden selvittelyssä sekä ylä- ja alakoulun opettajien yhdistämistä kaikkien luokka-asteiden opettamisessa. Opettajaresursseja on myös jaettu useammalle koululle Ope-orkesterin voimin. Opettajista koostunut orkesteri kiersi viikon ajan kouluja laulattamassa oppilaita. Samalla konsertti yhdisti myös kouluja; kerralla yhteen konserttiin osallistui jopa kolmen koulun väki. Erityisopettajilla taas yhteistyö näkyy kuukausittaisina kokoontumisina, jossa yhteisiä toimintatapoja hiotaan. Toisaalta erityisopettajien erikoistuneisuus eri avuntarpeisiin on huonontunut. Esimerkiksi puhe- ja lukivaikeuksiin erikoistuneiden erityisopettajien verkosto kapenee. (LK 22.9.1999; LK 13.10.1999; LK 2.2.1999; LK 3.3.1999.)

”Luokkalokeroista on päästy, ja samalla entisenkaltaisen yläasteen opettajat voivat nyt opettaa myös ala-asteen oppilaille.” (LK 6.4.1999, 6.)

”Erityisopettajien yhteistyö on tiivistynyt. Kerran kuussa opettajat kokoontuvat ja saavat uusimman tiedon ja luovat yhteiset toimintatavat.” (LK 22.9.1999, 5.)

Koko koulun, opettajien ja oppilaiden, välistä yhteistyötä toisten koulujen kanssa on viritelty yhteisessä konsertissa, jossa kahden koulun kuorot yhdistettiin, eri-

laisissa tapahtumissa kuten vaelluksilla, tietokoneeseen (Noptel ST-2000) käytössä, Lucia-juhlassa ja oppilasvaihdossa, koulumessuissa sekä liikuntatempuksissa ja leirikouluissa. (LK 9.9.1999; LK 13.1.1999; LK 28.2.1999; LK 6.3.1999; LK 17.9.1999.)

”Suunniteltiin muun muassa vaellusta, Lucia-juhlaa ja oppilasvaihtoa jatketaan, kertoo opettaja.” (LK 9.9.1999, 11.)

”...yläasteen oppilaat tempaisivat torstaina hiihtotaidon kartuttamisen merkeissä. Lapin liikuntakeskuksen pihalle kerääntyi sankka joukko ala-asteen ykkös- ja kakkosluokkalaisia sivakat jaloissaan.” (LK 28.2.1999, 10.)

”Noptel-projektiin hän on ryhtynyt yhteistyössä toisen koulun johtajan kanssa. Lisäksi ampumaluokan ovet ovat olleet auki muillekin asiasta kiinnostuneille. – Täällä on käynyt oppilaita yhteensä neljästä koulusta.” (LK 3.6.1999, 5.)

Yhteistyöhenkeä on nostattanut vuonna 1999 myös koulujen lakkauttamiset tai sen uhka. Vuodesta 1983 lähtien Lapissa on lakkautettu kaikkiaan 120 koulua. Tuleviin vuosiinkin on jo tehty lakkautussuunnitelmia. Artikkeleissa kolmen pienen koulun yhteisrintama oli alkanut käydä näitä säästötoimia vastaan. Tiivistetyssä yhteistyössä oli perustettu työryhmä, jossa olivat mukana opettajat ja kylätoimikunnan edustajat. Työryhmä pohti kylien kehittämistarpeita sekä koulujen remonttitarpeita, joita kyläläiset voisivat tehdä talkoilemalla. Myös koulujen välistä yhteistä toimintaa retkissä oli suunniteltu, siten myös oppilaat pääsevät toimimaan. (LK 17.9.1999; LK 30.1.1999.)

”Viime talvena lakkautusuhan tiukasti väistäneet koulut ovat tiivistäneet kanssakäymistään. Talvella perustettu yhteistyöryhmä jatkaa toimintaansa... - Olemme lähteneet kylän ja koulun kanssa pitämään koulua pystyssä. Tavoitteena on lisätä kylien elinvoimaisuut-

ta, sillä jos kylät pysyvät elinvoimaisina, koulutkin säilyvät... Oppilaatkin pääsevät toimimaan yhdessä. Tarkoituksena on kokoontua yhteen pilkkitapahtumaan kevättalvella. (LK 17.9.1999, 6.)

Koti ja koulu

Perusopetus on olennainen osa lapsen ja nuoren elämää. Huovinen-Nummela ja Huhtanen (2009, 123) sekä Waller, Wolfendale & Waller (2014, 16–23) korostavat kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitystä. Yhteistyö, yhteyden luominen ja ylläpitäminen voi olla vaikeaa, mutta ongelmatilanteissa hyvin toimivista suhteista oppilaiden vanhempien kanssa on paljon apua. Kodin ja koulun välinen yhteistyö luo myös turvaa lapselle uusien asioiden edessä. Se voi parantaa koulumenestystä sekä motivaatiota koulutyöhön. Lapin Kansan artikkeleissa huomioitiin kodin ja koulun välinen yhteistyötoiminta käytännön toiminnoissa, kuten miten lapsen saa kiinni kesken koulupäivän, lahjusten jakamiseen.

”Kiinteät suhteet koulun ja kodin välillä ovat tärkeitä. Opettaja tarvitsee vanhempien kaiken tuen kasvatus- ja opetustyössään.” (LK 2.6.1999, 6.)

Opettajat kannustavat vanhempia yhteydenottoon kouluun, jos jokin asia painaa mieltä. Kodin ja koulun perinteisiä yhteistyömuotoja ovat vanhempainillat, arviointikeskustelut ja luokkatoimikunnat sekä vanhempainyhdistykset. Myös tiedotteiden, www-sivujen, sähköpostin, tekstiviestien ja erilaisten sähköisten reissuvihkojen välityksellä tiedotetaan koulun tapahtumista ja opiskeluun liittyvistä asioista. (Huovinen-Nummela & Huhtanen 2009, 132–133.)

Lapin Kansan artikkeleissa yhteistyömuotoina käytettiin reissuvihkoa (1999) ja koulun nettisivuja sekä Wilma-järjestelmää, josta viestien lähettämisen lisäksi löytyvät kaikki tärkeät koulunkäyntiin liittyvät asiakirjat ja tiedotteet (2013). Myös puheluun kannustettiin; siten voi saada myös oppilaan kiinni kesken koulupäi-

vän. (LK 7.8.2013; LK 2.6.1999.) Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön kuuluvat oleellisesti myös erilaiset tapaamiset. Vanhempainillat ovat niistä yksi muoto.

”Vanhempien kannattaa ottaa yhteyttä kouluun, kun jokin huolettaa. Oppilaan on hyvä tietää, että kaikki, mitä tapahtuu koulussa, tulee aina myös kodin tietoon... Järjestyssääntöjen tarkemmat ohjeet voi saada luokanopettajalta, koulun nettisivuilta tai Wilmasta.” (LK 7.8.2013, A10.)

OPS 2014 korostaa arvioinnin kokonaisvaltaisuutta ja oppilaslähtöisyyttä. Lapin Kansassa jo vuosina 2013 ja 1999 kirjoitettiin arvioinnin muuttumisesta. Koulut voivat halutessaan korvata väliarvioinnin arviointikeskustelulla, jossa olisivat mukana opettaja, oppilas ja vanhemmat. (LK 20.11.2013; LK 19.12.2013; LK 19.9.1999.) Vuonna 1999 Lapin Kansan artikkelissa kirjoitettiin, että oppilaiden itsearviointia kehittämällä voitaisiin kehittää myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä (LK 22.1.1999).

”...halutessaan koulut voivat järjestää todistuksen lisäksi arviointikeskusteluja... Vanhemmille tulee joskus yllätyksenä, että oppilaiden arvosanat eivät perustu ainoastaan koearvosanoihin vaan myös esimerkiksi tuntiaktiivisuuteen, huolellisuuteen ja asennoitumiseen kyseistä ainetta kohtaan.” (LK 19.12.2013, A4-5.)

”Hän näkee kuitenkin itserviinnissa hyvän sauman kodin ja koulun väliseen kanssa käymiseen.” (LK 22.1.1999, 12.)

Rehtori on vastuussa yhteistyön kehittämisestä, etenkin, kun on tullut ongelmia. Rehtorilla on tällöin työnohjauksellinen rooli. Rehtorin tulisi olla opettajan tukena ja kouluinstituution asiantuntijana ongelmatilanteiden selvittämisessä. (Huovinen-Nummela & Huhtanen 2009, 125–126.) Vuosina 1999 ja 2013 Lapin Kansan artikkeleissa vanhemmat ottivat yhteyttä koulun rehtoriin, koska eivät olleet tyytyväisiä opettajan toimintaan oppitunneilla.

”Vanhemmat ottivat yhteyttä koulun rehtoriin, joka heidän mukaansa lupasi tutkia opettajan opetusmenetelmät ja käydä myös tunnilla seuraamassa opetusta.” (LK 14.8.2013, A20.)

”1.-2. luokan oppilaiden vanhemmat pyysivät koulun rehtoria järjestämään ylimääräisen vanhempainillan torstaiksi, koska lapset olivat kertoneet kotonaan aiemmasta poikkeavasta tavasta toimia oppituntien aikana.” (LK 25.9.1999, 3.)

Artikkeleissa vanhempien yhteydenottoja koululle on tullut myös kiusaamista-pauksissa (1999, 2013). Koulukiusaaminen voi olla aikuisille täysin näkymätöntä, mutta asian tullessa tietoon siihen myös puututaan. Näistä keskusteluista menee aina tieto koteihin. Näissä tilanteissa korostetaan kodin ja koulun yhteistä kasvatuskumppanuutta. (LK 7.8.1999; LK 17.11.1999; LK 25.9.1999; LK 9.11.1999; LK 10.11.1999; 11.11.1999; LK 15.3.2013; LK 12.8.2013; LK 23.5.2013; LK 14.8.2013; LK 15.11.2013;.)

”Hän puuttuu havaittuun kiusantekoon välittömästi. Kaikki osalliset puhutellaan ja heidän koteihinsa myös soimitaan.” (LK15.3.2013, A6.)

Koulussa vanhempia tarvitaan oppilaiden tukijoukoiksi sekä opettajan avuksi retkillä tai luistimien sitomisessa (Huovinen-Nummela & Huhtanen 2009, 134). Luokkaretket ja leirikoulut sekä yökoulut ovat koulun ja kodin yhteisiä projekteja. Lapin Kansan artikkelit käsittelivät retkeilyjä samalla lailla vuosiluvuista riippumatta. Retkiä järjestetään yhteistyössä niin lähelle kuin kauas ulkomaille asti. Luokkaretkettä varten aletaan hyvissä ajoin kerätä varoja ja tähän osallistuvat opettajat, oppilaat ja heidän vanhempansa. Kaikki oppilaat ovat tervetulleita retkille, vaikka heidän vanhempansa eivät osallistuisi talkoiluihin luokkaretken puolesta. Perusopetus on ilmaista, siksi ketään ei voida jättää pois retkiltäkään. Luokkaretkellä päävastuu on opettajalla, mutta usein retkille lähtee myös vanhempia riittävän valvonnan takaamiseksi. Lyhyempiin päivän retkiin vanhemmat

osallistuvat itse tapahtumaan kuin myös kyyditsemiseen. (LK 23.5.2013; LK 12.5.1999; LK 17.6.1999; LK 25.6.1999; LK 1.10.1999; LK 31.10.1999.)

”Oppilaat, vanhemmat ja opettajat ovat alkaneet jo varojenkeruun ja kielen opettelun. Perusopetus on ilmaista, joten kaikkien oppilaiden tulee voida osallistua koulun toimintaan. Kaikille lapsille annetaan mahdollisuus lähteä luokkaretkelle, vaikka heidän vanhemmat eivät osallistuisi varojenkeruuseen. Päävastuu oppilaista luokkaretkillä on opettajalla, mutta riittävän valvonnan takaamiseksi retkellä on myös vanhempia.” (LK 23.5.2013, A12-13.)

”Koululaiset retkeilivät omalla koulullaan opetellen ensiaputaitoja, yhdessä oloa ja pelon voittamista. Kyseessä oli ns. yökoulu... Mukana oli myös oppilaiden vanhempia.” (LK 12.5.1999, 24.)

”Hän toi luokkansa, 26 viidesluokkalaista Mataraselkään apunaan puolen tusinaa tapahtumaan ja kyyditsemiseen osallistuvia vanhempia.” (LK 31.10.1999, 10.)

Kodin osallisuutta koulun toimintaan korostetaan ja parhaimmillaan yhteistyö onkin oppilaan kannalta erittäin hedelmällistä. Kuitenkin huoli lasten aggressiivisuudesta sekä vanhempien vaativuudesta ja kyseenalaistavasta asenteesta koulua kohtaan on kasvanut. Opettajat olisivat halukkaita ratkaisemaan ongelmat, mutta vanhemmat vetäytyvät vastuusta tai syyttävät ongelmista opettajia ja koulua. Vanhempien ääripäät erottuvat selkeästi: kun toiset ovat ylisuojelevia, häiritseviä ja hyökkäviä, niin toisessa ääripäässä näkyy välinpitämättömyys. Koulutuksissakin korostetaan varovaisuutta vanhempien tapaamisissa. Suositellaan, että vanhempia tavataan vain, jos koulun muuta henkilökuntaa on paikalla, tai ainakin varmistetaan poistumistiet. (LK 14.4.2013; LK 17.3.2013; LK 4.3.2013.)

”Opetusalan työtä pidetään yhtä vaarallisena kuin sosiaali- ja terveystoimessa. Meitä neuvottiin varmistamaan, että poistumistie on selvä ja ettemme tapaa vanhempia iltaisin koululla niin, ettei paikalla ole muita. Suuri joukko opettajia kuunteli hipihiljaa neuvoja...” (LK 4.3.2013, A6.)

”Jos opettaja antaa läksyksi opetella ulkoa virren säe koulun juhlaa varten, on lähes varmaa, että ainakin yksi vanhemmista kyseenalaistaa tehtävänannon.” (LK 14.4.2013, A6-7.)

”...osa häirikkölasten vanhemmista vetäytyy vastuusta, kieltää ongelmat tai syyttää niistä opettajia ja koulua. ”Muropaketistako olet pätevyytesi hankkinut? Oletko sinä joku helvetin valeopettaja? Vien asian vaikka oikeuskanslerille asti!”, eräs opettaja siteerasi vanhemmilta saamaansa palautetta.” (LK 17.3.2013, O24.)

Vuonna 1999 Lapin Kansan artikkeleissa oli useampia artikkeleita, jotka käsitelivät vanhempien vaativaa käytöstä niin negatiivisena kuin positiivisena. Vanhemmat voivat tehdä koulun toiminnan kehittämiseksi erilaisia aloitteita esimerkiksi vanhempien aloitteen seurauksena sivukylän koulu on saanut oman erityisluokan, joka monipuolisti koulun toimintaa ja paransi oppilaiden jaksamista koulutyössä koulumatkan lyhentyessä. (LK 8.6.1999.)

”Siitä oppilas ja hänen järvikyläläiset luokkatoverinsa saavat varmasti kiittää aika tavalla äitiä ja muita erityisopetusta tarvitsevien lasten vanhempia. – Erityisluokka saatiin vanhempien aloitteesta.” (LK 8.6.1999, 10.)

Vuonna 1999 vanhemmat ovat ilmaisseet voimakkaita vastalauseita pakollisiksi määrätyistä oppiaineista kuten meänkielen opetuksesta perusopetuksessa. Painostusta vanhempien taholta on tullut myös kiusaamistapauksissa, kun vanhemmat ovat kokeneet, että asioita ei selvitetä koulussa ilman sitä. 1999 artik-

keleissa vanhempien kanssa tulleita ristiriitatilanteita mainittiin olevan vähemmän kuin oppilaiden kanssa tulleita, mutta ne koettiin rasittavammiksi. (LK 15.8.1999; LK 27.9.1999; LK 20.11.1999.)

"Vanhemmat raivoavat meänkielipakolle." (LK 20.11.1999, 6.)

Koulujen lakkautukset ovat myös vanhempien huolenaiheena. Vanhemmat ovat puolustaneet lastensa kouluja viimeiseen asti. Kyläkoulujen pelastamiseksi he ovat järjestäneet keskustelutilaisuuksia ja valittaneet hallinto-oikeuteen asti koulujen lakkautuspäätöksistä. Artikkeleissa oli myös vanhempien oikeudesta anoa lastensa koulunvaihtoa esimerkiksi terveydellisistä syistä. (LK 30.9.2015; LK 9.5.2015; LK 28.8.2015.)

"Koululaisten vanhemmat yrittävät vielä pelastaa kyläkoulun. Koulu on tarkoitus lakkauttaa 2016. ...Vanhemmat järjestivät tiistai-iltana päättäjille ja viranhaltijoille keskustelutilaisuuden." (LK 30.9.2015, A6.)

"Koululaisten vanhemmat yrittivät saada nurin valtuuston päätöksen... Koululaisten vanhemmat ovat valittaneet päätöksestä hallinto-oikeuteen." (LK 9.5.2015, A7.)

Kaikesta huolimatta vanhemmat antavat myös positiivista palautetta opettajille. He ostavat myös yhä enemmän lahjoja lastensa opettajille. Tavaralahjat ja kortit ovat yleistyneet etenkin alakoulun puolella. Yläkoulun puolella lahjoja ei enää jaeta. Opettajat ovat kiitoksensa ansainneet, mutta vanhempainliitto ei kannusta tavaroiden ostoon, vaan kiitoksen antamiseen opettajan hyvästä työstä. (LK 15.12.2013.)

"...oppilaat ja heidän vanhempansa ovat sitä mieltä, että opettajat ovat osaavia ja päteviä..." (LK 15.11.2013, A10.)

”Opettajat saavat yhä enemmän lahjoja oppilailta. Pitäisikö opettajalle ostaa kynttilä, hyasintti vai viinipullo? ...Kortit ja lahjat ovat yleisiä ennen kaikkea alakoulussa. Yläkoulussa ja lukiossa niitä ei juuri anneta. Vanhempainliitto on yrittänyt kannustaa perheitä kiittämisen kulttuuriin. Emme rohkaise vanhempia tavarain ostamiseen, vaan siihen, että he kertovat opettajalle jotain hyvää tämän työstä.” (LK 15.12.2013, A11.)

Lapin Kansan artikkeleissa kirjoitettiin myös kodin ja koulun välisestä eroavaisuudesta digimaailman suhteen. Nykylapsilla on lähes jokaisella oma kännykkä ja heidän kotoaan löytyy tietokone ja muita digilaitteita. Ne ovat lapsille ja nuorille tuttuja arkipäivän välineitä, jotka täyttävät vapaa-ajan. Koulu digitalisoituu hyvin hitaasti ja niin koulun ja oppilaiden väliin voi revetä digikuilu, joka vähentää koulumotivaatiota. Kodin ja koulun maailmat digitaalisten laitteiden osaltakin tulisi yhtenäistää. (LK14.12.2015; LK 27.5.2013)

”R kannustaa käyttämään puhelimia ja tabletteja osana oppimista. Kodin ja koulun maailmoja ei kuulu pitää erossa toisistaan.” (LK 14.12.2015, A8.)

Yhteistyö koulun lähiympäristön toimijoiden kanssa

Koulun lähiympäristön toimijoiksi katson eri viranomaiset, kuten poliisin, seurakunnan, palolaitoksen tai virastojen työntekijät. Peruskoulussa tehdään myös yhteistyötä eri yhdistysten sekä oppilaitosten, kuten yliopiston tai kansalaisopiston ja päiväkodin kanssa. Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa voi toimia vain yhteydenoton tasolla. Koulusta voidaan olla yhteydessä virastoihin huolen ilmaantuessa. Toisaalta ulkopuoliset toimijat tekevät myös läheistä yhteistyötä peruskoulun arjessa. Tällöin suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä teeman mukaista toimintaa, johon oppilaat, opettajat sekä muut toimijat osallis-

tuvat. Ulkopuoliset toimijat voivat myös käydä jakamassa omaa erityistaitoaan oppitunneilla.

Vuonna 1999 yhteistyö poliisin kanssa liittyi ampuma-aseiden ja ammuntalain opettamiseen koululla sekä myymälänäpistysten ehkäisyyn. Lisäksi lisääntynyt näpistysten määrä pisti koulun, kaupat ja poliisin miettimään yhteisiä kasvatus- ja seuraamusmenettelyitä. (LK 3.6.1999; LK 19.9.1999.) Vuonna 2013 Lapin Kansan artikkeleiden mukaan perusopetuksessa tehdään yhteistyötä poliisin, tilaliikelaitoksen, liikenneviraston ja seurakunnan kanssa. Yhteistyö poliisin kanssa tulee esille kiusaamistapausten varjossa. Kouluissa kiusaamistapaukset voivat olla hyvin vakavia ja pitkäkestoisia. Joissakin tilanteissa on jouduttu viemään asia poliisille tietoon. (LK 23.5.2013; LK 12.8.2013.) Vuonna 2015 Lapin Kansan mukaan perusopetuksen ja poliisin välinen yhteistyö on tiivistynyt. Kouluihin kohdistuneet uhkaukset ovat saaneet poliisin tarttumaan heti ilmitulleisiin tapauksiin. Poliisi jututtaa tapauksessa aina uhkailijan ja lisäksi muita oppilaita, vanhempia, opettajia ja koulun muuta henkilökuntaa. Kouluille on myös nimetty oma koulupoliisi. (LK 24.10.2015.)

”Kouluilla on esimerkiksi nimikkopoliisi...” (LK 24.10.2015, A10.)

”...kiusaaja joutuu puhutteluun, ja tieto asiasta menee vanhemmille. Viimeisinä keinoina on kiusaajan siirto toiseen luokkaan tai erottaminen määrääjäksi koulusta. Muutama tapaus on mennyt poliisin tietoon.” (LK 12.8.2013, A6-7.)

”Hän aikoo kutsua ensi syksynä nimismiehen koululle puhumaan ampuma-aseista ja ampuma-aselaista.” (LK 3.6.1999, 5.)

”Koululla järjestettiin näpistykseen suhtautumisesta nyt neuvottelu, johon osallistui parikymmentä kauppaliikkeiden edustajaa. Mukana oli myös nimismies. Neuvotteluissa sovittiin yhtenäisestä kasvatus- ja seuraamusmenettelystä. (LK 19.9.1999, 7.)

Koulujen yhteistyö liikenneviraston ja tilaliikelaitoksen kanssa on yhteydenoton tasolla. Erään koulun rehtori on joutunut pohtimaan koulumatkojen turvallisuutta junaraiteiden kohdalla. Koululta otettiin yhteyttä liikennevirastoon radan turvallisemman ylittämisen puolesta. Tilaliikelaitos kyselee ehdotuksia peruskoulujen piha-alueita varten. Koulut saavat itse ehdottaa uusintatarpeista. Tilaliikelaitoksesta on myös tullut kouluille sisäilmakyselyitä. (LK 19.9.2013; LK 7.8.2013; 3.10.2015.)

”Hiljainen ja nopea sähköjuna on vaikeampi havaita kuin dieseljuna. Koulun oppilaista yli sadan koulumatka kulkee radan ylitse. Rehtori on ollut yhteydessä puomista tai hidasteista Liikennevirastoon.” (LK 19.9.2013, A8.)

”Kaupunki uudistaa koulujen pihvoja vuosittain. Tilaliikelaitos pyytää kouluilta toiveita, mitä pihvoille tarvitaan.” (LK 7.8.2013, A4-5.)

Artikkeleiden mukaan yhteistyöllä on ratkaistu myös opettajapulaan. Opettajapulaa on ratkaistu yhteistyössä seurakunnan ja kansalais- ja työväenopistojen kanssa. Pätevien opettajien puute on pistänyt koulut miettimään opetusjärjestelyitään. Opettajapulaa on ratkaistu seurakunnan antamalla opetuksella. Silloinkin opetus noudattaa opetussuunnitelmaa. (LK 1.9.2013.) Myös muiden aineiden pätevistä opettajista on pulaa, esimerkiksi musiikin opetuksessa on kokeiltu peruskoulun ja kansalais- tai työväenopiston yhteistyötä. (LK 8.10.1999.)

”Keskustelua opettajapulaa ratkaisuksi on käyty. Uskonnon opetuksen antaminen oppilaan omassa uskontokunnassa, kuten jotkut ortodoksiset ja katoliset seurakunnat ovat antaneet opetusta korvaamaan kouluopetus. Näissä tapauksissakin noudatetaan opetussuunnitelmaa, opettaja tulee vain seurakunnasta” (LK 1.9.2013, A10-11.)

”Joissakin kunnissa on kokeiltu ja onnistuttu siinä, että peruskoulula ja kansalais- tai työväenopistolla on yhteinen musiikin opettaja.”
(LK 8.10.1999, 12.)

Koulut tekevät seurakunnan kanssa yhteistyötä myös erilaisten tapahtumien järjestämisessä. Kouluvuosi on käynnistetty useamman koulun ja seurakunnan yhdessä järjestetyllä Jumiksella. Yhteensä kaksitoista koulua oppilaineen ja opettajineen osallistui tapahtumaan, jonka valmisteluissa mukana oli kolme koulua. Seurakunta on ollut myös apulaisohjaajan roolissa kiusaamisesta kertovassa esityksessä. (LK 28.8.1999; LK 2.10.1999.) Keväällä seurakunta järjesti mukulamessut, jonka järjestämiseen osallistui kolme koulua. Seurakunnan puolelta on toteutettu ja ohjattu messujen ohjelma, mutta koulujen panos oli antaa tunneilta aikaa harjoituksiin sekä tehdä käsityö- ja kuvaamataidon tunneilla koristeita. (LK 19.4.1999; LK 10.5.1999.) Lisäksi seurakunta tarjosi koululaisille pääsiäisvaelluksen. (LK 31.3.1999.)

”...kahdentoista ala-asteen oppilaat aloittavat kouluvuotensa eilen perinteisellä jumalanpalveluksella... Opettajat ja oppilaat osallistuvat tilaisuuteen muutekin kuin läsnäolollaan. Koulu1 teki alttarin, koulu2 huolehti kolehtilaatikosta ja koulu3 laulusta.” (LK 28.8.1999, 4.)

”...koulujen panos seurakunnasta lähteneen aloitteen toteuttamisessa oli erittäin suuri. Koulut antoivat tunteja messun harjoituksiin, ja niiden käsityö- ja kuvaamataidon tunneilla syntyivät messussa nähdyt somisteet.” (LK 10.5.1999, 5.)

”...seurakunta päätti tarttua vaikeaan tehtävään ja lavasti seurakuntakotinsa Meän pääsiäisvaellusta varten... Vaellus on ollut suosittu. Viikolla kävijöinä ovat ala-astelaiset...” (LK 31.3.1999, 4.)

Lapin yliopistolla on Rovaniemellä harjoittelukoulu, joka toimii lasten perusopetuspaikkana, kuin myös opetusharjoittelupaikkana. Vuosittain harjoittelukoululla on 280 opettajaksi opiskelevaa harjoittelijaa. Lapin yliopiston opettajaopiskelijoita on myös ollut muissa peruskouluissa apuna työpajoissa. Lapin yliopisto tarjoaa kunnille koulutusta. Koulujen itsearviointi tuli lakisääteiseksi 1999 alusta ja Lapin yliopisto tarjosi kuntiin koulujen henkilökunnalle laatukoulutusta. (LK 15.10.1999; LK 25.2.1999; LK 13.5.1999.) Lapin Yliopiston harjoittelukoulun toimintaa kehitetään jatkuvasti. Parhaillaan on käynnissä laajennusprojekti, jonka tavoitteena on yläkoulun toiminta harjoittelukoulussa vuoden 2017 syksystä alkaen. (LK 31.7.2015.)

”Käsitöiden työpajoissa olivat apuna Lapin yliopiston opettajaksi opiskelevia ja käsitöihin erikoistuvia opiskelijoita.” (LK 25.2.1999, 4.)

”Lapin kouluopetuksen laatua parannetaan yliopiston ja kuntien yhteistyönä... Lapin yliopisto tukee mukana olevia kuntia erityisesti tarjoamalla henkilökunnalle laatukoulutusta.” (LK 13.5.1999, 10.)

”Lapin yliopiston harjoittelukoulussa aletaan opettaa nykyisten alakouluikäisten lisäksi myös yläkouluikäisiä.” (LK 31.7.2015, A12.)

Vuonna 2015 Lapin Kansassa yhteistyötä tehtiin Lapin Urheiluakatemia kanssa. 8.-9. -luokkalaiset nuoret olivat viikon kerrallaan leirillä, jossa päivät täyttyivät urheiluharjoituksista ja koulusta saaduista tehtävistä. Akatemiassa pidetään tärkeänä urheilijan, seuran, kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Lapin Kansan artikkeleiden mukaan myös muita urheiluun kannustavia yhteistyötahoja on kouluilla ollut. Kouluilla vieraili muun muassa golf -harrastukseen innoittavia golfharrastajia. Oppilaat pääsivät tutustumaan golfiin pistetyöskentelyssä omalla koulullaan. Tämän yhteistyön tarkoituksena oli osaksi saada golf -seuralle uusia pelaajia ja osaksi liikuttaa oppilaita golfin keinoin. Lisäksi koulussa on järjestetty jalkapallo-ottelu yhteistyössä paikallisen seuran edustusjoukkueen kanssa.

Koulun oppilaat saivat vihittyä uuden monitoimikenttensä käyttöön Rovaniemen Palloseuran edustusjoukkueen viiden pelaajan haasteottelussa. Monitoimikentän rahoittivat Osuuskauppa Arina, kunnat ja Suomen palloliitto. (LK 28.1.2015; LK 17.7.2015; LK 21.8.2015.)

”T painottaa Yläkouluakatemian korostavan prosessiajattelua: urheilijan, seuran, kodin ja koulun kanssa tehtävää saumatonta yhteistyötä. (LK 28.1.2015, A14.)

”...seuran golfohjaajien ala-asteille suunnattu lajin tietoisuus. – Kävimme keväällä kahdeksassa koulussa...” (17.7.2015, A17.)

”Koulun uusi monitoimikenttä avattiin eilen kiihkeissä pelitunnelmissa, kun Rovaniemen palloseuran edustusjoukkueen viisi pelaajaa haastettiin upouudella kentällä otteluun oppilaita vastaan.” (LK 21.8.2015, A11.)

Koulujen teemaviikot tai -päivät luovat hyvän yhteistyöareenan. Koulut ovat toteuttaneet teemojen mukaisia toimintoja tavallisen koulupuurtamisen rinnalle yhteistyössä kaupungin kulttuuriviraston, nuorisosihteerin, sairaanhoidon, Suomen Punaisen Ristin, palokunnan, paikallisten taidemaalareiden ja valokuvaajien sekä Rovaniemen kalevalaisten naisten kanssa. Nämä teemat ovat koskeneet muun muassa kalevalaa, eri musiikkiesityksiä, auttamista ja turvallisuutta. Yhteistyötä toteutettiin omalla koululla, jonne vieraat saapuivat sekä muun muassa kirjastossa, jossa kalevalaiset naiset suorittivat lukumaratonin Kalevalasta. Tätä maratonia pääsivät myös koululaiset kuuntelemaan koulupäivänsä aikana. (LK 13.10.1999; LK 12.11.1999; LK 14.1.1999; LK 18.2.1999; LK 23.2.1999; LK 25.2.1999; LK 12.5.1999.)

”Erityisen tyytyväinen orkesteri onkin kunnan kulttuuri- ja koulutoimen myönteiseen suhtautumiseen. Sijaiset saatiin hankittua ja

kunnan puolelta ovat järjestelyapuna nuorisosihteerit.” (LK 13.10.1999, 8.)

”...Ryhmän upea esitys tempaisi niin oppilaat kuin opettajatkin mukaan rytmeihin.” (LK 18.2.1999, 5.)

”Kalevala-viikko on kaupungin kulttuuritoimen, Rovaniemen kalevalaisten naisten ja ala-asteen yhteinen tapaus.” (LK 25.2.1999, 4.)

”Hätätilanteiden varalta on silloin tällöin ollut harjoituksia. Esimerkiksi palokunta on ollut mukana järjestämässä harjoitusta...” (LK 12.11.1999, 18.)

”Lapset kiersivät rastitehtävillä... Myös ambulanssiin saivat lapset tutustua. Koulutukseen osallistui SPR:n osaston ea-ryhmä ja osaston nuoria.” (LK 12.5.1999, 24.)

Vuonna 2015 Lapin kansassa vietettiin Ahtisaari -päivää. Päivä toi presidentti Ahtisaaren vierailemaan koululle. Tätä varten oppilaat olivat valmistelleet esityksen vertaissovittelusta, jota käytetään koulussa riitojen sopimiseen. Samana vuonna Lapin Kansa uutisoi myös yhteistyöprojektista Ylen Unelmien koulukuva -sarjan työryhmän kanssa. Koulu haki ohjelmaan keväällä 2014 ja syksyllä kuvausryhmä tuli toteuttamaan oppilaiden ideasta unelmien luokkakuvan. Kuvaus vei oppilaat myös Suomen puolustusvoimien ampuma-alueelle seuraamaan luokkakuvassa tarvittavien räjähdysten kuvausta. Hyvän ja pahan taistelua kuvattiin kaksi päivää. (LK 13.11.2015; 16.1.2015.)

”Presidentti Ahtisaari vieraili koululla, missä oppilaat olivat valmistelleet muun muassa pienen draamaesityksen, siitä miten vertaissovittelua käytännössä toteutetaan.” (LK 13.11.2015, A4.)

”Yleisradion Unelmien koulukuva -sarjan tekijöiden kävellessä sisään luokkaan yllätys paljastui. ...Valokuvan taustalla näkyvää rä-

jähdystä varten paikalle tarvittiin Suomen puolustusvoimat.” (LK 16.1.2015, O14.)

2015 Uutisoitiin myös nuorten yrittäjäyyskasvatuksen tukemisesta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhdeksäsluokkalaisten tet-harjoittelussa eli työelämään tutustumisen jaksolla ryhmä nuoria ideoi ja toteutti omaa kahvilatoimintaa harjoitteluviikolleen. Viikko suunniteltiin yhdessä koulun ja Leader -yhdistyksen kanssa, jolta nuoret saivat apua pop up -kahvilan perustamiseen ja pyörittämiseen sekä tilavuokraan. Tulevaisuuteen katsottiin myös Eteenpäin -messuilla, jossa eri työpaikat ja opiskelupaikat esittivät omaa toimintaansa. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten pääsivät tutustumaan monipuolisesti koulutus- sekä työmahdollisuuksiin koulupäivänsä aikana. Messun pisteissä olivat muun muassa lukiot, ammattilukio ja oppisopimuskoulutus sekä työpaikoista poliisi ja puhelinmyyntityön edustajat. (LK 20.10.2015; LK 29.10.2015.)

”Idea omasta pop up -kahvilasta sai alkunsa omon eli oppilaanohjauksen tunnilta... - Emme nähneet tällaiselle yritteliäisyydelle mitään estettä, vaan suhtaudumme siihen erittäin myönteisesti, kertoo koulun vt. rehtori. ...Leader toivoo että kahvilasta käynnistyisi koulun kanssa pidempiaikainen yhteistyö. Leader tarjoaa nuorille pop up -yrittäjille mieluusti tilat myös jatkossa.” (LK 20.10.2015, O14.)

” – Tietoa ja esitteitä saa paljon enemmän kuin oman koulun opoilta... Eteenpäin -messuilla oppilaitokset ja työnantajat kohtaavat potentiaalisia opiskelijoita ja työnhakijoita kasvotusten.” (LK 29.10.2015, A8.)

Peruskoulussa on viritelty yhteistyötä myös päiväkodin kanssa. Yhteistyö on liittynyt lähinnä koulu maailmaan tutustumiseen. Opettaja ja lastentarhan opettaja ovat yhteistyössä suunnitelleet ja toteuttaneet ohjelman, jossa koululaiset ja päiväkodin lapset toimivat yhdessä koulun tiloissa. Koululaiset muun muassa lukevat ja opettavat kädentaitoja nuoremmilleen. (LK 24.3.1999; LK 12.5.1999.)

”... kuluvan lukuvuoden aikana viritelty yhteistyötä koulun ja päiväkodin välillä... Yhteistyön tärkeimpänä tavoitteena on madaltaa kouluun tulon kynnyistä eli ajaa esikoululaiset koulumaailmaan sisään.” (LK 12.5.1999, 24.)

Kansainvälisyys

Kansainvälinen yhteistyö avartaa kulttuurillista näkemystä. Toiminta kansainvälisissä verkostoissa edistää myös koulun pedagogiikan kehittämistä. (Opetushallitus 2014, 36.) Kansainvälinen yhteistyö perusopetuksessa näkyy usein projektien kautta, joihin koulut hakeutuvat valintansa mukaan. Projektien ulkopuolella vuonna 2013 kansainvälistä yhteistyötä tehtiin kulttuurivaihdolla. Erään Lapin kunnan kouluissa vieraili seitsemän viikon ajan japanilaisperhe. Kunnan koulujen opettajat varasivat heitä tunneilleen ja valitsivat tunnin aiheen listatuista japanilaiseen kulttuuriin liittyvistä aiheista. (LK 5.11.2013.)

”Japanilainen perhe tekee seitsemän viikkoa vapaaehtoistyötä kouluissa... Tarkoituksena on tukea eri kulttuurien välistä ymmärrystä.” (LK 5.11.2013, O14.)

Vuonna 1999 Lapin Kansassa uutisoitiin yliopistojen juhlasta Skotlannissa. Yliopistojen juhlaan tilattiin kuvateos, jonka suunnittelivat yliopiston pääsihteeri, opettaja ja opiskelijat yhdessä ja, jota työstivät ala-asteen viidesluokkalaiset yhteyskoululta. Lapin vuodenaikojä käsittelevää teosta tehtiin koulutyön ulkopuolella, mutta sitä valmisteltiin käsittelemällä aihetta eri tavoin useilla tunneilla ennen maalaamista. (LK 4.6.1999.)

”Suomesta mukaan pyydettiin ala-asteen 5A -luokka, jolta tilattiin yliopistojen yhteistyöjärjestön CUA:n 10-vuotisjuhlaan kuvateos... Pääsihteeri on suunnitellut koulun projektia yhdessä luokanopettajan ja luokanopettajiksi opiskelevien kanssa.” (LK 4.6.1999, 12.)

5.2 Yhteistyön moniammatillisuus

Moniammatillinen yhteistyö on jokapäiväistä perusopetuksen arkea. Moniammatillisuus korostuu oppilashuoltotyössä ja koulunkäynnin tuen tarpeen lisääntyessä sekä erilaisissa ongelmatilanteissa. Yhä harvemmin ainoastaan yksi opettaja vastaa yksin omasta luokastaan tai oppiaineestaan. Tiimityöskentely, yhdessä suunnittelu ja toteuttaminen sekä moniammatillinen yhteistyö ovat tämän päivän keskeisiä toimintamuotoja peruskoulussa. Moniammatilliseen yhteistyöhön voisi liittää siten muotoja koulun sisäisestä yhteistyöstä ja ulkoisesta yhteistyöstä. Ulkoisessa yhteistyössä toimii moninainen ammattiedustajien joukko, kuten poliisi, palokunta sekä seurakunnan ja eri virastojen työntekijät. Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin kiinnostunut koulun sisäisestä moniammatillisesta yhteistyöstä, johon kuuluvat opettaja, erityisopettaja, rehtori, koulunkäynninohjaaja ja oppilashuoltoryhmän edustajista kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja.

Airosmaa käyttää samaa jaottelua väitöskirjassaan puhuttaessa moniammatillisesta yhteistyöstä. Hän (2012,176) kirjoittaa, että opettajien työlle on merkittävä apu moniammatillisesta yhteistyöstä. Yhteistyöstä kirjoitetaan keskeisenä osana opettajan työtä. Opettajan tulee vain olla itse aktiivinen osapuoli ja ilmaista huolensa.

Lapin Kansassa moniammatillisuus näkyy kiusaamistilanteissa. Rehtori, terveydenhoitaja, koulukuraattori sekä opinto-ohjaaja ovat pitäneet kasvatustilanteita kiusaajien ja kiusattujen kanssa. Myös oppilashuoltoryhmässä on käsitelty kiusaamistilanteita. Yhteistyöllä on pyritty kaikille hyvään ja turvalliseen koulu-päivään.

”Alakoulun kiusaamistapauksiin olen tänä keväänä puuttunut, kertoo koulun rehtori. Opettajien kanssa on sovittu tiukemmasta valvonnasta sekä väli- että oppitunneilla. Lisäksi oppilaille järjestetään kasvatust keskusteluita, joissa mukana ovat kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja opo.” (23.5.2013, A4-5.)

”...koulu oli hänen mukaansa ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin kyseisen oppilaan vanhempien kerrottua kiusaamisesta... Asiaa oli käsitelty oppilashuoltoryhmässä ja kiusaajia oli puhuteltu...” (LK 17.11.1999, 9.)

Lapin Kansan artikkeleiden mukaan moniammatillista yhteistyötä tarvittiin kurinpidollisissa tehtävissä. Opettajat eivät aina saa luokkaan hyvää työskentelyrauhaa. Tällöin erityisopettaja on käynyt opettajan apuna motivoimassa oppilaita parempaan tuntikäyttäytymiseen. Eräällä koululla kokeiltiin myös erityisopettajan vetämää parkkia, jonne opettajat pystyivät lähettämän häiritsevän oppilaan rauhoittumaan. Työrauhan säilyttämiseksi kuitenkin toivottiin opettajan omaa toimintaa rauhan säilyttämiseksi, vaikkakin ongelmatilanteissa opettajien apuna voivat olla kuraattorit, koulupsykologit sekä viime kädessä lastenneuvolan ammattilaiset ja jopa psykiatriset menetelmät.

”Erityisopettaja on joutunut puuttumaan meidänkin luokan käytöseen.” (LK 10.4.2013, 1.)

”...opetusvirastossa kuulutetaan kuria huumorilla höystettynä... ongelmatilanteissa opettajien avuksi löytyy kuraattoreita, koulupsykologeja sekä viime kädessä lastenneuvolan ammattilaisia ja psykiatrisia menetelmiä.” (LK 4.3.1999, 10.)

”Oppilas lähetetään tunnilta Parkkiin heti kun ensimmäiset poikkeavan käyttäytymisen oireet havaitaan. Opettaja ja muu luokka saavat työrauhan, parkkeerattu oppilas puolestaan aikaa pysähtyä ja apua itsensä kohtaamiseen.” (LK 9.4.1999, 2.)

Koulun arjessa korostuu koulurakennuksessa työskentelevien tiivis yhteistyö. Opettajat tekevät monesti yhteistyötä koulunkäynninohjaajien kanssa. Jaetun asiantuntijuuden periaatteen mukaan opettaja ja ohjaaja toimivat tiiviissä yhteistyössä koulun arjessa. (Super 2012, 4.) Lapin Kansan artikkeleissa opettajan ja koulunkäynninohjaajan keskeinen yhteistyö näkyi vuorovaikutuksessa. Lisäksi koulunkäynninohjaajan tukea tarvittiin suurten tai vaikeiden ryhmien apuna. Koulunkäynninohjaaja tukee oppilaiden työskentelyä opettajan työparina. Koulunkäynninohjaaja voi myös nähdä tai kuulla jotain, mitä opettaja ei muilta oppilailta tai opetukseltaan havaitse. Koulunkäynninohjaajalla on usein myös enemmän aikaa olla läsnä oppilaiden koulupäivässä, kuin opettajat. Koulunkäynninohjaaja on luokanopettajan työpari ja heidän välisen yhteistyön on oltava tiivistä ja mutkatonta. (LK 14.11.2015; LK 16.12.2015; LK 29.10.2013; LK 14.11.2013.)

”Koulunkäyntiavustaja kertoi...” (LK 14.11.2015, O9.)

”...oppilaat voivat puhua herkemmin asioistaan meille.” (LK 16.12.2015, A5.)

Tuen tarpeen lisääntyminen vaatii tehostettua moniammatillista yhteistyötä. Eri-tyisopettajan työnkuva muututtua yhä enemmän konsultoivaksi, ei hänellä ole aikaa tarpeeksi yhdelle oppilaalle. Varsinkin osa-aikaisessa erityisopetuksessa itse tuen antaminen jää usein opettajalle ja koulunkäynninohjaajalle. Yhteistyö eri ammattikuntien välillä korostuu. Luokanopettajan ja luokanvalvojan rooli tuen antajana sekä koulunkäynninavustajan tarve kasvaa. (LK 22.9.1999.)

”Joudumme etsimään uusia tekniikoita ja luokanopettajan tai luokanvalvojan työmäärää on kasvatettava. Työparina erityisopettajalla on koulunkäynninavustaja, joka on oppilaiden mukana tunneilla ja auttaa...” (LK 22.9.1999, 5.)

Myös integraation ja kolmiportaisen tuen vakiintuminen perusopetukseen vaatii yhteistyötä. Integraatiossa yhteistoiminnalliset työtavat, moniammatillinen yhteistyö ja yhtäaikaisopetus ovat tärkeitä. Moniammatillisessa ryhmässä toteutetaan oppilashuollollisia toimia, esimerkiksi, kun opettaja on ilmaissut huolen oppilaan menestyksestä. Integroitu oppilas saa tarvitsemansa tuen suunnittelusta käytäntöön ja luokassa työskentelee tarvittaessa myös erityisopettaja. Uusi työtapa vaatii asenteiden muuttamista ja uusien työskentelytapojen kehittämistä. (LK 5.11.1999.)

”- Uusi perusopetuslaki ja opetussuunnitelman perusteet sanovat, että ensisijainen vaihtoehto on, että opiskellaan oman paikkakunnan lähikoulussa ja tutussa ympäristössä. Erityisopetus tapahtuu normaaliympäristössä, yleisten koulutuspalvelujen keskellä. Yhteistoiminnallisia työtapoja kehittämällä on mahdollisuus päästä tyydyttävään ratkaisuun... Tavoitteena tulee edelleen olla, että opettaja olisi oppimisen ohjaaja.” (LK 5.11.1999, 20.)

5.4 Tutkimuksen etiikkaa ja luotettavuustarkastelua

Tutkimuksen eettisyyden tarkastelu on tärkeää arvioidessa laadullista tutkimusta. Tutkimukseni on tehty valmiista materiaalista, Lapin Kansan artikkeleista. Valmiiden asiakirjojen kanssa työskennellessä tutkijan vastuu tutkimuskohteille ei ole niin merkittävä eettinen kysymys. Lapin Kansa on Lapin suurin sanoma-

lehti, joten sen sisällöt ovat monelle tuttuja. Ne ovat myös saatavilla esimerkiksi kirjastojen tietokannoista, mikrofilmeistä tai varastoista.

Vaikka tutkimukseni ei kerro artikkeleiden kirjoittajista tai niiden kohteista, olen ottanut huomioon tutkimuksessani sen, että en käytä artikkeleissa mainittuja koulujen tai työntekijöiden nimiä. Perusopetuksesta ja siinä käytävästä yhteistyöstä kertovat artikkelit kertoivat tietyn koulun käytänteistä ja niissä käytettiin koulujen sekä henkilökunnan nimiä. Tässä tutkimuksessa nimet eivät tuo tutkimukselleni lisäarvoa, vaan tärkeintä tässä työssä on löytää erilaiset yhteistyömuodot ja seikat, jotka liittyvät perusopetuksen arjessa tehtyyn yhteistyötoimintaan. Nimien jättäminen tutkimuksesta edesauttaa myös sitä, että mikään koulu tai kouluntyöntekijä ei hyödy tai leimaannu tutkimukseni vuoksi, vaikkakin jokaisella on mahdollisuus käydä tarkistamassa haluamansa Lapin Kansan artikkelin lähdemerkintöjen sekä lehtiluetteloiden (liitteet 1, 2, 3) perusteella.

Tutkimuksen eettisyyden lisäksi tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu on tärkeää. Laadullinen tutkimus pohjautuu teoreettiseen edustavuuteen, eli voidaan ko tutkittua ilmiötä pitää sellaisena, että se olisi osa isompaa kokonaisuutta. Toisaalta sen pohtiminen ei aina ole välttämätöntä laadullisen tutkimuksen luonteen vuoksi, kuten tapaustutkimukset voivat olla yhden ilmiön kuvaamista. (Pihlaja 2006, 92–93.) Tutkimuksessani olen kerännyt aineistokseni kolmelta vuodelta Lapin Kansan artikkeleita. Artikkeleita kertyi yhteensä 170. Tutkimukseni ilmiö on perusopetuksessa harjoitettava yhteistyö. Runsaan aineiston ja teoriapohjan perusteella tutkimukseni kuvaa yhteistyötoimintaa perusopetuksessa laajemmin. Lapin Kansojen artikkelit käsittelivät Lapissa tapahtuvaa toimintaa. Kuitenkin kirjallisuuden perusteella tutkimuksessa esiin nousseet yhteistyötoiminnot kuvaavat yhteistyötä perusopetuksessa yleensäkin, ei vain Lapin kouluissa.

Krippendorffin (2004, 211–216, 313–314) mukaan luotettava tutkimus on vakaa, toistettavissa ja tarkka. Lisäksi tutkimustuloksien on kuvattava todellista maailmaa, ihmisiä, ilmiöitä ja toimintaa sekä kokemuksia. Tutkimuksessa olen pyrki-

nyt tarkkaan kuvaamiseen. Aineiston olen esitellyt mahdollisimman tarkasti. Tällä tavoin kuka tahansa voisi kerätä saman aineiston ja punnita tutkielmani uskottavuutta tekemällä oman analyysin aineistosta. Olen myös kuvaillut tutkimuksen kulkua, jotta lukijalla on mahdollista seurata tutkimuksen etenemistä. Olen myös pyrkinyt tutkimustuloksia kirjoittaessa käymään keskustelua aineiston ja kirjallisuuden välillä. Lisäksi analyysin ohessa on suoria lainauksia artikkeleista.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy myös aineiston riittävyys. Tutkimusaineiston riittävyys on laadullisessa tutkimuksessa tutkijan päätettävissä, milloin aineistoa on riittävästi. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan saturaatiosta eli kylläänymispisteestä. Kun saturaatio on saavutettu, voidaan aineiston keruu lopettaa. Uudesta aineistosta ei tutkimuksen näkökulmasta saada silloin enää uutta tietoa. (Pihlaja 2006, 92.) Aineistoa tutkimuksessani oli riittävästi. Aineiston saturaatio täyttyi eli analyysissa yhteistyömuodot alkoivat toistaa itseään. Useampi artikkeli ei olisi tuonut tutkimukselleni lisäarvoa. Vuoden 2015 Lapin Kansojäven valikoiden läpi. Kuitenkin ne artikkelit, jotka käytin tutkimukseeni antoivat samaa tietoa kuin vuosien 2013 ja 1999 artikkelit perusopetuksen yhteistyöstä.

Tutkimukseni ei edennyt ongelmitta. Ongelmia oli jo aiheen rajaamisessa. Aluksi aihe oli erittäin laaja. Tutkimuskysymys kuitenkin täsmentyi ajan kuluessa. Tämäkin rajaus tuotti laajan aineiston, jonka käsittelyssä meni aikaa. Jos olisin alun perin keskittynyt moniammatillisen yhteistyön rakentumiseen ja toimintaan peruskoulussa, olisi tulkinta voinut ollut rikkaampi. Tutkimuskysymyksiin sain kuitenkin vastattua ja tulokset kertovat monipuolisesta perusopetuksen yhteistyötoiminnasta.

6 Pohdinta

Tutkimuksessani kysyin millaista yhteistyötä pedagogiset kasvattajat tekevät peruskoulun arjessa Lapin Kansan artikkeleiden mukaan. Lapin Kansan artikkeleissa yhteistyömuotoja oli runsaasti. OPS 2014 poiketen jaoin yhteistyötoiminnot koulun sisäiseen yhteistyöhön, hankkeisiin ja projekteihin sekä koulun ulkoiseen yhteistyöhön. OPS 2014 määrittää yhteistyön suunnitelmalliseksi toiminnaksi, jossa vahvistetaan oppilaan kasvua ja kehitystä sekä taataan monipuolinen ja turvallinen oppimisympäristö. OPS:n mukaan perusopetuksessa harjoitetaan yhteistyötä oppilaiden osallisuuden varmistamiseksi, kodin ja koulun kesken sekä koulun sisällä ja muiden tahojen kanssa. (Opetushallitus 2014, 35–36.) Yhteistyömuotojen monipuolisuuden ja runsaan määrän vuoksi päätin jakaa yhteistyötoiminnot kolmen pääotsikon alle.

Koulun sisäisessä yhteistyössä pedagogiset kasvattajat tekivät yhteistyötä niin koulun arjessa, käytänteissä, järjestyksen pidossa ja tukitoimien järjestämisessä, kuin juhlien ja erilaisten tapahtumien järjestelyissä. Näihin osallistuivat yleensä koko koulun pedagoginen henkilökunta oppilaineen. Sisäinen yhteistyö jakautui vuoden juhlien mukaisesti, esimerkiksi Kalevalaa juhlittiin eri kouluilla monella eri tapaa. OPS 2014 tämän kaltainen yhteistyö tulee esille opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevassa muussa toiminnassa. Tarkoituksena on luoda oppilaan kannalta eheä ja vaihtelevan päivän. (Opetushallitus 2014, 41.) Artikkeleissa lisäksi näkyi oppilaiden oikeus tulla kuulluksi.

Hankkeissa ja projekteissa harjoitettiin koulun sisäisen yhteistyön lisäksi koulun ulkopuolista yhteistyötoimintaa. Hankkeita artikkeleissa oli lukuisia, osa niistä toteutettiin lähipiirissä toiset kansainvälisesti. Suurin projekti tutkimusvuosien 1999, 2013 ja 2015 aikana oli kansainvälinen Comenius -projekti. Projektiin kuului ainakin kolme yhteistyökoulua eri puolilta Eurooppaa. Tässä projektissa toimittiin koulujen sisällä yhteisten teemojen pohjalta, jaettiin tuotokset kouluvie-

railuilla ja se myös poiki oppilaille kirjekumppaneita ja luokkaretkiä yhteistyökouluille. Hankkeet ja projektit pyrkivät lisäämään oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Ne toivat koulun arkeen erilaista liikunnallista toimintaa, kulturellia toimintaa, turvallisuutta koulutiellä, vähentämään kiusaamista ja sen avulla pyrittiin tuomaan kestäväkehityksen periaatteet osaksi arkea. Lisäksi yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa koulu sai materiaalia opetustyöhön ja ammatilaisia kertomaan omasta erityisosaamisestaan. Monet hankkeet pyrkivät toiminnassaan yhteishengen luomiseen. Yhdessä toimiessa saman tavoitteen eteen yhteishenki kasvaa ja koulu hyvinvointi vahvistuu.

Koulun ulkoisessa yhteistyössä yhteistyötä harjoitettiin koulujen välillä, kodin ja koulun kesken, lähiympäristön toimijoiden kanssa ja kansainvälisesti. Ulkoisen yhteistyön osalta etäopetus näyttäytyi selkeänä yhteistyömuotona Lapin Kansan artikkeleissa. OPS 2014 mukaan etäopetus täydentää opetusta ja monipuolistaa opiskeluvaihtoehtoja eri oppiaineissa (Opetushallitus 2014, 39). Tutkimuksessa etäopetuksella helpotettiin koululaisten pitkiä koulumatkoja järjestämällä etäyhteys koululle yhdeksi päiväksi viikosta. Etäopetuksella monipuolistettiin tietotaitoa opetuksessa ja korjattiin myös pätevien opettajien puutetta. Opetusta tarjottiin etänä esimerkiksi saamenkielessä ja islamin uskonnon opetuksessa.

Kodin ja koulun yhteistyötä olivat yhteydenotot ja vanhempainillat. Vanhemmat mahdollistivat myös koulun pienempiä ja suurempia retkiä rahankeruulla, kyyditsemisellä ja apulaisena olemalla. Artikkeleista näkyi kuitenkin kodin ja koulun yhteistyön kohdalla medialle tyypillinen tapa kirjoittaa artikkelit niin, että yleisö kiinnostuisi parhaiten. Radikaalit otsikot viihdyttävät lukijaa. Vanhemmat osavat vaatia ja kyseenalaistaa koulun tai opettajan toimintaa. Lähiympäristön yhteistyötoimijat olivat muun muassa poliisi ja seurakunta. Tämä yhteistyö toi opetuksen luokkahuoneen ulkopuolelle. Kansainvälinen yhteistyö painottui projekteihin ja hankkeisiin, niiden ulkopuolella kansainvälistä yhteistyötä tehtiin kulttuurivaihdolla. Vapaaehtoistyö kouluilla jakoi kulttuurista tietämystä oppilaille ja opettajille. Japanilaisperheen vierailun tarkoituksena oli tukea eri kulttuurien välistä ymmärrystä.

Kysyin myös miten artikkeleista välittyy moniammatillinen yhteistyö. Moniammatillinen yhteistyö perusopetuksen arjessa korostui ongelmatilanteissa ja tuentarpeen lisääntyessä. Ongelmatapauksia olivat kiusaamistapaukset ja kurinpidolliset tilanteet. Opettaja teki tällöin yhteistyötä koulunkäynninohjaajan, erityisopettajan ja rehtorin sekä oppilashuollon jäsenten kanssa. Mielenkiintoista oli, että koulunkäynninohjaajan rooli yhteistyössä opettajan kanssa oli moninaisempi kuin pelkkä oppimisen ja koulunkäynnin tukija. Koulunkäyntiohjaaja toimii myös tulkkina opettajan ja oppilaan välillä. Hänen työnkuvansakin vaihteli opettajan apurina toimimisesta oppilaan tukijaksi. Lisäksi moniammatillinen yhteistyö vaatii resursseja, esimerkiksi lähikouluperiaate voi olla todella toimiva ratkaisu kaikkien kannalta, jos koululla on siihen tarvittavat resurssit. Opettaja ei pärjää luo- kassa yksin, vaan hän tarvitsee kasvat- ja opetustyöhön moniammatillisen ryhmän tuen.

Tutkimukseni teoreettinen osa käsitteli koulua yhteiskunnassa, koulun pedagoga- gista henkilökuntaa sekä moniammatillista yhteistyötä. Lisäksi tarkastelin medi- an tapaa vaikuttaa yleisöön. Tutkimuskysymys käsittelee koulua ja sen toi- mintaa yhteiskunnassa. Yhteistyötoiminta ulottuu koko yhteiskuntaan ja sen toimijoihin. Koulun pedagogiset toimijat ovat keskeisiä toimijoita perusopetuk- sen yhteistyössä ja moniammatillisuus yhteistyössä väistämätöntä. Sanomalehti on yksi median vaikuttajista. Media vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen muok- kaamalla mielikuvia ilmiöistä. Lisäksi halusin tutustua median maailmaan, koska sen ulottuvuudet eivät olleet minulle ennestään tuttuja.

Käytännössä tutkimusta voidaan käyttää hyödyksi ideoinnissa. Perusopetuksen on oltava monipuolista niin oppimisympäristöjen kuin menetelmien osalta. Yh- teistyötoiminta liittyy myös opitut asiat ympäristöön. Oppilaat myös oppivat eri tavoin: elämyksellisyys tuo motivaatiota ja niin oppiminenkin sujuu paremmin. Tieteen kentässä tutkimukseni sijoittuu kasvatustieteen alalle. Kasvatus, ope- tus, oppimisympäristöt, oppimismenetelmät, koulunkäynti ja oppiminen ovat työni keskeisiä käsitteitä. Tutkimukseni herättää keskustelua moninaisen yhteis- työtoiminnan hyödyistä kasvat- ja opetustyössä. Yhteistyötoiminta suuntaa

tulevaisuuteen, se kasvattaa lapsista ja nuorista aktiivisia ja osallistuvia kansalaisia. Samalla tutkimuksessani huomioidaan perusopetuksessa tarvittavat resurssit, jotta yhteistyötoiminta onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Henkilöresurssit perusopetuksessa ovat hyvin tärkeitä.

Tutkimuksen tarkoituksena on peilata median kautta perusopetuksen yhteistyötoimintaa sekä sitä millaisia tarkoituksia yhteistyölle annetaan. Tutkimukseni herätti kysymyksiä, joista voisi olla jatkotutkimusideoiksi. Vastoin ennakkoletustani Lapin Kansan artikkelit käsittelevät hyvin laajasti yhteistyömuotoja perusopetuksessa. Ovatko Lapin Kansan lukijat kuitenkaan tietoisia siitä, mitä koulussa tehdään tavallisen luokkaopetuksen ohessa? Ja miten se tulisi tuoda esiin, että laaja yleisö tietäisi perusopetuksen moninaisesta yhteistyötoiminnasta?

Lähteet

Airosmaa K. 2012. Viisi vuotta viisaampi? Tarinoita nuorten musiikinopettajien kehityspoluilta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Väitöskirja. Luettu 28.11.2015. Verkossa osoitteessa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66871/978-951-44-8738-5.pdf?sequence=1>

Alasuutari P. 2001. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: InPrint.

Blomqvist K. 2009. Perehdyttäminen ja perehdyttämisstrategia koulussa. Teoksessa K. Huhtanen & S. Keskinen 2009. Rehtorius peliäkö? Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy. 165–188.

Coffey A. & Atkinson P. 1996. Making sense of qualitative data. Complementary research strategies. United States of America: Sage Publications.

Erityisopetuksen strategia 2007. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47. Luettu: 18.11.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr47.pdf>

Griffin E. 2008. Spiral of Silence of Elisabeth Noelle-Neumann. Kirjasta A First Look at Communication Theory. 372-382. Luettu 30.3.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.afirstlook.com/docs/spiral.pdf>

Grönfors M. 2008. Laadullinen tutkimuksen kenttätömenetelmät. Luettu 21.4.2016. Verkkokirjana osoitteessa: file:///E:/Laadullisen_tutkimuksen.pdf

Halenius-Alari T., Huhtanen K. & Paatos H. 2009. Tiimityö ja ryhmien työskentely. Teoksessa K. Huhtanen & S. Keskinen 2009. Rehtorius peliäkö? Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy. 77–96.

Heller K., Holzman W. & Messicle S. 1982. Placing children in special education: a strategy for equity. Washington, DC: National Academy of Science Press.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2004. Tutki ja Kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Huovinen-Nummela J. & Huhtanen K. 2009. Kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen. Teoksessa K. Huhtanen & S. Keskinen 2009. Rehtorius peliäkö? Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy. 123–147.

Ikonen O. & Krogerus A. 2009. Ainutlaatuinen oppija. Erilaisuuden ymmärtäminen ja kohtaaminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Ikäehyt. Luettu 24.4.2016. Verkossa osoitteessa:
<http://some.lappia.fi/blogs/ikaehyt/hankkeen-esittely/>

Jaakkola J. 15.9.2014. Näin eri hallitukset ovat kasvattaneet Suomen budjettia ja velkaa. Yle Uutiset. Luettu 28.11.2015. Verkossa osoitteessa:
http://yle.fi/uutiset/nain_eri_hallitukset_ovat_kasvattaneet_suomen_budjettia_ja_velkaa/7469358

Jaakkola M. 2013. Hyvä journalismi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Jyrkiäinen A. 2007. Verkosto opettajien tukena. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Väitöskirja. Luettu 14.8.2016. Verkkokirjana osoitteessa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67794/978-951-44-7149-0.pdf?sequence=1>

Kansallinen media tutkimus (KMT)- tiedote 2013. Luettu 9.11.2013. Verkossa osoitteessa: http://www.tns-gallup.fi/doc/uutiset/KMT_Lehdistotiedote_17_09_2013.pdf

Kauppinen E. 19.6.2013. Tunteet kuuluvat oppimiseen. Luettu 12.10.2013. Verkossa osoitteessa: http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/tunteet_kuuluvat_oppimiseen

Kiander J. 2001. Laman opetukset. Suomen 1990-luvun kriisin syyt ja seuraukset. Saarijärvi: Gummerus Oy. Luettu 10.7.2016. Verkossa osoitteessa: https://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/j27-5.pdf

Kirjonen S. 5.11.2015. Mistä Suomalainen lukee, katsoo tai kuuntelee mainoksia? Aamulehti. Luettu 28.11.2015. Verkossa osoitteessa: <http://mediamyynti.aamulehti.fi/2015/11/mista-suomalainen-mieluiten-lukee-katsoo-tai-kuuntelee-mainoksia/>

KiVa koulu –hanke. Luettu 23.4.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.kivakoulu.fi/hanke>

Kent-Wals J. & Light J. 2003. General education teachers' experiences with inclusion of students who use augmentative and alternative communication. Luettu: 22.11.2016. Verkossa osoitteessa: https://www.researchgate.net/profile/Jennifer_KentWalsh/publication/230853130_General_Education_Teachers'_Experiences_with_Inclusion_of_Students_who_use_Augmentative_and_Alternative_Communication/links/5409cb490cf2f2b29a2c81f8.pdf

Koivisto M. 2016. Erityisopettajan ja erityisluokanopettajan työnkuva. Lehdessä Erityiskasvatus 3/2016. Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. 7.

Koivula P. 25.3.2013. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeakin uudistetaan. Luettu 12.10.2013. Verkossa osoitteessa: http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/oppimisen_ja_koulunkaynnin_tukeakin_uudistetaan

Kulkarni A. 16.1.2010. Mass media influence. Luettu 29.3.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.buzzle.com/articles/mass-media-influence.html>

Krippendorff, K. cop. 2004. Content analysis: an introduction to its methodology. Sage: Thousand Oaks, CA. Luettu 21.11.2016. Verkossa osoitteessa: http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/35270347/Content_Analysis_an_introduction.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1479998271&Signature=MclbL5QWLnAftj1BUdThpX5ESo%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3Dintro_to_content_analysis.pdf

Laitinen K. & Hallinen M. 2011. Huomisen hyvinvointia. Kehys oppilashuollon kehittämiseksi. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2011:19. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. Luettu 20.8.2016. Verkossa osoitteessa: http://www.oph.fi/download/138894_Huomisen_hyvinvointia.pdf

Lamb B. 12.4.2013. The Hypodermic Needle Theory. Luettu 29.3.2016. Verkossa osoitteessa: <http://lessonbucket.com/media-in-minutes/the-hypodermic-needle-theory/>

Laurila A. 1998. Uudistaja opettaja kouluyhteistyössä. Teoksessa H. Niemi (toim.) Opettaja modernin murroksessa. Juva: WSOY. 120–129.

Lichtman M. 2013. Qualitative Research in Education: A User's Guide: A User's Guide. Sage publications, Inc. Luettu 20.11.2016. Verkossa osoitteessa: https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=bgr3sW1PH0C&oi=fnd&pg=PR1&dq=lichtman+2006+qualitative+research&ots=dwolczm9Yu&sig=UT1RHxV_IKaqAF1OuJICc2jmrXc&redir_esc=y#v=onepage&q=lichtman%202006%20qualitative%20research&f=false

Liikkuva koulu. Luettu 23.4.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.liikkuvakoulu.fi/liikkuva-koulu/ohjelma>

Liusvaara L. 2014. Kun vaan rehtori on korvat auki. Koulun kehittämällä pedagogista hyvinvointia. Turku: Painosalama Oy. Väitöskirja. Luettu 2.12.2015. Verkossa osoitteessa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/98844/Annales%20C%20388%20Liusvaara%20VK.pdf?sequence=2>

McQuail, D. 1992. Media Performance. Mass Communication and the Public Interest. London: Sage.

Merimaa E. & Virtanen P. (toim) 2013. Koulunkäynninohjaajan kirja. Juva: Bookwell Oy.

Niemi H. 1998. Jos sulla on halu oppia. Teoksessa H. Niemi (toim.) Opettaja modernin murroksessa. Juva: WSOY. 39–55.

Nordenstreng K. 2002. Esipuhe. Teoksessa A. Ruusunen (toim.) Media muuttuu. Helsinki: Yliopistopaino. 5–6.

Nordenstreng K. & Wiio O. 2012. Suomen mediamaisema. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Opetusala. Luettu 22.11.2012. Verkossa osoitteessa: <http://www.mol.fi/avo/alat/03.htm>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Perusopetuksen opetusryhmien pienentäminen. Luettu 20.5.2016. Verkossa osoitteessa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/pop/Opetusryhmien_pienentaminen.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Erityisavustus perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseen. Luettu 20.5.2016. Verkossa osoitteessa:

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/ryhmakoko.html?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Luettu 3.12.2013. Verkossa osoitteessa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm01.pdf?lang=fi>

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Luettu 2.4.2014. Verkossa osoitteessa: http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Luettu 28.11.2015. Verkossa osoitteessa: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Paloniemi A. 2016. Erityisopettaja kolmiportaisen tuen pyörteissä. Lehdessä Erityiskasvatus 3/2016. Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. 8–9.

Parko K. 2010. Mediajulkisuus. Luettu 2.12.2015. Verkossa osoitteessa: http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/aihekokonaisuudet/viestinta_ ja_ mediat_aito/lahestymistapoja_ mediaan/median_ valta/mediajulkisuus

Parko K. 2012. Medioitunut arki. Luettu 2.12.2015. Verkossa osoitteessa: http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/aihekokonaisuudet/viestinta_ ja_ mediat_aito/lahestymistapoja_ mediaan/median_ valta/medioitunut_ arki

Perusopetuslaki 1998. Osallisuus ja oppilaskunta 47a §/ 30.12.2013/1267. Luettu 12.4.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L8P47a>

Petäjä J. 19.5.2015. Tutkimus: Sanomalehdet luotettavampia kuin Yle. Helsingin Sanomat. Luettu 12.4.2016. Verkossa osoitteessa: <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1432004543100>

Pihlaja J. 2004. Tutkielman ongelmia ratkaisemaan. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Pihlaja J. 2006. Tutkielmalle vauhtia. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Pohjois-Suomen Media Oy. Luettu 10.11.2013. Verkossa osoitteessa: http://www.pohjolansanomat.fi/asiakaspalvelu/yritystiedot_PSM

Potter, J. & Wetherell, M. 1989. Discourse and Social Psychology. London: Sage.

Puro P-R. 2014. Sanomalehdet koulutiellä. Helsinki: Books on Demand.

Pöytäri R., Haara P. & Raittila P. 2013. Vihapuhe sananvapautta kaventamassa. Tampere: University Press.

Rajakaltio H. 2011. Moninaisuus yhtenäisyydessä. Peruskoulu muutosten ristipaineissa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Väitöskirja. Luettu 28.11.2015. Verkkokirjana osoitteessa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66847/978-951-44-8654-8.pdf?sequence=1>

Resnick L. 1987. The 1987 Presidential Address Learning In School and Out. Luettu 21.11.2016. Verkossa osoitteessa: https://www.jstor.org/stable/1175725?seq=1#page_scan_tab_contents

Räsänen T-L. & Vuorisalo S. 2008. Ammatillisen opettajan rooli muutosten mylerryksessä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu: kehittämisraportti. Luettu

20.11.2013. Verkkokirjana osoitteessa:
http://theseus17kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/20132/jamk_12357372_87_3.pdf?sequence=1

Rönty S. 2013. Moniammatillinen yhteistyö ja oppilaiden kohtaaminen. Teoksessa E. Merimaa & P. Virtanen (toim.) Koulunkäynninohjaajan kirja. Juva: Bookwell Oy. 97–114.

Seitamaa-Hakkarainen P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Luettu 20.8.2016. Verkossa osoitteessa: <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>

Silverman, D. 2005. Doing qualitative research. London: Sage.

Silveri P. 2016. Tutkimuskohteena uudet oppimisympäristöt ja into oppimiseen: Koulu - Mikä ja mitä se on? Lehdessä Polemiikki 3/2016. 10–13.

Simola H. 1995. Paljon vartijat. Suomalainen kansanopettaja valtiollisessa kouludiskurssissa 1860-luvulta 1990-luvulle. Helsinki: Yliopistopaino.

Spring M. 2002. Agenda setting. Luettu 7.6.2015. Verkossa osoitteessa: <http://zimmer.csufresno.edu/~johnca/spch100/7-4-agenda.htm>

Straubhaar J. & LaRose R. 2002. Media now. Communications Media in the Information Age. United States of America.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry. Luettu 23.4.2016. Verkossa osoitteessa:
http://www.vihrealippu.fi/images/documents/vihrea_lippu_tiiviisti_2013.pdf

Super 2012. Koulunkäyntiohjaajien työryhmä 2011. Helsinki: Copyright Super. Luettu 20.11.2013. Verkossa osoitteessa:

http://www.superliitto.fi/datafiles/userfiles/File/julkaisut/Koulunkaynninohjaajan_asialla_valmis_painoon.pdf

Syrjälä L. 1998. Onko koulun kello myöhässä? Teoksessa H. Niemi (toim.) Opettaja modernin murroksessa. Juva: WSOY. 25–38.

Thompson N. 2011. Effective Communication. A Guide for the People Professions. Great Britain: the MPG Books Group.

Uimonen R. 2009. Median mahti. Juva: WS Bookwell Oy.

Vitka T. 2016. Parasta erityisopetusta on hyvä yleisopetus. Lehdessä Erityiskasvatus 3/2016. Suomen erityiskasvatuksen liitto ry. 14–16.

Waller H., Wolfendale S. & Waller J. 2014. Linking Home and School: Partnership in Practice in Primary Education. Luettu 21.11.2016. Verkossa osoitteessa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland/reader.action?docID=10941553>

Wiio O. & Nordenstreng K. 2001. Viestintäjärjestelmä. Teoksessa K. Nordenstreng & O. Wiio (toim.) Suomen mediamaisema. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy. 9–21.

Young, M. F. 2002. The curriculum of the future. From the new sociology of education to a Critical theory of learning. Tailor & Francis e-library. Luettu 20.11.2016. Verkossa osoitteessa: <http://site.ebrary.com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland/reader.action?docID=10071177>

Liite 1. Lapin Kansan artikkelit 2015

Lapin Kansan artikkelit 2015, yhteistyötä perusopetuksessa		
pvm	s	Otsikko
15.1.	A6	Puhe tehoaa useammin paremmin kuin jälki-istunto
16.1.	O14	Matikankoe jäi kesken, kun taistelu alkoi
20.1.	O14	Tuolit vaihtuvat jumppapalloihin
27.1.	O8	Uhkailu ja riehuminen ovat arkea
28.1.	A6	Viihtyisä väistötila innostaa koululaisia Ranualla
28.1.	A14	Rovaniemen malli edelläkävijä Suomessa
7.5.	A16	Katajarannan poikien bussitilaus piti kutinsa
9.5.	A7	Koulumatka yhteen suuntaan 86 kilometriä
9.5.	A10	Lasten toive: Lisää kauppoja!
14.5.	O20	"Tapion sanat ovat helpommat"
16.7.	O13	Tulevaisuuden koulu on oppilaidensa näköinen
17.7.	A17	Rovaniemen junnugolf kasvukäyrällä
31.7.	A12	Yläkoulun oppilasähky helpottaa
21.8.	A11	Paluu vanhan koulun uudelle kentälle
28.8.	A6	Kaksostyttöjen koulunkäynti tyssäsi alkuunsa
4.9.	O18	Karkkirahoilla uusia polkupyöriä
9.9.	A6	Digikasvio on kuvaavan oppilaan työnäyte
30.9.	A6	"Nämä ovat elinvoimaisen kylän kuluja"
3.10.	A9	Ylikylän kivikoulussa haisee kostealta kellarilta
7.10.	A7	Yläkoululaiset lahjoittivat päivätyökeräyksen tuoton Rovaniemen turvapaikanhakijoille
20.10.	O14	Yrittäminen inspiroi ja kiinnostaa nuoria
22.10.	A13	Koulupahoinpitely oli täysin poikkeuksellinen
23.10.	A7	Vastuullisuus opitaan leikeillä
24.10.	A10	Suomessa viisi vakavaa koulu-uhkausta vuosittain
29.10.	A8	Ysiluokkalaiset hakivat ideoita Eteenpäin-messuilta
5.11.	A4	Koulu on lapselle parasta kotoutusta
6.11.	O7	Koululainen ei aina tunnista netistä mainosta
13.11.	A4	Ahtisaari kannusti koululaisia sovintoon
13.11.	A12	Pulpettien tavarat siirtyivät kaappiin
14.11.	O9	Viiltäjä-Jack veti lukemaan
16.11.	O14	Kielikoulu yhdistää Suomen ja Ruotsin hyvät käytännöt
11.12.	O19	Valo loistaa koululaisten näyttelyssä
14.12.	A8	Koulu ja kännykkä ne yhteen sopii
16.12.	A4	Vanhempien huolena lasten työrauha

Liite 2. Lapin Kansan artikkelit 2013

Lapin Kansan artikkelit 2013, yhteistyötä perusopetuksessa		
pvm	s	otsikko
2.2.	A6-7	Koulukuriehdotuksille kiitosta opettajilta
27.2.	O14	Koululaisten ja ikäihmisten arke liikautettiin
4.3.	A6	Opettaja ilmoittaa vain harvoin uhkatilanteista
7.3.	A28	Resurssiopettajat tulevat luokkiin valtionavun turvin
12.3.	O9	Erytisopetuksen saaminen vaihtelee yhä
15.3.	A6	Kurinpito kuuluu myös vanhemmille
17.3.	O24	Miksi jo pieni lapsi lyö?
9.4.	A6-7	Erotettu opettaja kokee olevansa tuhansien asialla
10.4.	Kansi	Kurinpidolle selvät säännöt
10.4.	A4-5	Opettaja pärjää lähes aina puhumalla
11.4.	A6	Opettajan pitää luoda kontakti
14.4.	O6-7	Koulun paras aika
15.5.	A11	Yle: Kohuopettajaa kritisoineelle Jarnilalle moitteet
17.5.	A4-5	Orajärvellä keskitytään koulutyöhön
23.5.	A4-5	Pello kieltää kännykät kouluista
23.5.	A12-13	Kahden vuoden talkoilun takana siintää Osaka
24.5.	A8	Pellon kännykkäkielto on laiton ja loppuu tänään
27.5.	A7	Digikuilu voi revetä
7.6.	A5	Hallitus: Opettajille lupa tarkastaa oppilaan tavarat
17.7.	A6-7	Miksi tuore ope haluaa vaihta alaa?
4.8.	A6-7	Briteissä kiusatulle välituntikaveri
7.8.	A4	Pihan ei tarvitse olla tylsä ja ankea
7.8.	A10	Tokaluokkalainen tietää jo, miten koulussa käyttäydytään
12.8.	A6-7	Koulukiusaaminen voi olla aikuisille täysin näkymätöntä
14.8.	A20	Kielikoululaiset pelkäävät yhden opettajansa tunteja
21.8.	A10-11	Lukivaikeuksien tunnistaminen parantunut
1.9.	A10-11	Islaminopettajalta ei työ lopu
10.9.	O8-9	Potkulaudalla voi tempuilla välitunneilla
18.9.	A16	Suksien kohti Sotshia
19.9.	A8	Tasoristeys tarvitsee hidasteet
28.9.	A10	Syväsenvaaran päiväkodille ja koululle tunnustus
29.10.	O15	Koulunkäynnin ohjaaja on luova kavattaja
2.11.	A2	Vieläkö tuikkujä jähdataan?
5.11.	O14	Tunnilla taiteillaan origameja ja pukeudutaan yukataan
13.11.	A8	Ekaluokkalaisen koulumatka voi venyä lähes kolmituntiseksi
14.11.	A14-15	Yksi luokka, mutta kaksi opettajaa
15.11.	A10	Opetuksen laatu ratkaisi Sallassa
20.11.	A8	Yllättävä käyttökielto ei katkaise koulunkäyntiä
22.11.	A14-15	Elias oppii lukemaan ilman aapista
11.12.	O4	Kun opettajat auttavat vain hyviä
15.12.	A11	Opettajat saavat yhä enemmän lahjoja oppilailta
19.12.	A4-5	Eniten jännittää eka matikan numero

Liite 3. Lapin Kansan artikkelit 1999

Lapin Kansan artikkelit 1999, yhteistyötä perusopetuksessa		
pvm	s	otsikko
8.1.	28	Animaatiokilpailu ala-asteikäisille
13.1.	4	Sallassa järjestetään koulumessut
14.1.	5	Pellon ala-asteesta viikoksi taidepainotteinen
22.1.	5	Mielikuva viikingeistä ei jäänyt hailakaksi
22.1.	12	Oppilasarviointi menee kohti oppilaan omaa arviointia
29.1.	13	Oppilaista vain kolmannes paikalla ja sähkötkin menivät
30.1.	15	Neljätoistavuotias Steiner-koulu on vaihtoehto
2.2.	2	Alakerta, Perusopetuslaki ja yhdenvertaiset opetuspalvelut
6.2.	6	Koululehtikilvan parhaat Hirvaalla ja Keminmaassa
12.2.	7	Näyttävä päätös onnistuneelle Comenius-projektille
		Kulttuurit kohtaavat kielikonferenssissa
13.2.	4	Koulun värikäs historia huvitti Kitisenrannan juhlassa
17.2.	8	Liukasta laskiaista
18.2.	5	Kansalliseepoksemme juhluvuosi korvasi Posion koululaisten taide- ja pajapäivän
		Kalevalaa koululaisille elokuvien ja musiikkiesityksin
18.2.	1	180 päivää koulun alkuun
23.2.	24	EU:n Sokrates-ohjelmassa avarretaan lasten ja opettajien maailmaa
		Ivalon ala-asteella vieraita Mont Blancin juurelta
23.2.	10	Lukumaraton tekee tutuksi Kalevalaa
25.2.	9	Lapset maalaavat koulun seinille – ja rehtori vain hymyilee
25.2.	4	Kalevalan kunniaksi pirtanauhaa
28.2.	10	Lapsien sukset eivät mene ristiin
		Leikkimällä hiihtopallon haltuun
3.3.	6	Opetusministeriön työryhmä:
		Lukivaikeuksista kärsiville taattava apua koko kouluajaksi
4.3.	10	Solvaukset jokapäiväisiä
		Joka kymmenes luokanopettaja kokenut väkivaltaa
5.3.	4	Posion yläasteen 7-luokkalaisille suunnattu valistusohjelma raittudesta jatkuu ensi syksynä
		Uskalla – ohjelmassa nuoret sisäistivät, mikä on oikein ja mikä on väärin
6.3.	6	Käsityöt kertovat sadasta vuodesta
		Muonion koulu juhlii komeasti
11.3.	4	Ranskanryhmällä on jo matkasuunnitelmakin
		Kitisenrannan koulu faxaa ja mailaa
22.3.	4	Kuka muistaa kouluneuvostoja?
		Tulosjohtaminen romautti kouludemokratian
24.3.	4	Rovaniemen Steinerkoulu saa opettajia
24.3.	5	Toisluokkalaiset opastavat päiväkotilapsia koulunkäyntiin Oulussa
26.3.	1	Peruskulun oppilaan arviointi uudistuu
31.3.	4	Rovaniemen seurakunta muistuttaa pashajuhlan todellisesta tarkoituksesta
		Meän pääsiäisvaellus purjehtii lasten mieliin
9.4.	2	Alakerta, Koulujen työrauha paremmaksi
		Häiriköivä oppilas ohjattava välittömästi parkkiin rauhoittumaan
6.4.	6	Piippola ostaa peruskouluopetuksen naapurikunnilta
8.4.	9	Marjan ”kulttuurisalonki” innostaa nuoria lausuntataiteeseen
13.4.	24	Murolan yläasteen oppilaskunta valvo järjestystä

		Välitunnit muuttuivat seisoskelusta toiminnaksi Muurolassa
19.4.	18	Innolla harjoitettu esitys nähdään ja kuullaan äitienpäivänä
		Mukulamessu Utsjoen lasten ja nuorten voimannäyttö
20.4.	5	Ounasvaaran yläaste menestyi askartelukisassa
22.4.	20	Suomessa kouluväkivalta yhä hyvin harvinaista
		Väkivaltauutisia pohdittava lasten kanssa
26.4.	4	Ranskalaisen visiitin jäljet internetiin
		Joulupukin sanansaattajia Jura-vuorilta ja napapiiriltä
4.5.	2	Alakerta, Etäopetus, oppilaan etu vai opettajakunnan viikatemies
1.5.	25	Koululaiset sinnittelivät pitkään tupakatta
5.5.	4	Lappilaiskoulut aloittivat uusimpien opetusmenetelmien esittelyn Lasipalatsissa
		Videoneuvottelut ja tietotekniikka vähentävät välimatkoja koulutyössä
10.5.	5	Mukulamessu huipensi päivän Utsjoella
12.5.	24	Esikoululaiset ja ekaluokkalaiset yövieraina Lukkarin koululla Kittilässä
13.5.	14	Opettajayhteisö ylläpitää tyytyväisyyttä itsesensuurilla
13.5.	28	Joka kuudennelle peruskoululaiselle erityisopetusta
13.5.	10	Lapin kouluopetuksen laatua parannetaan yliopiston ja kuntien yhteistyönä
23.5.	5	90 vuotta elämää kylän keskuksena
		Rautiosaaren koulussa kasvatetaan selviytyjiä
30.5.	4	Lappilaiset mukana kahdessa projektissa
		Erityisopettajien Comenius -treffi Könkällä
2.6.	6	Luokkia ei yhdistellä, vielä...
		Pelkosenniemiellä syksyllä 16 oppilasta koulutielle
3.6.	5	Uusi tekniikka mahdollistaa harjoittelun myös koulun sisätiloissa
		Lankojärvellä ammutaan open luvalla
4.6.	12	Saaren koulun vuodenaikateos yliopistojen juhlaan Skotlantiin
4.6.	7	Joutsjärvellä toiveikkaina kohti kesää
8.6.	10	Sodankylässä toimii myös oma dysfakkerho
		Sassalin luokka lyhensi erityisopetusta tarvitsevien koulumatkan
14.6.	4	Kulttuurit kohtaavat leikeissä ja kuvakirjassa
		Comenius edistää kouluyhteistyötä
17.6.	18	Pellolaiset ystävyyskoulun vieraana Hollannissa
25.6.	6	Opettaja -muusikko teki cd:n
15.8.	2	Pääkirjoitus: Koulukiusaamiseen voi puuttua
10.8.	11	Pienet koululaiset näkyvät taas pian liikenteessä
15.8.	5	Väitöskirja selvitti:
		Opettajat kokevat konfliktit stressaavina
28.8.	4	Maalaiskunnan ala-asteiden kouluvuosi käyntiin yhteistyöllä
1.9.	4	Sekaan seiskan projekti ryhmäyttää
		Uudet yläastelaiset sisäänajoleirillä
9.9.	11	Pohjois-Muonio sai vahvan koulun
		Kansainvälisyyttä ja tietotekniikkaa Ylimuoniossassa
11.9.	3	Angelin ja inarin ala-asteen välille etäopetusyhteys
		Pitkä koulumatka jää väliin yhtenä päivänä viikossa
17.9.	6	Pienet koulut hakevat yhteistä voimaa toiminnan jatkumiselle
		Lakkautusuhan alle joutuneet yhteistyöhön
19.9.	7	Sodankylässä puututaan jämäkästi koululaisten myymälänäpistyksiin
22.9.	5	Erityisopetuksessa saa ensiavun

22.9.	24	Nivavaaran ala-aste siirtyi euroaikaan
25.9.	3	Vanhemmat ottivat lapset pois koulusta savukoskella
		Työrauhan järkkyminen ala-asteen oppitunneilla johti lakkoon
27.9.	2	Pääkirjoitus
		Lakko myös lapsen oikeus
30.9.	16	Savukosken sivistyslautakunta päätti irtisanoa sijaisopettajan
31.9.	1	Savukosken koululakko loppui
1.10.	10	Pohjola-nordenilta 80000 markkaa matkakassaan
		Ivalon ala-asteen kuutoset viikon leirikoulussa Islannissa
2.10.	11	Saara Janssonin kiusaus puhuu helpolla tavalla vaikeasta asiasta
5.10.	8	Lukuletkä kirjailija kouluihin
		Napapiirin yhdeksäsluokkalainen: Uskotko Paavo Väyryseen?
6.10.	11	Pimeyttä ja valoa ihasteltiin Vaaralammen tulitapahtumassa
8.10.	6	Kittilän ala-aste eli taiteellisesti
		Taiteen koko kirjo koettiin yhdessä päivässä
8.10.	12	Kipinä musiikkiin isketään ala-asteella
8.10.	12	Ounasrinteen ala-aste jyräsi lasten taiteen suurtahtumassa
8.10.	4	Lappilaiset pärjäivät kirjekilpailussa
		Kalevala innoitti nuoria kirjoittamaan ennätysmäärän tekstejä
13.10.	8	Ope-orkesteri laulattaa oppilaita
15.10.	7	Peruskivi murattiin liikuntasalin alle
		Harjoittelukoulun uudet tilat lisäävät koulun oppilasmäärää
31.10.	10	Ensilumilla puput pysyvät vakuuksillaan, mutta
		Sodankylän koululaiselle ajoi Raita jäniksen ylös
5.11.	20	Erityisopetusta yhdistetään tavallisiin luokkiin
		Ranulla toteutetaan uudenmuotoista erityisopetusta
6.11.	5	Nuorten tekeminen esillä yläasteilla
8.11.	8	Sarjakuvia, nuorten nukkumistapoja, verkkolehtiä...
9.11.	3	Kuloharjun kyläkoulun oppilaista osa lakossa
		Vanhemmat: Koulussa esiintyy henkistä väkivaltaa
10.11.	3	Kuloharjun koulu keskustassa ei vielä sopua
		Posion kunta toivoo lakkolapset kouluun
11.11.	1	Pia ja Kari Kivikärki toivovat viranomaisten ymmärtävän lasten hädän
		Kuloharjun lakkolasten vanhemmat kaavailevat korvaava opetusta
12.11.	18	Koululaiskuljetusten turvallisuus kuntien peiliin katsomisen aihe
13.11.	2	Alakerta
		Kyläkoulun internetistä ikkuna maailmalle
17.11.	9	Kunta korvauksiin koulukiusatulle
		Oikeustapakukset antavat tulkinnan myös uudelle koululaille
18.11.	9	Sanomalehti opetuksessa -toiminnan painopiste nuorissa lukijoissa
20.11.	6	Vanhemmat raivoavat meänkielipakolle
30.11.	24	Oppilaan itsearviointin ja henkisen kasvun malleja Lapista maailmalle
4.12.	15	Ounasjokivarren yläasteen presidenttipari juhli itsenäisyyttä Sinetässä perinteisin menoin